

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

RÜSTEM PAŞA CAMİİ
ÇİNİLERİNDEN ÖRNEKLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
MERYEM ÖZCAN

ANKARA-2007

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

RÜSTEM PAŞA CAMİİ
ÇİNİLERİNDEN ÖRNEKLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Meryem ÖZCAN

Danışman
Prof. Tevhide ÖZBAĞI

ANKARA-2007

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

MERYEM ÖZCAN 'ın RÜSTEM
PAZAR CAMİİ ÇİNİLERİNDEN ÖRNEKLER
Başlıklı tezi
11.09.2007 tarihinde, jürimiz tarafından GELENEKSEL TÜRK
EL SANATLARI Anabilim / Anasanat Dalında Yüksek
Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Tenzide ÖZBAĞI
Üye : Doç. Dr. Yıldan ÇETİNTAŞ
Üye : Yrd. Doç. Dr. Alcan BORATAN
Üye :
Üye :

ÖNSÖZ

Geçmişten günümüze kadar gelen eserlere bakıldığında Türklerin sanata ve estetiğe verdiği önem açıkça görülmektedir.

Geleneksel Türk el sanatlarımız arasında önemli bir yere sahip olan çini sanatı çeşitli süsleme alanlarında kullanılmakla birlikte en yaygın biçimde iç ve dış mimari bezeme unsuru olarak kullanılmıştır.

Döneminin süsleme özelliklerini renk desen kompozisyon ve üslup bakımından en yoğun şekliyle yansıtan çinilerle bezeli Rüstem Paşa Camii çinilerinin motif ve kompozisyon özellikleri hakkında yeterli düzeyde araştırma yapılmamış olması caminin çini desen örneklerinin tez konusu olarak alınmasında etkili olmuştur.

Araştırmanın her safhasında yardım ve rehberliğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Tevhide ÖZBAĞI' ya teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarımın teknik bölümlerinde bana verdiği destekten dolayı eşime, eğitim hayatımdaki çalışmalarında bana olan güvenini eksik etmeyen anneme teşekkür ederim.

Meryem ÖZCAN

Haziran - 2007

ÖZET

RÜSTEM PAŞA CAMİİ ÇİNİLERİNDEN ÖRNEKLER

Özcan, Meryem Yüksek Lisans Tezi
Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Tevhide ÖZBAĞI
Haziran - 2007

Araştırmada, geleneksel sanatlarımızdan biri olan çini sanatıyla ilgili literatür taraması yapılarak, İstanbul Rüstem Paşa Camii'ndeki İznik ve Kütahya çinilerine ulaşılmış ve bunların ışığı altında, kullanılan desen ve kompozisyon özellikleri değerlendirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Rüstem Paşa Camii'nde yer alan İznik ve Kütahya çinileri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninde bulunan çinilerin 50 adedi örneklem olarak alınmış; desen çizimleri ve özellikleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Araştırma 5 bölümden ve 218 sayfadan oluşmaktadır.

Birinci bölümde araştırmanın problemi ele alınmış, araştırmada geleneksel Türk çini sanatının gelecek kuşaklara tanıtılması ve Rüstem Paşa Camii çini desenlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

İkinci bölümde Türk çini sanatının, tanımı, tarihçesi, kullanım alanları, kullanılan araç gereçler, motifler, teknikler ve çini yapım aşamaları detaylı olarak ele alınmıştır. Literatür özetlerinde araştırmaya kaynaklık eden kitap ve makaleler içerikleriyle açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde araştırmanın evreni ve örneklemini sayısal verilerle ifade edilmiştir. Verilerin toplanması ve analizi araştırmada izlenen süreç doğrultusunda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Bulgular ve yorum bölümünde; İstanbul'un tarihi, coğrafi şartları ve dini yapıları incelenmiş, Rüstem Paşa Camii'nin bölümleri fotoğraflarıyla birlikte ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Rüstem Paşa Camii çinileriyle ilgili bilgilerde çinilerin fotoğrafları, boyutları, kullanılan malzeme, uygulanan teknik, süsleme tekniği, kompozisyon özellikleri ve çizimlerine yer verilmiştir.

Beşinci bölümde araştırma sonucunda elde edilen veriler ve öneriler araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. Rüstem Paşa Camii'nde tespit edilen çinilerin çoğunluğu kare formda düzenlenmiş, kobalt mavisi, mercan kırmızısı, turkuaz renkler yoğun olarak kullanılmış, teknik olarak sır altı tekniği uygulanmıştır.

ABSTRACT

SAMPLES FROM RÜSTEM PAŞA MOSQUE’S TILES

Özcan, Meryem Master Thesis
Education of Traditional Turkish Hand Crafts Science
Advisor: Prof. Tevhide ÖZBAĞI
June- 2007

In this thesis, İznik and Kütahya tiles in İstanbul Rüstem Paşa Mosque are reached through the search of literature about tile art which is one of our traditional arts and patterns and composition characteristics of these tiles are assessed in the light of these.

İznik and Kütahya tiles in the Rüstem Paşa Mosque constitute the universe of this research. Information about drawings and characteristics of 50 patterns that take place in sample is given. Study consists of five chapters and 218 pages.

In first chapter, problem of the study is dealt with, familiarization of traditional Turkish tile art to next generations and finding of patterns of tiles in Mosque are intended in the study.

In second chapter; definition, history and usage areas of Turkish tile art, tools and devices used in Turkish tile art, motifs, techniques and tile making phases are handled in detail. Books and articles which compose the source of this research are explained with their contents.

In third chapter, universe and sample of the research are expressed through numerical data. Collection and analysis of data are circumstantiated in the context of process which is followed in the study.

In the findings and interpretation chapter; history, geographical conditions and religious structures of Istanbul are examined and parts of the Mosque are presented with their photographs under the information about Mosque title.

In fifth chapter, data derived from the research and suggestions are introduced by the researcher. As a consequence; most of the tiles found in the Mosque are composed in square form, cobalt-blue, coral red, turquoise are used extensively and underglaze technique is applied.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI ÖRNEĞİ	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
ÇİZİMLER LİSTESİ	ix
 BÖLÜM I	 1
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2 Amaç	2
1.3 Önem	2
1.4 Varsayımlar	3
1.5 Sınırlılıklar	3
1.6 Tanımlar	3
 BÖLÜM II	 8
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1 Türk Çini Sanatının Tanımı ve Tarihçesi	8
2.2 Türk Çini Sanatının Kullanım Alanları	9
2.3 Çini Sanatında Kullanılan Araç Gereçler	10
2.3.1 Araçlar	10
2.3.2 Gereçler	11
2.3 Türk Çini Sanatında Kullanılan Motifler	11
2.4.1 Bitkisel Motifler	13
2.4.1.1 Penç	13
2.4.1.2 Hatai	14
2.4.1.3 Goncagül	15
2.4.1.4 Yaprak	15
2.4.1.5 Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler	16
2.4.2 Hayvansal Motifler	18
2.4.2.1 Üsluplaştırılmış Hayvan Motifleri	18
2.4.2.2 Rumi	19
2.4.3 Mimari Ve İnsan Yapısı Formlardan Esinlenilen Motifler	20
2.4.3.1 Kaplar	20
2.4.3.2 Bina Desenleri	21
2.4.3.3 Gemi ve Kalyonlar	21
2.4.4 Doğadan esinlenilerek oluşturulan motifler	22
2.4.4.1 Bulut	22
2.4.4.2 Çintemani	22
2.4.5 Geometrik Motifler	23
2.4.5.1 Geçmeler	23
2.4.6 Yazılı Bezeme	24

2.5 Çini Yapım Aşamaları	25
2.5.1 Çini Hamurunun Hazırlanması	25
2.5.2 Çini Hamurunun Şekillendirilmesi	25
2.5.3 Pişirme	25
2.5.4 Desenleme	26
2.5.5 Sırlama ve II. Pişirme.....	26
2.6 Türk Çini Sanatında Kullanılan Teknikler	27
2.6.1 Sırlı Tuğla	27
2.6.2 Minai tekniği	27
2.6.3 Lüster tekniği	27
2.6.4 Renkli Sır Tekniği (cuerda seca).....	28
2.6.5 Kazıma (Sgraffito) Tekniği	28
2.6.6 Kırmızı Sıratlı Tekniği	28
2.7 Literatür Özetleri	29
2.7.1 Kitaplar	29
2.7.2 Makaleler	30
BÖLÜM III	31
3.YÖNTEM.....	31
3.1 Araştırmanın Modeli	31
3.2 Evren ve Örneklem	31
3.2.1 Evren	31
3.2.2 Örneklem.....	31
3.3 Verilerin Toplanması	32
3.4 Verilerin Analizi	32
BÖLÜM IV	34
4.BULGULAR VE YORUM.....	34
4.1 İstanbul ile İlgili Bilgiler.....	34
4.1.1 İstanbul Tarihi	34
4.1.2 İstanbul'un Coğrafi Şartları	34
4.1.3 İstanbul'un Dini Yapıları	35
4.2 Rüstem Paşa Camii ile İlgili Bilgiler	37
4.3 Rüstem Paşa Camii Çinileri İle İlgili Bilgiler	45
4.3.1 Rüstem Paşa Camii Çinilerinden Örnekler	47
BÖLÜM V	198
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	198
5.1 SONUÇLAR	198
5.2 ÖNERİLER	201
KAYNAKÇA.....	202

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:	Rüstem Paşa Camiin Kabe Tasvirli Çini	21
Şekil 2:	Konya Sırçalı Medrese Minber Korkuluğu	23
Şekil 3:	Rüstem Paşa Camii Yazılı Bezeme	24
Şekil 4:	Rüstem Paşa Camii Genel Görünüm	37
Şekil 5:	Rüstem Paşa Camii Kadınlar Mahfili	38
Şekil 6:	Rüstem Paşa Camii Yarım Daire Pencere Görünümü	39
Şekil 7:	Rüstem Paşa Camii Son Cemaat Mahalli Mihrabı	40
Şekil 8:	Rüstem Paşa Camii Mihrap Duvarı Orta Kemerli Pandantif.....	41
Şekil 9:	Rüstem Paşa Camii Ana Kapı İç Görünüm	42
Şekil 10:	Rüstem Paşa Camii Minber İç Görünüm	43
Şekil 11:	Rüstem Paşa Camii Minber Yan Görünüm	43
Şekil 12:	Rüstem Paşa Camii Mihrap Genel Görünüm	44
Şekil 13:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	47
Şekil 14:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	50
Şekil 15:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	53
Şekil 16:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	56
Şekil 17:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	59
Şekil 18:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	62
Şekil 19:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	65
Şekil 20:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	68
Şekil 21:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	71
Şekil 22:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	74
Şekil 23:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	77
Şekil 24:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	80
Şekil 25:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	83
Şekil 26:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	86
Şekil 27:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	89
Şekil 28:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	92
Şekil 29:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	95
Şekil 30:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	98

Şekil 31:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	101
Şekil 32:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	104
Şekil 33:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	107
Şekil 34:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	110
Şekil 35:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	113
Şekil 36:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	116
Şekil 37:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	119
Şekil 38:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	122
Şekil 39:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	125
Şekil 40:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	128
Şekil 41:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	131
Şekil 42:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	134
Şekil 43:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	137
Şekil 44:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	140
Şekil 45:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	143
Şekil 46:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	146
Şekil 47:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	149
Şekil 48:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	152
Şekil 49:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	155
Şekil 50:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	158
Şekil 51:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	161
Şekil 52:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	164
Şekil 53:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	167
Şekil 54:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	170
Şekil 55:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	173
Şekil 56:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	176
Şekil 57:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	179
Şekil 58:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	182
Şekil 59:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	185
Şekil 60:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	188
Şekil 61:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	191
Şekil 62:	Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	194

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim 1: Bitkisel Motifler (Penç)	14
Çizim 2: Bitkisel Motifler (Penç)	14
Çizim 3: Bitkisel Motifler (Penç)	14
Çizim 4: Bitkisel Motifler (Hatai)	14
Çizim 5: Bitkisel Motifler (Hatai)	14
Çizim 6: Bitkisel Motifler (Gonca Gül).....	15
Çizim 7: Bitkisel Motifler (Gonca Gül).....	15
Çizim 8: Bitkisel Motifler (Gonca Gül).....	15
Çizim 9: Bitkisel Motifler (Yaprak)	15
Çizim 10: Bitkisel Motifler (Yaprak)	15
Çizim 11: Bitkisel Motifler (Yaprak)	15
Çizim 12: Bitkisel Motifler (Saplar).....	16
Çizim 13: Bitkisel Motifler (Saplar).....	16
Çizim 14: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Gül goncası)	17
Çizim 15: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Süsen).....	17
Çizim 16: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Kokulu Menekşe)	17
Çizim 17: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Karanfil)	17
Çizim 18: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Zambak)	17
Çizim 19: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Lale)	17
Çizim 20: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Bahar Dalı).....	17
Çizim 21: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Nergis).....	17
Çizim 22: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Sümbül)	18
Çizim 23: Yarı üsluplaştırılmış Çiçekler (Servi Ağacı).....	18
Çizim 24: Üsluplaştırılmış Hayvan Motifleri (Simurg).....	19
Çizim 25: Hayvan Motifleri (Hurdeli Rumi).....	19
Çizim 26: Hayvan Motifleri (Sarılma Rumi).....	19
Çizim 27: Hayvan Motifleri (Ayırma Rumi).....	20
Çizim 28: Hayvan Motifleri (Orta Bağ)	20
Çizim 29: Mimari ve İnsan Yapısı Formlardan Esinlenen Motifler (İbrik)	20

Çizim 30: Mimari ve İnsan Yapısı Formlardan Esinlenilen Motifler (Gemi ve Kalyonlar)	21
Çizim 31: Doğadan Esinlenilerek Oluşturulan Motifler (Yığma Bulut)	22
Çizim 32: Doğadan Esinlenilerek Oluşturulan Motifler (Stilize Bulut)	22
Çizim 33: Doğadan Esinlenilerek Oluşturulan Motifler (Çintemani)	22
Çizim 34: Geometrik Motifler (Konya Sırçalı Medrese)	23
Çizim 35: Geçmeler (İkili Geçme)	24
Çizim 36: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	49
Çizim 37: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	52
Çizim 38: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	55
Çizim 39: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	58
Çizim 40: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Pano)	61
Çizim 41: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	64
Çizim 42: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	67
Çizim 43: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	70
Çizim 44: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	73
Çizim 45: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	76
Çizim 46: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	79
Çizim 47: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	82
Çizim 48: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	85
Çizim 49: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	88
Çizim 50: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	91
Çizim 51: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	94
Çizim 52: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	97
Çizim 53: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	100
Çizim 54: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	103
Çizim 55: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	106
Çizim 56: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	109
Çizim 57: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	112
Çizim 58: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	115
Çizim 59: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	118

Çizim 60: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	121
Çizim 61: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	124
Çizim 62: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	127
Çizim 63: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	130
Çizim 64: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	133
Çizim 65: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	136
Çizim 66: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	139
Çizim 67: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	142
Çizim 68: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	145
Çizim 69: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	148
Çizim 70: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	151
Çizim 71: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	154
Çizim 72: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	157
Çizim 73: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	160
Çizim 74: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	163
Çizim 75: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	166
Çizim 76: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	169
Çizim 77: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	172
Çizim 78: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	175
Çizim 79: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Karo)	178
Çizim 80: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	181
Çizim 81: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	184
Çizim 82: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	187
Çizim 83: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	190
Çizim 84: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	193
Çizim 85: Rüstem Paşa Camii Çinileri (Bordür)	196

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun var oluşundan bu yana güzele olan merakı onu yaşamın her alanında estetik değerlere ve sanata karşı ilgili kılmıştır.

Topraktan yaratılan insanoğlu, toprağı su ile karıştırarak çamuru elde etmiş ve elde ettiği bu çamurdan ilk kullanım eşyalarını ve sanat değeri taşıyan eserleri üretmiştir. Özü toprak ve su olan seramiğin üzerine fırça ve boyaların ahenkli dansıyla yapılan çini sanatına Anadolu'nun hemen her bölgesinde değişik renk ve kompozisyonlarda rastlanmaktadır.

Türk İslam yapıları içinde önemli bir yere sahip olan camilerimizin bir kısmı geleneksel sanatlarımızın bir kolu olan çini süslemeleriyle bezelidir. Türklerde iç ve dış mimari süslemenin en renkli unsurlarından olan çini sanatı, asıl büyük ve sürekli gelişmesini Anadolu Türk Mimarisinde göstermiştir. Çeşitli tekniklerle zenginleşen çini sanatı mimarinin üstünlüğünü ezmeden ona bağlı kalmış, aynı zamanda renkli bir atmosfer yaratarak mekan etkisini arttırmıştır. (Aslanapa, 1984)

Rüstem Paşa Camii (1561), 16. yüzyılın ikinci yarısında çini sanatına kaynak olacak bütün desenlerin sergilendiğı, mihrapların, duvarların, payelerin tümüyle çinilerle kaplandığı gösterişli bir yapıdır.

1.1 Problem

Araştırmalar sonucunda Geleneksel Türk Çini sanatı hakkında değişik amaçlarla ve farklı biçimlerde yapılmış mevcut araştırmalar incelendiğinde Rüstem Paşa Camii çini desenlerinin bulunduğu yayınların sınırlı olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle Rüstem Paşa Camii çini desenlerinin motif özellikleri incelenmiştir.

Araştırmalar sırasında Rüstem Paşa Camii çini desenlerinin bulunduğu yayınların yeterli düzeyde olmaması araştırmamızda problem olarak ele alınmıştır.

Problem cümlesi “Rüstem Paşa Camii Çinilerinden Örnekler” olarak belirlenmiştir.

1.2 Amaç

Araştırmada geleneksel Türk çini sanatının gelecek kuşaklara tanıtılması ve Rüstem Paşa Camii çini desenlerinin tespit edilmesi için aşağıdaki amaçlara yer verilmiştir.

- Rüstem Paşa Camiinde bulunan çinileri belgelemek
- Rüstem Paşa Camiinde bulunan çinilerin çeşitlerini belirlemek
- Rüstem Paşa Camiinde bulunan çinilerin renk, motif ve kompozisyon özelliklerini ortaya koymak
- Tespit edilen çinilerin desenlerinin 1/1 ölçülerinde çizimlerini yapmak
- Rüstem Paşa Camiinde tespit edilen çini örneklerinden katalog oluşturmak
- Rüstem Paşa Camii çinilerini gelecek kuşaklara tanıtmak ve aktarmak
- Bu konuda kaynak arayan araştırmacılara yardımcı olmak

1.3 Önem

Unutulmaya yüz tutmuş, geleneksel sanatlarımız içerisinde önemli bir yere sahip olan çini süslemeleriyle bezeli mimari yapılarımız geçmişle günümüz sanatları arasında köprü vazifesi görmektedir.

Bu eserler yetişmekte olan yeni neslin, geçmişteki toplumların kültür ve yaşayışı hakkında bilgi sahibi olması açısından göz ardı edilemeyecek bir öneme sahiptir.

Asıl büyük ve sürekli gelişmesini Anadolu Türk mimarisinde gösteren çini sanatı Türklerde iç ve dış mimari süslemenin en önemli kolu olmuştur.

Bu araştırma 16. yüzyıl Türk süsleme sanatının özelliklerini yansıtan Rüstem Paşa Camii çini desenlerinin günümüzde geleneksel sanatlarla uğraşan sanatkarlara yardımcı olacağı bakımından önemlidir.

1.4 Varsayımlar

Çini üretimi yapan atölyelerle Çini sanatları eğitimi veren kurumların iletişim kuracakları varsayılmaktadır.

Geleneksel sanatlara kaynaklık eden ve günümüzde basımları yapılmayan kitaplar çoğaltılarak yaygınlaştırılmalıdır.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırma, Rüstem Paşa Camiinde tespit edilen örneklerin teknik motif, boyut, renk ve kompozisyon özellikleriyle sınırlıdır. Araştırmanın evrenindeki Rüstem Paşa Camii çinilerinden 6 adet bordür 39 adet karo, 5 adet pano motifleri ve çizimleriyle sınırlandırılmıştır. Araştırma yerli ve yabancı kaynaklarla sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Altın Varak: İnce tirşeler arasında çekiçe dövülerek inceltilen altın levhalara verilen ad.

Astar: Nispeten gri, pembe-sarı veya taş cisimlerle hazırlanan parçaların daha az emici, renklerin daha temiz ve canlı görülmesini, fırça ile daha büyük bir incelik ve zarafetle çalışma olanağı sağlayan çok ince ve temiz çakmak taşı karıştırılmış kaynamış Mihalıççık kili sıvı hamur.

Avlu: Genellikle üstü açık iç mekan. Çevrede yapı birimlerinin dizilerek bir bütün meydana getirdiği iç mekân.

Bezeme: Sistemli bir şekilde tekrarlanan süsleme motifi.

Bisküvi: Kurutulduktan sonra astarlanıp ilk pişirimi yapılmış parça.

Bitkisel Motifler: Çiçek, yaprak, ağaç çeşitlerinden oluşturulan motiflere verilen ad.

Bordür: Kapı ve pencere gibi mimari kısımların, panoların, halıların etrafını kuşatan çerçeve biçiminde süslü ya da süssüz, düz ya da çıkıntılı dar ve uzun parçalara denir.

Camii: Müslümanların ibadet için, içinde toplandıkları bina.

Çark: Çinide yüzlerce yıllık geçmişi olan, hamura yuvarlak şekiller verebilmek için, alt ve üst kısımlarda tabla ve kafa denilen ahşaptan iki ayrı tekerlek bulunan, bilye üzerinde dönen, ayakla döndürülerek devirleri kontrol edilebilen üretme aleti.

Çarkçı: Çarkta çalışarak hamura istediği şekli verebilen kalifiye işçi.

Çini: Bir çeşit beyaz topraktan pişirilerek yapılmış, mineli, ince fakat saydam olmayan seramik işi.

Çintemani: Bir süsleme motifi. Üç benek ve iki yatay buluttan oluşan motif.

Dekor: Bir yere süsleme amacıyla verilen düzen.

Desen: Kurşun kalem, uç, kömür kalem vb. ile yapılan renkli ya da renksiz, tonlu ya da tonsuz çizgi resimlere denir.

Eyvan: Üç tarafı kapalı bir tarafı açık ve üstü tonozlarla örtülü oda.

Fil Ayağı: Cami ve kiliselerde büyük kemer ve kubbeleri üzerinde taşımak için yapılmış olan dörtgen ya da yuvarlak kesitli sütunlara verilen isim.

Girift: Birbirinin içine girip karışmış, girişik, çapraşık desen. Güzel yazı sanatında boş yer bırakmayacak biçimde iç içe istif edilmiş (yazı).

Hatai: Stilize yaprak, filiz ve çiçek motiflerinin birbirine dolaşması ile meydana gelen, Orta Asya çıkışlı Türk tezyinatına verilen isim.

Hayat Ağacı: Türk ve İslam süsleme sanatlarında hurma ve benzeri ağaçlara verilen ad. Cenneti sembolize eden resimlerde yada süslemede simetri eksenini olarak çokça görülür.

Hünkâr Mahfili: Camilerde hükümdara ayrılan bölüm. Bazen galerinin bir bölümü, bazen ayrı bir daire şeklindedir.

Kaolin: (Arı kil) Porselen yapmakta kullanılan bir çeşit ak ve gevrek kil, kaolin.

Kavsara: Portallerde asıl kapının önündeki giriş kısmının üstü. Baş kemerin altındaki derinlik, kemer kovanı.

Kemer: İki sütun veya ayağı birbirine üstten yarım çember, basık eğri, yonca yaprağı ve benzeri biçimlerde bağlayan ve üzerine gelen duvar ağırlıklarını, iki yanındaki ayaklara bindiren tonoz bağlantı.

Kil: Islandığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak.

Kobalt Mavisi: Kobalt oksitten yapılan bir boyadır.

Kompozisyon: Ayrı ayrı parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma biçimi ve işi.

Kontur: Etraf çizgisi

Köşebent: Dikdörtgen ve kare formlu biçimlerde köşelere yapılan süslemeler verilen ad.

Kubbe: Yuvarlak, kare ve sekiz ya da altı köşeli oylumların üzerine gelen yarım küre biçimde içi boş yapı örtüsü.

Kuvars: Billurlaşmış silisin doğada çok yaygın bir türü.

Kümbet: Kubbe biçiminde toparlak kabartı, koni, piramit biçiminde damı olan, yuvarlak veya köşeli yapı.

Kündekari: Birbirine geçme olarak düzenlenen küçük tahtalardan yapılan bezemelere denir.

Lotus: Nilüfer cinsinden birçok bitkiye verilen genel ad ve bu çiçeklerden stilize edilerek çizilen motifler.

Mahfil: Camilerde müezzin ya da padişahlara ayrılmış ve yüksekçe olarak inşaa edilmiş localar.

Medrese: İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

Mescit: Mahalle aralarında yapılmış olan ahşap küçük camiler

Mihrap: Camilerde kible yönünde imamın cemaate namaz kıldıracağı cami duvarında girintisi olan hücre biçimindeki yer.

Minare: Camilerde müezzinin ezan okuduğu yüksek kule

Minber: Camilerde üstüne hatibin çıkarak hutbe okuduğu kapısı ve merdiveni ve en üst yerinde, oturulacak bölümü olan yer.

Motif: Güzel sanatların her kolunda kompozisyonun esasını teşkil eden öge.

Mukarnas: Kademeli olarak taşmalar yapacak biçimde, aşırıtmalı olarak yanyana ve üst üste gelen, üç boyutlu görünüm veren bir geçiş ve dolgu ögesi. Petek biçimi bir

görüntü ile yarım kubbelerin içini dolgulayan İslam sanatı ögesi. (Sarkıtlı olanlarına istalaktit denilir).

Niş: Duvar içinde bırakılan oyuk, göz, hücre.

Pano: Etrafi silmelerle çerçeveli düz yüzeylerdir.

Payanda: Destek, yükü karışlamak üzere eklenmiş duvar parçası.

Paye: Örülerek meydana getirilmiş tek taşıyıcı. Ayak.

Pendantif: Kare altyapıdan kubbe eteği olan daireye geçiş ögesi. Kemerler üzerine oturtulmuş kubbe ile kemerlerin arasını kapatan üçgen biçimindeki kubbe parçalarından her biri.

Pres: İşletme onarma düzeltme vb. işlemlerin uygulanması için bir nesneyi, iki ağırlık arasında mekanik olarak sıkıştırmaya yarayan alet, mengene.

Portal: Taç kapı, Tâk kapı adı da verilen bezemeli ana giriş.

Restorasyon: Yenileme

Rumi: Anadolu Selçuklularının kullandıkları, filiz ve yaprak biçiminde üsluplaştırılmış stilize hayvan motiflerinin meydana getirdiği dolaşık tezyinata verilen isim.

Sebil: Genellikle camilere bitişik özel bir biçimde yapılmış, karşılık beklemeden hayır için içme suyu dağıtılan taş yapı, sebilhane.

Selâtin: Sultan sözcüğünün çoğulu. Sultanlar tarafından yaptırılan büyük camilere Selatin Camii denir.

Seramik: Pişirilmiş kil mamulü.

Sır: Bazı nesnelere parlaklık verme, dış etkilerden koruma, sızmalarını önleme vb. amaçlarla sürülen, saydam veya donuk vernik.

Simetri: Bir eksene göre iki yanda, aynı mesafede karşılıklı olarak yer almak.

Son Cemaat Yeri: Namaza geç kalanlar için camilerin dışında giriş kapısı önündeki avludan yüksek namaz kılma yeri.

Stilize: Karakteri kaybolmadan basitleştirilerek tezyini ve şematik hale sokulmuş biçim ya da motif.

Sütun: Çoğunlukla çember kesitli, ince, uzun tek parça yada parçalı, kaide gövde ve başlık kısımları olan taşıyıcı mimarlık ögesi.

Sütünce: Küçük sütun. Mihrap ve portal gibi yerlerde daha çok dekoratif amaçla kullanılır.

Şadırvan: Camilerde, genel olarak avlularda abdest almak için yapılan üstü çadır veya kubbe biçiminde örtülü, havuz biçimindeki haznesinin etrafında çepeçevre muslukları olan çeşme.

Şemse: Süslemede kullanılan oval, dairesel biçimde dilimli ya da düz motifler.

Tekke: Süfiyye tarikatında olanların ayin yaptıkları yer.

Tepelik: Kompozisyonu oluşturan süs düzeninin üst ya da tepe kısımlarında bulunan motifler.

Tezyinat: Süsleme, bezeme

Ton: Bir rengin çeşitleri

Tonoz: Tuğla ve harçla örülmüş, alttan obruk, yarım silindir biçiminde tavan örtüsü, bir kemerin aralıksız devam etmesiyle oluşan örtü biçimi.

Türbe: Üstüne kubbe inşaa edilmiş mezar.

Turkuaz: Türk mavisini anlamına gelen turkuaz rengi yeşile çalan açık mavidir.

Üslup: Bir devrin yada bir sanatçının kişiliği.

Vitray: Renkli camların belli bir kompozisyon düzeni içinde bir araya getirilişi. Avrupa'da özellikle kiliselerin pencerelerini süsleyen vitraylarda, doğaya özgü motiflerin yanında dinsel konular da belli bir düzen içinde resimlenmiştir.

Yalak: Ateşhanenin iki yanında, sırçanın eritildiği, cep şeklindeki bölümler.

Yarım Kubbe: Dörtte bir küre biçimindeki tonoz ve kubbe. Yarım kubbeler camilerde orta kubbenin ağırlığını ve yanlara itme kuvvetini yapının beden duvarlarına azaltarak getirmek, iç oylumu genişletmek için kullanılır.

Zaviye: Küçük tekke.

Zencerek: Geçme motifi.

BÖLÜM II

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Türk Çini Sanatının Tanımı ve Tarihçesi

Türk çini sanatını (Bakır,1999)“halk arasında, hem sırlı duvar kaplamaları, hem de kap-kacak türünden ev eşyalarını tanımlamıştır. Zamanla bu tanımlama değişmiş, kase, tabak, vazo gibi kap-kacak türünden eşyalara seramik, duvar kaplamalarına ise çini adı verilmiştir.” ifadesiyle tanımlarken, (İslam Ansiklopedisi C:8) Çiniyi ”Çeşitli biçimlerdeki levhaların renklendirilip, sınıflandırılarak fırınlanması sonucu eriyen sıran çini hamurundan yapılmış levha üzerinde meydana getirdiği koruyucu saydam tabakanın oluşturduğu solmayan bir renklilik sağlayan süsleme ögesidir.” şeklinde tanımlamıştır.

Türk çini sanatının Uygurlara kadar uzanan çok eski bir tarihi vardır. Karahoço harabelerinde gri-mavi sırlı tuğlaların, ortalarında rozet, köşelerinde birer çeyrek rozet motifi ile aynı renk sırlı kare renkli levhaların mabedlerde zemin döşemesi olarak kullanıldığı, 1902-3 kazı ve araştırmalarında anlaşılmıştır. (Aslanapa, 2003)

Büyük Selçuklularla başlayan değişim ve gelişim Anadolu Selçuklularının çini sanatına katkılarıyla gelişerek devam etmiştir. 13. yüzyılda Anadolu’da gelişen Selçuklu mimarisi başarılı bir sentezin ürünüdür. (Bakır, 1999)

Türklerde iç ve dış mimari süslemenin en renkli kolu olan çini sanatı asıl büyük ve sürekli gelişimini Anadolu Türk Mimarisinde göstermiştir. Çeşitli tekniklerle zenginleşen bu süsleme sanatı, hep mimariye bağlı kalmış, onun üstünlüğünü ezmemiş ama renkli bir atmosfer yaratarak mekanın etkisini arttırmıştır. Bu sanat dalı Anadolu Selçukluları ile çok yaygın ve çeşitli tipteki mimari yapıtlar üzerinde büyük bir gelişme göstererek varlığını günümüze kadar sürdürmüştür. Her dönemin çini süslemesi, daha önceki dönemin teknik üstünlüğünü sürdürmekle birlikte yeni teknik, buluş ve renklerle bu sanatı zenginleştirmiştir.

Anadolu Selçuklularının çini sanatı örnekleri ilk olarak Konya, Sivas, Erzurum, Amasya, Tokat, mimarilerinde görülmektedir. Bu eserlerde Büyük Selçukluların yoğun olarak kullandıkları mozaik çini tekniği ile yapılan çiniler geometrik yıldız, geçmeler, rumi ve palmet motifleri mimarilerini, portallerini, kubbe ve tonozlarını mihraplarını süslemiştir.

Beylikler devrinde çini sanatı Selçuklular ve Osmanlı devri çini sanatı fazla gelişme gösterememiştir. Beylikler devrinde bir süre Konya çinicilik merkezi olmuştur. 14. yüzyılda mimaride Selçuklu etkisi devam etmiş ve 15. yüzyılda yeni teknik, renk ve üslubuyla farklı çiniler oluşturmuşlardır. 15. yüzyılda çini üretilen merkezler İznik, Bursa ve ikinci sırada Kütahya olmuştur.

16. yüzyılın ikinci yarısı, teknik ve üslup bakımından çinilerin mükemmelliğe ulaştığı ve geliştiği görülmektedir. İznik çinilerine olan ilginin ve siparişlerin artmasıyla İznik çinileri büyük olgunluğa ulaşmıştır. Bu grup çinilerin gelişmesinde teknik özellikler kadar motif ve üsluplardaki gelişmeler de etkili olmuştur. İznik'te faaliyet gösteren çini atölyeleri sarayın desteği ve siparişleri doğrultusunda çalışırken, Kütahya çini sanatı daha çok halk sanatı olarak varlığını sürdürmüştür.

2.2 Türk Çini Sanatının Kullanım Alanları

Anadolu Selçuklu mimarisinde çini süslemeler özellikle camilerin mihrap, kubbe, portal, minare bölümlerini, türbeleri, sarayları ve medreseleri süslemektedir.

Çini sanatı Osmanlıların erken devir mimari eserlerinde önemli bir süsleme unsuru olmuştur. Osmanlı döneminde çiniler cami, mescit, medrese, türbe, hamam, saray, köşk, kütüphane, çeşme, sebiller ve külliyelerde yaygın olarak kullanılmıştır. Avlular, çeşmeler, pencere alınlıkları, mihraplar, minberler zengin çinilerle süslenmiştir. Çini süslemeler kullanıldıkları yerin özelliğine göre zeminden tavana kadar yoğun olarak bezenmiştir.

Mimaride başlıca dekorasyon unsuru çini olmuştur. Cami ve mescitlerde mihraptan son cemaat mahalline kadar ki bütün yüzeylerde çinili bezeme unsurları farklı renk ve desenlerle kendini göstermiştir.

Çini bezemeler, mimari yapıların dekorunda kullanılmasının yanı sıra vazo, biblo, fincan, tabak, kandil, askı topu gibi günlük hayatımızda yer alan eşyaların süslemesinde de uygulanmıştır.

2.3 Çini Sanatında Kullanılan Araç Gereçler

2.3.1 Araçlar

Çamur Tornası (Motorlu-Manuel) : Geleneksel olarak ayakla çevrilen çark, gelişen teknoloji ile elektrikle çalışan çark. Yumuşak çamur şekillendirmede kullanılır.

Fırça: Samur, sentetik ve at kılı ile yapılan çeşitli kalınlıkları bulunan araç.

Kurutma Rafları: Sırlanan ürünlerin kurumaya bırakıldıkları yer.

Mermer Çalışma Tezgahı: Çamur şekillendirmede yüzeyin pürüzsüzlüğü nedeniyle tercih edilir.

Seramik Fırını: Yüksek ısıya göre düzenlenmiş fırın. Odunlu ve elektrikli çeşitleri bulunmaktadır.

Alçı Kalıp: Verilecek şekle göre hamurun döküldüğü kalıplar.

Desen: kurşun kalem, uç, tuşe, kömür kalem vb. ile yapılan renkli ya da renksiz, tonlu ya da tonsuz çizgi resimlere denir.

Makas: Kesim yapma aracı.

Cetvel: Ölçüm ve çizim aracı.

İğne: Eskiz delmek için kullanılan araca denir.

Kalem: Desen çizmeye yarayan araç.

2.3.2 Gereçler

Çamur: Çini ve seramiği meydana getiren hamurun oluşumu kuars, kaolin, maya, tebeşir tozu ile yapılan çini hammaddesi karışımına su ilave edilmesiyle yapılır.

Sır: Kurşun oksit, kuvars, cam ve sodanın belirli oranlarda karıştırılıp fırının alt bölmesinde “yalak”ta 1100 dereceye varan bir sıcaklıkta eritilerek elde edilen sırcanın, buğday unu ile karıştırılmasıyla elde edilir.

Kömür Tozu: Yanmış odundan elde edilen toz seyrek kumaş içine yerleştirilir ve şablon üzerine sürülerek desenin objeye geçirilmesi sağlanır. Bu tozlar fırınlama esnasında yanacağı için obje üzerinde iz bırakmaz.

Eskiz Kağıdı: Desen şablonunun çizildiği kağıt.

Boya: Cisimlere renk vermek için kullanılan renkli maddelere boya denir.

Zımpara: Bisküvi pişirimli seramiklerin yüzeyini düzgünlüştürmeye yarayan araç.

2.4 Türk Çini Sanatında Kullanılan Motifler

Türk süsleme sanatlarında kullanılan motifler belirli bir üslup ve sistem içerisinde düzenlenmiştir. Türk motifleri geleneksel el sanatlarının çoğunda, uygulanacağı yere ve tekniğe göre şekil almıştır ve bazı sanatlarla özdeşleşen motif grupları ortaya çıkmıştır. Bu sebeple motiflerin sınıflandırılması araştırmacının uğraştığı sanat dalına göre çeşitlilik göstermektedir.

Türk motiflerini, Keskiner (1991) şu şekilde gruplamıştır.

- Rumiler
- Saz yolu
 - Ejderler
 - Simurg
- Hatai (stilize çiçekler)
- Yapraklar
- Şüküfeler (tabii hallerde çiçek motifleri)

- Yarı stilize çiçekler
- Bulutlar
- Geçmeler
- Münhaniler
- Tabii hallerde hayvan motifleri
- Çintemani motifi

Birol, Derman (1995) ise şu şekilde sınıflandırmıştır.

- Yaprak
 - Sap çıkmaları
 - Salyangoz
- Penç
- Hatayi
- Goncagül
- Yarı üsluplaştırılmış çiçekler
- Hayvan motifleri
 - Ejder
 - Simurg
 - Kilin
 - Üsluplaştırılmış hayvan motifleri
- Bulut
- Çintemani
- Münhani
- Rumi

Ancak, Türk çini sanatında kullanılan motifler şu şekilde de sınıflandırılabilir.

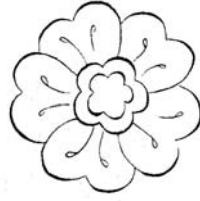
- Bitkisel Motifler
 - Penç
 - Hatai

- Gonca Gül
- Yaprak
- Ağaçlar
- Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler
- Hayvansal Motifler
 - Üsluplaştırılmış Hayvan Motifleri
 - Rumi
- Mimari ve İnsan Yapısı Formlardan Esinlenilen Motifler
 - Kaplar
 - Bina Desenleri
 - Gemi ve Kalyonlar
- Doğadan Esinlenilerek Oluşturulan Motifler
 - Bulut
 - Çintemani
- Geometrik Motifler
 - Geçmeler
- Yazılı Bezeme

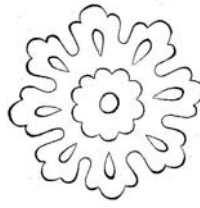
2.4.1 Bitkisel Motifler

2.4.1.1 Penç

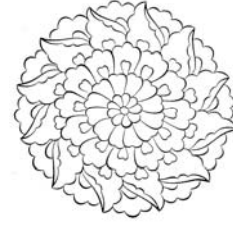
Penç motifi bitki kaynaklı olup gelişmiş bir çiçeğin kuşbakışı görüntüsünün üsluplaştırılmasıyla oluşur. Yaprak sayısına göre; yek berk(tek yapraklı), dü berk (iki yapraklı), se berk (üç yapraklı), cihar berk (dört yapraklı), penç berk (beş yapraklı), şeş berk (altı yapraklı) isimlerini almışlardır. Zaman içinde en yaygın olarak beş yapraklı penç kullanılmıştır. (Çizim no: 1-2-3. Birol, 1995)

Çizim: 1

Çizim: 2

Çizim: 3

Penç motifi çiçeğin tepeden görünüşü olduğundan, kompozisyonda bu motife giren veya çıkan sapların yönü, hatayı çiçeğinde olduğu gibi bir kurala bağlı değildir. Dolayısıyla kompozisyon içinde doğacak birçok zor bağlantıda, pençler bir anahtar niteliği taşırlar. (Bakır, 1999)

2.4.1.2 Hatai

Çin ve Orta Asya etkisinde, çoğu kez kökenleri belli olmayacak derecede stilize edilmiş çiçek motifleridir.

Bunların üstten görünenlerine *penç* adı verildiği gibi merkezsel *hatailer* de denilmektedir.

Hatai motifi çoğu kez simetrik bir tarzda çizilir. Ancak bazen bunların orta kısımlarına simetriyi bozacak şekilde yaprak veya kıvrımlar da konulur. Simetri olmayan tek hatai marul göbek hataidir. (Çizim no: 4-5. Birol, 1995)

Çizim: 4

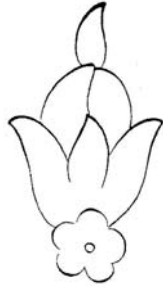

Çizim: 5

Diğer motiflerin eşliğinde olduğu gibi yalnız başlarına da kullanılmışlardır. Dönemlerine göre farklı bünye özellikleri vardır. Diğer süsleme motiflerimizde olduğu gibi genellikle kendi hatlarında devam ederek diğer motiflere karışmazlar.

2.4.1.3 Gonca Gül

Gonca gül motifi, tam açılmamış bir çiçeğin boyuna kesitidir. Meşime ve tohumları ya hiç görünmez ya da kısmen görünür. Meşime ve tohumlar belirgin çizildiğinde hatayi motifi oluşur.(Çizim no: 6-7-8. Birol, 1995)

Çizim: 6

Çizim: 7

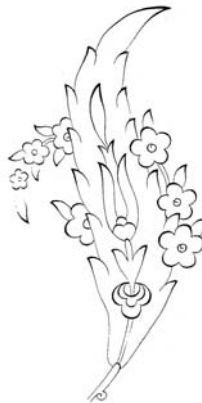
Çizim: 8

2.4.1.4 Yaprak

Yaprak, hatayi grubundaki penç, gonca gül, hatayi gibi motifleri meydana getiren ve desen içinde önemli yeri olan temel motiflerdendir. (Çizim no: 9-10-11. Birol, 1995)

Çizim: 9

Çizim:10

Çizim: 11

Saplar çiçeklerin ve yaprakların bağlantısını sağlayarak kompozisyonun oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Sap çıkmaları kompozisyon oluşturulurken motiflerin yönünü belirlemektedir. (Çizim no: 12-13. Bakır, 1999)

Çizim: 12

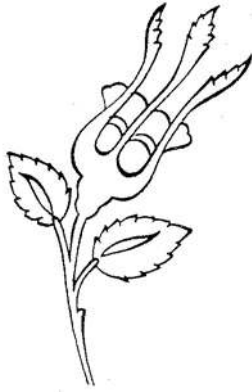
Çizim: 13

Helezoni motifler kompozisyon oluşumunda boşlukları doldurdıkları gibi gerektiğinde sapların üzerine yerleştirilerek motiflerin akış yönünü değiştirmektedir

2.4.1.5 Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler

XVI. yüzyılın ilk yarısından başlayarak Osmanlı süsleme sanatlarının sonuna kadar kullanılan bezeme motiflerimizdendir. Bazı hallerde yarı stilize olarak da çizilseler de kökenleri daima belli olacak tarzdadır.

Özelikle XVI. yüzyıl ortalarında Kara Memi ekolünün başlamasıyla süsleme alanlarında kendini göstermiş, klasik Türk süslemesinin ana temasını oluşturmuştur. Bu üslubun ana örgeleri başta lale olmak üzere, karanfil, gül, nergis, sümbül, çiçek açmış bahar ağaçları ve servilerdir. (Çizim no: 14-23. Bakır, 1999)

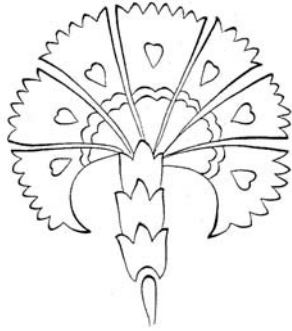
Çizim: 14

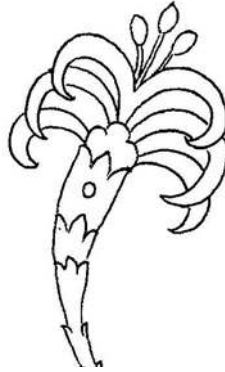
Çizim: 15

Çizim: 16

Çizim: 17

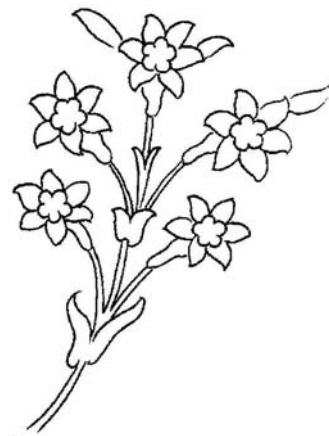
Çizim: 18

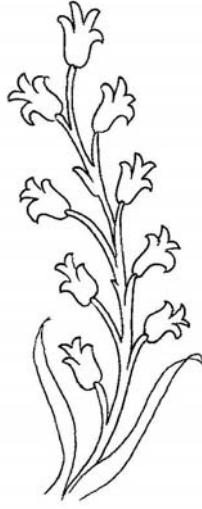
Çizim: 19

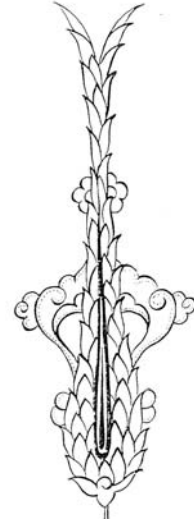
Çizim: 20

Çizim: 21

Çizim: 22

Çizim: 23

2.4.2 Hayvansal Motifler

2.4.2.1 Üsluplaştırılmış Hayvan Motifleri

Üsluplaştırılmış hayvan motifleri Osmanlı süsleme sanatlarında en az kullanılan motiflerden biridir. Türk süsleme sanatında görülen bu motifler 15. yüzyıldan sonra İran sanatının etkisiyle şemse örneklerinde stilize olmuş bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Örneklerine çini, halı, seramik ve azda olsa tezhip sanatında rastlanmaktadır. Topkapı sarayı sünnet odasının iki yanındaki kuşlu panolar bu üslubu yansıtan önemli eserlerdendir. Tavşan, geyik, aslan, pars ve leyleğin de içinde bulunduğu hayvan motiflerinin yanı sıra en çok kullanılan motif kuş figürüdür. Ejder, simurg ve kilin motifleri panolarda tercih edilen motiflerdendir. (Çizim no: 24. Keskiner, 1991)

Çizim: 24

2.4.2.2 Rumi

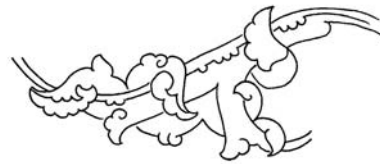
Orta Asya'dan gelen ve Anadolu Selçukluları tarafından geliştirilen bu motif genellikle kuş beden ve kanatlarından stilize edilerek üsluplaştırılmıştır.

Rumi motifinin gelişerek ve zaman içinde üsluplaşarak süslemede hakimiyet kazandığı dönem, Türklerin her bakımdan güçlendiği, XIII. Yüzyıl Anadolu Selçukluları dönemine rastlar. Çok çeşitli şekillerde karşımıza çıkan Rumiler, grifon, harpi, melek, ejder gibi efsanevi yaratıkların ve kuşların kanat süslemelerinde, yazılarda ve minyatürlerin zemin bezemelerinde yer alır. (Bakır, 1999)

XIV. yüzyıla kadar rumi üslubunda yapılmış eserlerin çoğunda hayvan şekillerini tanımak mümkün iken, daha sonraki dönemlerde aşırı derece stilize edilerek tamamen dekoratif bir tarz almıştır. Rumi'lerin, sade, piçide, hurde, sencide, kanatlı, dilimli gibi pek çok çeşitleri vardır. (Çizim no: 25-26. Bakır, 1999)

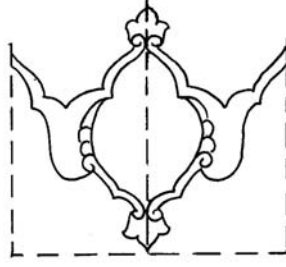

Çizim: 25

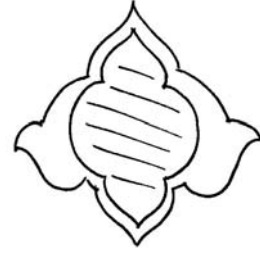

Çizim: 26

Desendeki işlevine göre de, tepelik, orta bağ ve ayırma rumi gibi isimler alırlar.(Çizim no: 27-28. Bakır, 1999)

Çizim: 27

Çizim: 28

XV. yüzyılda da kısa ve düz hatlar üzerinde de görülen rumi motifleri genellikle kavisli ve helezoni çizgiler üzerinde yerleştirilir. Her türlü süsleme alanında yüzyıllar boyu sevilerek kullanılan motiflerimizdendir.

2.4.3 Mimari Ve İnsan Yapısı Formlardan Esinlenilen Motifler

2.4.3.1 Kaplar

Çini desenlerinde bitkisel ve hayvansal kökenli motiflerin dışında, cansızobjeler de kullanılmıştır. Pano desenlerinde çiçeklerin çıkış noktası olarak kullanılan vazo, sürahi, kase, testi, saksı gibi formlar en sık rastlanan objelerdir. (Bakır, 1999) (Çizim no: 29. Akar, 1998)

Çizim: 29

2.4.3.2 Bina Desenleri

Türk süsleme sanatlarında daha çok minyatür, taş süslemeciliği ve tezhip sanatında görülmesine karşın, Rüstem Paşa Camii son cemaat mahallinde yer alan bir panoda kabe tasviri yer almaktadır. (Fotoğraf: 1)

Fotoğraf: 1 Rüstem Paşa Camii'nden Kabe Tasviri

2.4.3.3 Gemi ve Kalyonlar

Gemi ve kalyon motifleri 16. ve 18. yüzyıllar arasında Türk çini sanatında yaygın olarak kullanılan motiflerdendir. İşleme, minyatür ve taş işlemeciliğinde bu desenlerden yararlanılmıştır. (Çizim no: 30. Akar, 1998)

Çizim: 30

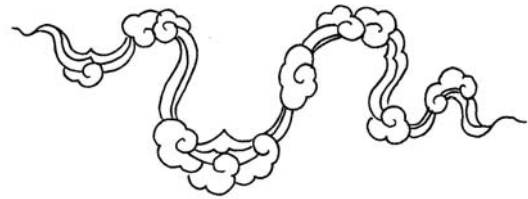
2.4.4 Doğadan Esinlenilerek Oluşturulan Motifler

2.4.4.1 Bulut

Uzak Doğu kökenli oldukları için bu motife Çin bulutu da denir. İstanbul Sarayı'na XV. yüzyılda takriben 2. Bayezid döneminde girdiği ve klasik süsleme motiflerimiz arasında yer aldığı görülür. (Çizim no: 31-32. Bakır, 1999)

Çizim: 31

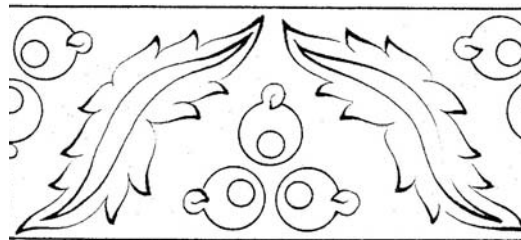
Çizim: 32

2.4.4.2 Çintemani

Yan yana uzayan iki dalgalı çizgiden ve yine ikisi altta biri üstte olmak üzere üç yuvarlak benekten meydana gelen bir motiftir. Çinliler'de ve Japonlar'da 'Tama' tabir edilen ve Buda'nın timsali sayılan bir remizdir.

Bu motifin Türk bezeme sanatındaki anlamı, daha çok Türk topluluklarının yüz yılar boyu güçlü hayvanlara karşı duyduğu hayranlığa dayanmaktadır.

İki yatay çizginin kaplan postu, şimşek, bulut, ejder gibi değişik yorumları olduğu gibi, üç noktasında kurs, pars beneği, ay, top, kotsal inci gibi çeşitli yorumları bulunmaktadır. (Çizim no: 33. Keskiner, 1991)

Çizim: 33

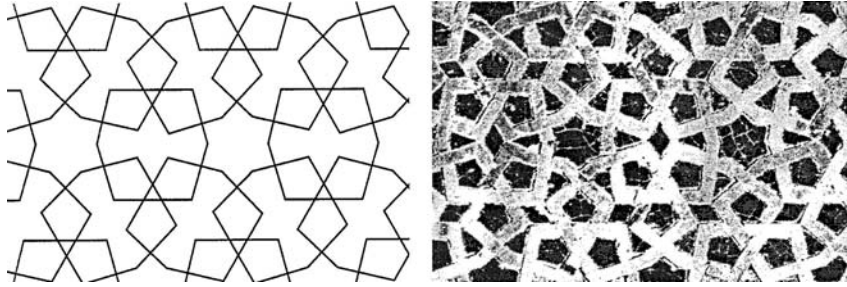
Her iki şeklin bir arada kullanıldığı düzenlemeler dışında bu motifler ayrı, ayrı ele alınarak çeşitli örnekler meydana getirilmiştir.

2.4.5 Geometrik Motifler

Türk süslemesinde olduğu kadar bütün İslam ülkelerinin bezeme sanatlarında da büyük yeri vardır. Üçgen, kare, daire, dikdörtgen gibi geometrik formların birleşmesinden meydana gelirler. Başlangıç ve bitiş noktalarının belli olmaması nedeniyle İslam felsefesinin etkisi altında geliştiği kabul edilir.

Çokgenli ağların meydana getirdiği desende kalan boşlukların hatai ve rumi gibi motiflerle süslendiği örnekler de çoğunluktadır.

Selçuklu döneminin karakteristik motiflerinden olan bu üslubun, yazma eserlerde olduğu kadar, ahşap, taş ve çinilerde de bolca uygulandığı görülmektedir. (Çizim no: 34.Fotoğraf: 2.Demiriz,2000)

Çizim: 34

Fotoğraf: 2 Konya Sırçalı Medrese

2.4.5.1 Geçmeler

Özellikle Anadolu Selçukluları tarafından her sahada bolca kullanılmıştır. Yuvarlak bir noktanın etrafında çarkıfelek gibi yer alan çizgilerle desen meydana getirilir. Daima bir alttan, bir üstten olmak üzere kesintisiz devam eden şeritler

halindedir. En güzel örneklerini Selçuklu Türkleri mimari dekorlarında ve el yazması kitap süslemesinde görmekteyiz. (Çizim no: 35)

Çizim: 35

2.4.6 Yazılı Bezeme

Güzel yazı sanatı en güzel gelişimini özellikle İslam (doğu) sanatlarında göstermiştir. Çeşitli yazı türleri kullanılarak zenginleşen hat sanatı Anadolu Selçuklularından günümüze kadar mimari eserlerin çini kaplamalarında sevilerek kullanılmıştır.

Anadolu Selçuklu döneminde ağırlıklı olarak kufi yazı kullanılırken, Osmanlı döneminde nesih ve sülüs yazılar yoğun olarak kullanılmıştır.(Fotoğraf: 3)

Fotoğraf: 3 Rüstem Paşa Camiinden Yazılı Bezeme

2.5 Çini Yapım Aşamaları

2.5.1 Çini Hamurunun Hazırlanması

Çini ve seramiği meydana getiren hamurun oluşumu kuars, kaolin, maya, tebeşir tozu ile yapılan çini hammaddesi karışımına su ilave edilerek kıvamı ayarlanır. Büyük değirmenlerde 16 – 22 saat kadar karıştırılır. Bekletilen hamur elekten geçirilerek yabancı maddelerden arındırılır. Hamur verilecek şekle göre alçı kalıplara dökülür veya eski fırın plakaları üzerine yayılır.

2.5.2 Çini Hamurunun Şekillendirilmesi

Sıvı hamurun şekillendirilmesi için çamur alçı kaplara dökülür. Buna “açık döküm” adı verilir. Tepsi yapımında da kapalı döküm kullanılır. Alçı kalıp yardımıyla dökümü yapılan evanın kalınlığı kalıp içindeki sıvı hamurun bekleme süresiyle doğru orantılıdır. Eğer çamur 45 dakika bekletilirse ince, 60 dakika bekletilirse kalın malzeme elde edilir.

Yumuşak hamur genellikle çarkta şekillendirilir. Geleneksel olarak ayakla çevrilen çark, gelişen teknoloji ile elektrikle çalışan çarka dönüşmüştür. Yapılacak objeye göre ısıtılarak alınan çamur çarka konur. El ile bastırılarak ve el becerisine dayanan ustalıkla şekillendirilir ve obje tamamlandıktan sonra tel yardımıyla çarkın üzerinden sıyrılarak alınır. Şekillendirilmeden sonra bir veya iki gün dinlendirilir. Kuruyan objenin pürüzlü yüzeyleri zımparalanır.

2.5.3 Pişirme

Kurutulan, kalıptan çıkarılıp zımpara ile düzeltilen seramikler astarlanır ve fırına yerleştirilir. Geleneksel fırınlar odunla ısınır ve odunla yanan fırınlarda bir kere ısıtılmada 1 – 1.5 ton odun yanar ve bu yanan odunla 1060 dereceye kadar ısı elde edilerek çiniler fırınlanır. Günümüzde ise daha kısa sürede elektrikli fırınlarda aynı işlem gerçekleştirebilmektedir. Objeler 8 – 9 saat pişirilir ve 1 gün soğuması için

bekletilir. Çıkarılan malzemeler dekor boyasının alt yapısıyla uyuşmasını sağlayacak maddelerden oluşan astarla kaplanır ve süslenecek objeler atölyelere gönderilir.

2.5.4 Desenleme

Desenlemede kullanılacak kompozisyon eskiz kağıdına çizilir ve bu çizgiler iğne yardımıyla 1-2 mm aralıklarla delinir. Hazırlanan şablon bisküvi üzerine yerleştirilir. Yanmış udundan elde edilen toz seyrek kumaş içine yerleştirilir ve şablon üzerine sürülerek desenin objeye geçirilmesi sağlanır. Bu tozlar fırınlama esnasında yanacağı için obje üzerinde iz bırakmaz.

Bisküvi üzerine geçirilen desenin sınırlarına kontur boyasıyla tahrir işlemi yapılır. Tahrirleme desenlemenin en önemli aşamasıdır. Desenin iç kısımları istenilen renklerde boyanır.

2.5.5 Sırlama ve II. Pişirme

Çiniye parlaklık veya matlık veren sırn özelliğidir. Sırın bir başka özelliği ise çiniyi nem ve yıpranma gibi dış etkilere karşı korumasıdır. Sır, kurşun oksit, kuvars, cam ve sodanın belirli oranlarda karıştırılıp fırının alt bölümünde “yalak” ta 1100 dereceye varan bir sıcaklıkta eritilerek elde edilen sırçanın, buğday unu ile karıştırılmasıyla elde edilir. Fırından çıkartılan sırça yeşil renkli saydam bir maddedir. Bu madde öğütücülerden geçirildikten sonra yüksek kaliteli buğday unu ile karıştırılıp bulamaç haline getirilir. Sırlama işlemi, daldırma, akıtma ve püskürtme olarak üç farklı şekilde uygulanabilir. Sırlanan mamuller alt kısımları temizlenerek fırın raflarına yerleştirilir.

İkinci pişirim için fırının sıcaklığı sırn yoğunluğuna göre 880 – 950 derece arasında değişir. Sıcaklık ayarı çok önemlidir. Sıcaklık ayarı fırının göz adı verilen yerinden renklerin oluşumuna göre takip edilir. Isının fazla olması renklerin yanmasına az olması ise istenilen renklere ulaşamamasına sebep olur. Pişirme

süresi yaklaşık 8 – 16 saat sürer ve fırın belirli süre açılmadan soğumaya bırakılır. Fırından çıkarılan objeler kullanıma hazır hale gelmiştir.

2.6 Türk Çini Sanatında Kullanılan Teknikler

2.6.1 Sırlı Tuğla

Anadolu Selçukluları döneminde kullanılan ilk teknik “sırlı tuğla tekniğidir”. Bu teknikte sırlı ve sırsız tuğlalar yatay, dikey, zikzak ve diyagonal yerleştirilir. Kullanılan renkler firuze, kobalt, patlıcan moru ve siyahtır.

2.6.2 Minai tekniği

Büyük Selçukluların yarattığı ve kullanma seramiklerinde çok kullanılan bir tekniktir. Sır altı ve sır üstü teknikleri uygulanır. Çini hamuru sert gri sarı renkte ince taneli olduğundan astarlanmadan kullanılabilir. Renklerden mor, mavi, firuze, yeşil sır altında kullanılır. Bunlar boyanıp kurutulduktan sonra çini şeffaf renksiz veya firuze sır ile sırlanıp fırınlanır. Sır üstünde kiremit kırmızısı, siyah, beyaz, altın yaldızla son ilaveler yapılır düşük ısıda tekrar fırınlanır.

2.6.3 Lüster tekniği

Lüster tekniği bir sırüstü tekniğidir. Fırınlanmış mat beyaz çini üzerine lüster veya perdah denilen gümüş ve bakır oksitli bir karışımla desen işlenir ve düşük ısıda tekrar fırınlanır. Oksitlerdeki maden karşımı ince bir tabaka halinde çininin yüzeyini kaplar. Lüster çinilerde desen sarı ve kahverengi tonlardadır. Bu tekniğin ilk örnekleri 9. yüzyılda Abbasi sanatında görülür. Lüster tekniğinin en güzel örnekleri Kubad Abad sarayında bulunur.

2.6.4 Renkli Sır Tekniği (cuerda seca)

Osmanlılarda çini sanatı başlangıcından beri çeşitli tekniklerin uygulanması ile büyük bir aşama ve zenginlik göstermiştir. Renkli sır tekniğinde desenin konturları kırmızı hamur üzerine derin kazılarak ya da baskı ile basılmak suretiyle işlenir, sonra renkli sırlarla boyanarak fırınlanır. Bir başka şekilde ise kırmızı hamurlu levha, beyaz bir astarla astarlandıktan sonra desenin konturları krom, mangan karışımı şekerli bir madde ile çizilir. Sonra renkli sırlarla boyanarak fırınlanır. Fırınlanma sonucunda eriyen renkli sırların, kabaran konturlar sayesinde birbiri içine akması önlenir.

2.6.5 Kazıma (Sgraffito) Tekniği

11. yüzyıldan ilk Osmanlı dönemine değin kullanılan keramik tekniği. Kullanılan hamur kırmızı renkli, kaba ve gözeneklidir. Kap astarlandıktan sonra sivri uçlu bir aletle motifler çizilir ve istenilen renkte saydam bir sırla sırlanır. Çukur kısımlarda sır daha koyu, diğer yerlerde ise daha açık olarak motifler belirlenmiş olur.

2.6.6 Kırmızı Sıralı Tekniği

16. yüzyılın ikinci yarısından sonra tüm teknikler terk edilir. Yalnızca "sıraltı" diye adlandırılan teknik kullanılmaya başlanır. Bu teknikte çini levhalara önce bir astar çekilir, sonra istenen örnek dış çizgileri ile çizilir ve içleri arzulanan renklere boyanır. Hazırlanan çini levha, sır içine daldırılıp kurutulduktan sonra fırına verilir. Fırında ince bir cam tabakası halini alan saydam sırların altında tüm renkler parlak bir biçimde ortaya çıkar. Bu dönemde ayrıca renklere ancak yarım yüzyıl kadar sürecek olan orijinal bir mercan kırmızısı da katılır.

2.7 Literatür Özetleri

Bu araştırmada geleneksel Türk çini sanatı ve bu sanatın eşsiz örnekleriyle bezeli Rüstem Paşa Camii çinilerinin desen özellikleri ele alınmıştır. Genel konusu veya içeriğindeki konularla doğrudan ya da dolaylı ilgisi olduğu tespit edilen kitap ve makaleler yazar soyadına göre alfabetik olarak aşağıda verilmiştir.

2.7.1 Kitaplar

ASLANAPA, Oktay. (1984). Kanuni Sultan Süleyman zamanındaki eserler ve Mimar Sinan'dan ve Osmanlı Çini Keramik sanatı hakkında resimlerle detaylı bilgi verilmektedir.

KESKİNER, Cahide. (2000). Türk Süsleme sanatlarında yer alan stilize çiçekler ve bunların gruplandırılması konusunda çizimlerle birlikte çeşitli örnekler verilmiştir. Ayrıca Türk süslemesinde kullanılan terimlere açıklamalarıyla birlikte yer verilmiştir.

BİROL, İnci ve DERMAN, Çiçek. (1995). Türk tezyini sanatlarında yer alan motifler kategorilere ayrılarak açıklanmıştır. Motiflerin çizim teknikleri uygulamalı olarak gösterilmiştir. Motiflerin oluşum biçimleri detaylı anlatılmıştır.

BAKIR, Sitare Turan. (1999). İznik çinilerinin tarihsel gelişimi ve Gülbenkian müzesinde bulunan İznik çinileri koleksiyonu hakkında çizimler ve fotoğraflar ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Ayrıca müzede yer alan çinilerin benzerlerinin ülkemizde bulundukları yerler belirtilmiştir. Çinilerde kullanılan kompozisyon özellikleri çizimlerle desteklenerek açıklanmıştır.

KESKİNER, Cahide. (1991). Türk süsleme sanatlarındaki motif türleri çizim ve örnekleriyle açıklamalı olarak anlatılmıştır.

SÖZEN, Metin. (1998). Çini keramik sanatının mimarideki kullanım alanları ve tarihsel gelişimi ile ilgili fotoğraflarla detaylı bilgi içermektedir.

BARIŞTA, Örcün. (1998). Türk el sanatlarının tarihsel gelişimi ve sanatların çeşitliliği açıklamalar ve resimlerle anlatılmıştır.

ALTUN, Ara. (1991). Sadberk Hanım müzesinde yer alan çini örneklerinin yapım, desen, renk, kompozisyon, ait olduğu dönem ve orijinal boyutları ayrıntılı olarak

anlatılmıştır. Kitapta İznik çinilerinin dışında Kütahya ve Çanakkale çinilerinin özelliklerine de değinilmiştir.

ÖNDER, Mehmet. (1998). Geleneksel sanatları da içine alan antika ve eski eserlerle ilgili terimler ve bu terimlerin karşılığı olan açıklamalar resimli örneklerle tanıtılmıştır. Geleneksel sanatlarla uğraşan kişilere kaynaklık etmesi bakımından önemli bir eserdir.

2.7.2 Makaleler

DAYIGİL, F. (1969). Lalenin tarihi ve Rüstem Paşa Camii çini örneklerinde yer alan lale motiflerinin incelendiği önemli bir kaynaktır.

DAYIGİL, F. (1974). Lale motifinin kullanıldığı 16. yüzyıl yapıları ve dönemin renk, üslup ve kompozisyon özellikleri incelenmektedir.

TEZCAN, H. (2002). Osmanlı Saray Dokumalarının Ve Çinilerinin Kesişen Ve Ayrılan Yolları adlı makalede çini sanatında kullanılan motiflerin çeşitliliği ve geleneksel sanatlarımızda kullanılan motiflerin birbirine olan benzerliği kumaş ve çini örnekleriyle açıklanmıştır.

DEMİRİZ, Y. (2000). Rüstem Paşa Camii çinileri, cami içindeki yerleri, renk, motif ve kompozisyon özellikleri fotoğraflarla desteklenerek açıklanmıştır.

AKTAN, L. (2001). Türk Çini Sanatında kullanılan gül ve goncası mevcut örneklerle ve çizimlerle anlatılmıştır. Gülün antik yunanda ve İslamiyet'te sembolik olarak anlamlarına yer verilmiştir.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modelinin kullanıldığı tarihsel ve betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın amacı, Rüstem Paşa Camiinde bulunan çinilerin araştırılmasıdır. Bu amaçla Türk çini sanatı hakkında genel bilgi verildikten sonra Rüstem Paşa Camii çinilerinin, renk, teknik, motif ve kompozisyon özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.2 Evren ve Örneklem

3.2.1 Evren

Bu araştırmanın evrenini Rüstem Paşa Camii çinilerinin motifleri oluşturmaktadır.

3.2.2 Örneklem

Araştırma evrenindeki Rüstem Paşa Camii çinilerinden 5 adet pano 39 adet karo, 6 adet bordür araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.3 Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, Rüstem Paşa camiinde yer alan çinilerin desen ve kompozisyon özelliklerini incelemek amacıyla, Türk çini sanatı hakkında yazılı kaynaklar araştırılmıştır.

01.10.2006 – 31.10.2006 tarihleri arasında araştırmacı tarafından konuyla ilgili olarak Bilkent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi ve Ankara Merkez Kütüphanelerinde literatür taraması yapılmıştır.

27.01.2007 – 05.02.2007 tarihleri arasında İstanbul’a gidilerek Rüstem Paşa Camiinde yer alan çinilerin tespiti, fotoğraf çekimleri ve çinilerin ölçümleri yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturacak çinilere karar verildikten sonra bu çinilerin ölçümleri, çizimleri ve fotoğraf çekimleri yapılarak araştırmada materyal olarak kullanılmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Literatür taramasında Geleneksel Türk çini sanatı hakkında elde edilen bilgiler belirli başlıklar altında toplanarak, araştırmaya konu olmuştur.

Rüstem Paşa Camiinde yer alan çinilerin fotoğrafları çekilerek çinilerin cami içindeki konumları hakkında bilgiler verilmiştir. Çinilerin bazıları bulundukları konum nedeniyle karşıdan fotoğraf çekimine uygun olmadığından elektronik ortamda düzeltilerek tanıtılmıştır.

Camide yer alan çiniler motif, üretim teknikleri ve kullanılan renkler kompozisyon, bakımından incelenerek analizleri ve motif özelliklerinin tanıtılması amacıyla 50 adet desen çizimi yapılmıştır.

Araştırmalar sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda 5adet pano, 39 adet karo, 6 adet bordürün desenleri çizilerek analizleri yapılmış, ayrıca 62 adet çini fotoğrafına da yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUM

4.1 İstanbul ile İlgili Bilgiler

İstanbul ile ilgili bilgiler, İstanbul'un tarihi, coğrafi şartları ve dini yapıları başlıkları altında incelenmiştir.

4.1.1 İstanbul Tarihi

Dünyanın en güzel doğa ve tarih kenti, 119 imparatorun (Roma:7, Bizans:82, Osmanlı:30) hükmettiği imparatorlar kenti; Son Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarının başkenti; dünyanın eşsiz merkezi, Asya kıtasını Avrupa'ya birleştiren köprü, Hilafetin son merkezi, Türkiye'nin en büyük kenti, Türk edebiyatının en çok adı geçen efsanevi kenti, her asırda konu olmuş olan İstanbul'un 26 asır süren çok eski bir tarihi vardır. (Bayrak, 1996)

Böyle zengin bir tarihe sahip olan İstanbul, Marmara Bölgesinde il ve Türkiye'nin en büyük kenti. Yüzölçümü 5.712 km² dir. Doğu'da Kocaeli, Güney'de Bursa illeri ve Marmara Denizi, Batı'da Tekirdağ ili, Kuzeyde de Karadeniz'le çevrilidir. Marmara Denizindeki Adalar, yönetsel bakımdan İstanbul'a bağlı ilçelerdir. Kuzey-Güney doğrultusunda uzanarak Karadeniz ile Marmara'yı birleştiren İstanbul Boğaz'ı hem il topraklarını, hem de kenti Asya ve Avrupa olmak üzere ikiye böler. Batı'da il sınırlarına dayanan İstanbul metropolitan alanı, Doğu'da il sınırlarını aşarak yönetsel bakımdan Kocaeli'ye bağlı olan Gebze'yi içine alır.(Ana Britannica Cilt:2)

4.1.2 İstanbul'un Coğrafi Şartları

İstanbul'un kurulmasına, tarih devirleri boyunca tutunmasına ve gelişmesine yardım etmiştir. Şehrin Avrupa ve Asya kıtalarını birleştiren karayolu ve iki denizi birleştiren Boğazlar deniz yoluyla kesişerek denizi birleştiren boğazlar deniz yoluyla kesişerek dikkati çeker. Boğazlar ne karşıdan karşıya geçmeyi güçleştirecek kadar geniş, ne de gemilerin hareketini zorlaştıracak kadar dar, kayalı ve anafoludur. Bu tür kolaylıklar kara yönünde de görülür engebeli balkan yarımadasını boydan boya kesen Meriç-Morova vadileri, Orta Avrupadan kolay geçiş sağlar ve Anadolu tarafında memleketi bağlayan işlek yollara geçilir. Bu geçiş kolaylıkları yanında boğazlar yöresinin kat kat savunma sistemleriyle donatılarak hem karadan, hem de

denizden korunması da geçmiş yüzyıllar boyunca burada büyük bir şehir kurulmasına destek olmuştur. Bu şartlar İstanbul'un kurulmuş olduğu yerin özel konum şartları bu yerin seçilme sebeplerini de açıklar; Bu şartların başında Haliç'in varlığı gelir. Karaların içine doğru iyice sokulan bu koy, İstanbul şehrine fırtınalardan korunmuş bir liman sağlamış, ayrıca kendisiyle Marmara Denizi arasında tepelik bir yarımada'yı karadan ayırarak korunma ve limanı korumaya çok elverişli savunma unsuru yaratmıştır. gerçekten de, üç tarafı denizle çevrili olan bu tepelik yarımada, kıyılarında olduğu gibi, iç taraftan da surlarla sınırlanınca kolay korunabilecek duruma gelmiş tarih devirleri boyunca bir çok kuşatmaya karşı koymuştur.(Meydan Larousse Cilt:6)

4.1.3 İstanbul'un Dini Yapıları

Büyük Külliye ve Sultan Camileri

Fatih Sultan Mehmet Şehrin Türkleşmesi ve yeniden iskânı için çalışmalar yaparken ilk ihtiyaçları karşılamak üzere mevcut bazı Bizans kilise ve manastırlarından da faydalanılarak bunları geçici bir süre için kullandı.

Bu yapılar, Fatih Sultan Mehmet şehrin ortasına, Fatih Camii'ni yaptırmıştır. II. Beyazıt tarafından Beyazıt Camii, Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılan Sultan Selim Camii ve müştemilatıdır. Kanuni Sultan Selim Tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan Şehzade Camii, Kanuni Sultan Süleyman'ın kendi adına Mimarbaşı Sinan'a yaptırdığı Süleymaniye Külliyesi, Sultan I. Ahmet'in Mimar Sedefkâr Ahmet Ağa'ya yaptırdığı Sultan Ahmet Camii Manzumesi, İstanbul'un klasik üsluptaki son büyük külliyesi Valide Camii klasik Türk mimarisinin son büyük eseri 1708 – 1710 yılları arasında III. Ahmet tarafından yaptırılan Yeni Valide Camii, Laleli Camii, Nusretiye Camii, Dolmabahçe Camii, Ortaköy Camii, Valide Camii diğer camilerdir.

Küçük Külliye ve Vezir Camileri

Şehrin fethinin arkasından, devlet ricalinin tamamen yeni temeller üzerine kurduğu ve Anadolu'da hakim Türk mimari geleneğinin devamına işaret eden küçük külliye ve bunların merkezi olan camiler az değildir. Şehirde vezirlerin kurduğu ilk dini yapıların başında, yanlarında eski zaviye, hankahlar geleneğinden ilham alınarak inşasına devam olunan, dervişlere ve sofilere mahsus misafirhane odaları

bulunan binalar gelir. Bu eserler Kürkçü Hanı, Murat Paşa Camii, Rum Mehmet Paşa Camii, Vefa Camii, Atık Ali Paşa Camii, Firuz Ağa Camii, Bali Paşa Camii, Cezeri Kasım Paşa Camii, Hadım İbrahim Paşa Camii, Ahmet Paşa Külliyesi, Mihrimah Sultan Camii, Rüstem Paşa Camii, Sokullu Külliyesi, Piyale Paşa Camii, Mesih Mahmut Paşa Camii, Cerrah Paşa Camii, Hafız Ahmet Paşa Külliyesi, Hekimoğlu Ali Paşa Camii, Eyüp Sultan Camii.

Küçük Camiler ve Mahalle Camileri

Fethin hemen arkasında şehir İslamlaşırken, teşekkül eden yeni mahallelerde küçük mescitlerin yapımına başlandı. Bunların arasında bazı eski Bizans kiliseleri veya kilise kalıntıları da vardır.

Küçük mescitler başlıca iki tip halinde inşa edilmiştir. Bazıları ufak bir mekânı örten tek kubbeden ibarettir. Bazıları da daha mütevazı bir şekilde, sadece ahşap çatı ve kiremitle örtülmüştür. Bunlar arasında sanat değeri yüksek olanlar vardır. Yavuz Ersiran, Yavaşca Şahin, Yarhisarı Mescitleri; ölçütleri ufak olmakla beraber kubbelidir. Bunların bazıları şöyle sıralanabilir: Timurtaşğa Mescidi, Samanveren Mescidi, Yatağan Mescidi, Hacıhasan Mescidi, Burmalı Mescid, Semizali Paşa Mescidi, Silahi Mehmet Bey Mescidi, Odabaşı Mescidi, Ferruh Kethuda Mescidi, Ramazan Efendi Mescidi, Arapçılar Mescidi .

Zaviye Hankah ve Tekkeler

Önceleri belli tarikat mensuplarının sosyal yardım amacıyla kurduğu ilk zaviyeler, metruk kilise ve manastırları şenlendirmek, yolcuları, sofileri, dervişleri, misafir etmek, şehrin bazı köşelerini imar etmek için meydana getirilmiş sonraları bu zaviyelerin bir kısmı özellikle XIX. yüzyılda niteliğini değiştirmiş ve zengin tarafların yardımlarıyla mimari zevklere göre yeniden inşaa edilmiş ve süslenmiştir. Şeyh Sümbül, Koca Mustafa Paşa Camii, İmrahor, Kalenderhane, Feneri İsa, Küçük Efendi Camii, Bala Tekkesi, Atıcılar Tekkesi, Miskinler tekkesi.

4.2 Rüstem Paşa Cami ile İlgili Bilgiler

Fotoğraf:4 Rüstem Paşa Camiinden Genel Görünüm

Rüstem Paşa Camiinin giriş kapısında yer alan yazıda camii ile ilgili bilgiler aşağıdaki gibi yer almaktadır.

Rüstem Paşa Camii

Kanuni Sultan Süleyman Devri (1520–1566) eserlerindendir. Kanuni'nin kızı Mihrişah Sultan'ın (Ö.1578) kocası Sadrazam Rüstem Paşa (Ö.1561) tarafından 1560 yılında yaptırılmıştır.

Mimar Sinan'ın (Ö.1588) seçkin eserlerinden biri olan Rüstem Paşa Camii mimari güzelliği ve çinileriyle dikkat çekmektedir. Cami dikdörtgen plan üzerine yapılmış, merkez kubbesi kemerlerle dört fil ayağına ve sütunlara oturtulmuştur.

Çinileri ise, İznik'te yapılan çinilerin en nefis şaheseri olarak kabul edilmektedir. Cami içinde fil ayakları dahil olmak üzere kubbe eteklerine kadar her taraf bu güzel çinilerle bezenmiş ve Mimar Sinan'ın mimari üslubu ile İznik çinilerinin güzelliğinden oluşan kompozisyon yapıya ayrı bir değer kazandırmıştır.

1962 yılında dış saçakları, 1968'de minaresi, dış avlusu ve zemin duvarları tamir gören camii, son yıllarda köklü bir restorasyondan geçmiştir.

Caminin banisi Rüstem Paşa, Şehzadebaşı Camii haziresinde müstakil bir türbede bulunmaktadır. (Dr. Mehmed Efendioğlu)

Rüstem Paşa Camii, İstanbul'da ticaretin yoğun olduğu Tahtakale'de Hasırcılar içi semtinde dış mimarisi ile pek dikkat çekmeyen bir yapıdır. Camiinin çukurda kalmaması ve işyerlerinin arasından görünebilmesi için dükkan ve depolardan oluşan bir zemin kat üzerine inşa edilmiştir. Caminin avlusuna iş hanlarının aralarına yerleştirilmiş merdivenlerle çıkılmaktadır. Caminin avlusuna gelindiğinde çarşının kalabalığı, hanlar, işyerleri bir anda unutulur ve saklı kalan Mimar Sinan eseri ile karşılaşılır. Osmanlı döneminde sadece sultanların yaptırdıkları camilerde birden fazla minare ve şerefe bulunmaktadır. Bu sebeple cami dönemin devlet adamlarından Sadrazam Rüstem Paşa tarafından yaptırılmış olmasına karşın tek minareli ve orta büyüklükte inşa edilmiştir.

Rüstem Paşa Camii çapı 15,20 metreyi bulan kubbesiyle Selatin Camii olmayan camiler içinde en büyük kubbeye sahiptir. Caminin biraz altında bir medrese yapılmıştır. Bu medresenin en önemli özelliği kare planlı yapıda sekizgen bir avlunun ve bunu çevreleyen sekizgen bir revakın bulunmasıdır. Böylelikle revakın altındaki ilk hücre sırası sekizgen şemaya denk düşürülmüştür. Başarılı bir düzenlemeyle başta kalan dört köşeye de daireler ve küçük birer avlu yerleştirilmiştir. (Sönmezay, 2000)

Fotoğraf: 5 Kadınlar Mahfili

Cepheler sancak silmesinin hemen altına kadar yükselen kemer biçimli modüllerle hareketlidir. Yan cephelerde 3, kible-kapı arasındaki daha yüksek olmak üzere diğer cephelerde 5 parça bulunur. Zemin ve birinci sıra pencereleri dikdörtgen en üstte büyük kemerlerin içine oturan çok büyük yarım daire pencereler yer alır ki bu da modüler kemerlerin içlerinin ağırlık taşımayan dolgu duvarı ile örüldüğünü gösterir.(Fotoğraf: 6)

Fotoğraf: 6 Yarım Daire Pencere Görünümü

Son cemaat yerine bakan cami duvarı mavi, beyaz ve mercan renginde çinilerle bezelidir. Zemin pencerelerinin üstü beyaz üstüne lacivert hat panoları ile süslemelidir. Cephede süs olarak yine çiniden iki mihrapçık bulunur.

Son cemaat mahallinde giriş kapısının solunda lale, karanfil, sümbül, nar, gonca gül gibi yarı stilize edilmiş çiçeklerin; hatai, rumi, penç motifleriyle bir araya getirilerek oluşturulan hayat ağacı (bahar dalı) yer almaktadır.

(Fotoğraf: 7)

Fotoğraf: 7 Son Cemaat Mahalli Mihrabı

Bu camide iç içe iki bina yani yüksek orta mekan ile onu iki yanda ayakların arkasından saran iki katlı yan mekanlar bulunur. Kemerli büyük pencerelerin altından geçen bir silme hattı bütün binayı kesintisiz sarar. Bu hattın altı ve aslan göğüsleri çinilerle bezelidir.

Yarım kubbelerin etekleri mukarnas bezelidir. Pencere bordürlerindeki ve parapetlerdeki mermer beyazlığı çini renklerini dengeleyici bir unsur olarak kendini gösterir.

İkinci kat mahfillerinin korkuluğu düşey dilimli mermer bon ve üstünde Bursa kemeri dizisinin meydana getirdiği diğer bir bantla iki kademelidir.

Mihrap duvarında orta kemer ana kubbenin eteğine kadar yükselir. (Fotoğraf:8)

Fotoğraf: 8 Mihrap Duvarı Orta Kemer Pandantif

Rüstem Paşa Camii'nin minaresi çokgen gövdeli ve köşeleri silmelerle hatlanmıştır. Kaidesi dışarıdan görülmez geniş son cemaat saçağının üstünden gayet yüksek piramidal pabuca yükselir. Pabuçla gövdeyi bir bilezik ayırır. Düz çokgen olarak devam eden gövde bir süre sonra köşelerinden silmelerle süslenmiş olarak yükselmeye devam eder. Köşe silmeleri altta yatay bir hatla şerefenin altında iç içe geçmeli iki sıralı kemersi örgüyle birbirine bağlanır. Sonra yine bir bilezik yer alır. Şerefe altı iç bükey ve dış bükey kıvrımlarla genişleyerek korkuluğa ulaşır.

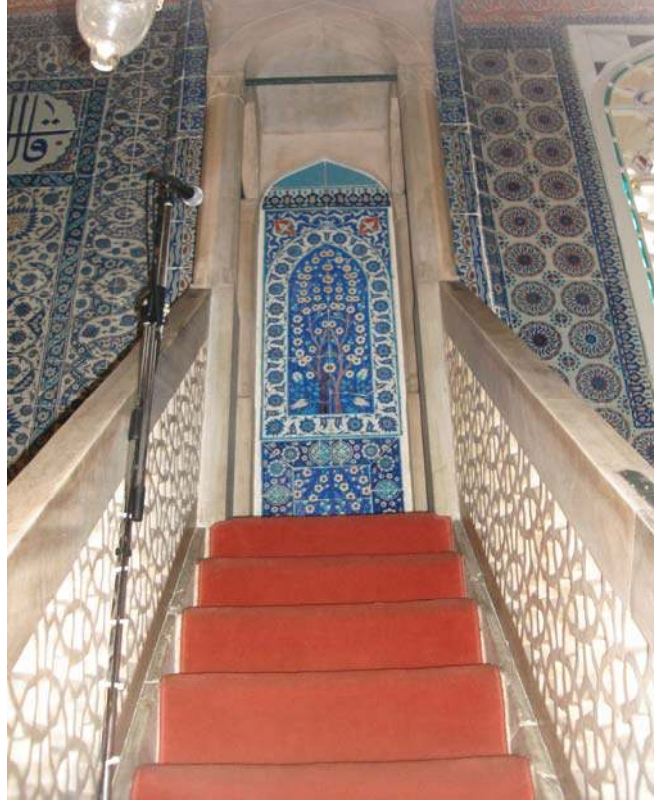
Son cemaat revakında girişı örten kubbenin eteği iki sıra mukarnaslarla dalgalanır. Kubbe kemeriyle sınırlanan bu alanda son cemaat duvarının tamamında olduğu gibi yine inili kapı erevesi yer alır. Kubbe kemeriyle sınırlanan alanda çinilerle dolgu yoktur. Üç kademeleri geniş ve her kenarı eř değerde bordürle kapı belirlenmiştir. Ortada mermer kapı erevesi bulunur. Üstte gayet zengin istifli hat ve altta basık kemerli kapı geçişi yer alır. Kündekari ahşap kapı kanatları orjinaldir.

(Fotoğraf: 9)

Fotoğraf: 9 Ana Kapı İ Görünüm

Caminin minberi mekanın bütününe uygun olarak altın yıldızlar türdeşlerinin hiç birinde görölmeyen kabartma lale, karanfil desenleri ile süslenmiştir. Merdiven korkuluğu i içe geçmiş halkalarla desenlenen mermerle örgölüdür. Sahanlık korkuluğu yıldız biçimiyle oyulmuş değişik desende şebekelidir. (Fotoğraf: 10)

Fotoğraf: 10 Minber İç Görünüm

Merdivenin altında en altta silmeli dikdörtgen çerçeveler içinde üç adet süslü kemer yerleştirilmiştir. (Fotoğraf: 11)

Fotoğraf: 11 Minber Yan Görünüm

Minberin süslü gövdesi süslü kapısına oymalı hareketli bir mermer parça ile bağlanır. Basık kemerli kapı geçişinin köşeliklerine kabartma deseni işlenmiştir. Minberde kürsü köşeliklerine kabartma deseni işlenmiştir.

Minberde kürsü kısmının arka duvarında tepelik bölümü kanatlı rumi motifleriyle bezeli, etrafında hatai, penç ve yapraklarla oluşturulmuş bordürlü Hayat ağacı motifli bir pano bulunmaktadır. Yine kürsü kısmı baklavalı desenlerle ve dendanlarla taçlanır.

Rüstem Paşa Caminin mihrabı çokgen mihrap nişinin her yüzü vazo içinden çıkan şemse formunda düzenlenmiş natüralist çiçek desenlerinin ve etrafının rumi, hatai, penç motifleriyle bezendiği panolarla bezelidir. (Fotoğraf: 12)

Fotoğraf: 12 Mihrap Genel Görünüm

Mihrabın üstünü caminin genel iç bezemesinden ayırmak için beyaz bir mermerle taçlandırılmıştır. Mihrap nişinin etrafı inceli kalınlı bordürlerle çevrelenmiştir. Mihrabın üst bölümünde iki kalın bordür arasına beyaz zemin üzerine kobalt mavisi kullanılarak renklendirilen kitabe yer almaktadır.

4.3 Rüstem Paşa Camii Çinileri İle İlgili Bilgiler

Rüstem Paşa Camii (1561), 16. yüzyılın ikinci yarısında çini sanatına kaynak olacak bütün desenlerin sergilendiği, mihrapların, duvarların, kadınlar mahfili, minber, sütunlar, son cemaat mahalli, kubbenin dört köşesi, kemerler, kemer ayakları ve payelerin tümüyle çinilerle kaplandığı gösterişli bir yapıdır.

İstanbul'da Rüstem Paşa Camii zengin çini süslemeleri ile haklı olarak hayranlık uyandırmaktadır. Bu camii, Mimar Sinan tarafından yapılan camiler içinde, en yoğun çini süslemenin kullanıldığı camidir. İznik'e ısmarlanan çinilerin kafi gelmeyeceği anlaşıncı Rüstem Paşa Caminin çini kaplamalarının tamamlanması için Kütahya'da da çini atölyesi tesis ettirmiştir. Bu sebeple de caminin çini kaplamalarında farklı üslupta ve süslemede çiniler görülür. (Yetkin,1988)

Rüstem Paşa Camiinde yer alan bezemelerin genelinde İznik çinileri kullanılmış fakat bu çinilerinin yetersiz kaldığı durumlarda az da olsa Kütahya çini örnekleri kullanılmıştır.

Rüstem Paşa Camiinde kullanılan çinilerin kompozisyonları Osmanlı sanatının yüzyıllar boyunca uyguladığı stilize motifler ile 16. yüzyıl ortalarında ortaya çıkan natüralist bitki motifleriyle birlikte kullanılmıştır. Cami duvarlarının yüzeyleri ile taşıyıcı ayakları kaplayan çinilerin çoğunda sonsuz düzende tekrarlanan desenlerin uygulandığı görülmüştür. Çokgen planlı mihrap nişinin her bir yüzeyinde tekrarlanan birbirinin eşi panolarda, minberde ve son cemaat mahallinde bahar açmış dalların yer aldığı kompozisyonlar bulunmaktadır. Özellikle lale çiçekleri çok çeşitli biçimli kompozisyonları ile zengin bir çeşitleme göstermektedir. Son cemaat mahallinde yer alan hayat ağacı kompozisyonunun içinde ters lale motifi bulunmaktadır. Bahar açmış dallı ağaçlar cenneti temsil eden bir motif olarak çini mihrapta vazolar içinde yer alır. Natüralist akıma geçiş dönemini yansıtan saz yolu

üslubuyla bezenmiş karolara yer verilmiştir. Çini bezemelerde mercan kırmızı, kobalt mavi, parlak beyaz, zeytin yeşili, turkuaz renkler kullanılmıştır. Kontur rengi olarak siyah uygulanmıştır.

Camideki çini bezemelerde bitkisel kökenli hatai, penç grubunun yanında natüralist üslupta karanfil, gül, lale, sümbül desenleriyle oluşturulan kompozisyonların yanı sıra, rumi motifleri kimi zaman madalyon formunda kimi zaman da aynı düzenlemede farklı hatlar üzerinde hatai grubuyla birlikte kullanılmıştır.

Kompozisyon düzenlemelerinde tek bir karonun simetrik düzen içinde birleştirilmeleriyle oluşan sonsuzluk temasının yanı sıra birbirinin tekrarı olmayan kendi içinde bütünlük arz eden panolar da bulunmaktadır.

Camide kullanılan çeşitli bezeme unsurlarının yanı sıra çini teknikleri kullanılarak yapılmış olan kitabeler yer almaktadır. Bu kitabeler mihrap üstünde, kapı ve pencere alınlıklarında karşımıza çıkmaktadır.

4.3.1 Rüstem Paşa Camii Çinilerinden Örnekler

ÖRNEK NO	: 1
FOTOĞRAF NO	: 13
ÇİZİM NO	: 36
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Minberde Yer Almaktadır.
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007

BUGÜNKÜ DURUMU : Onarım Görmüş

ÜRÜNÜN BOYUTLARI :

Eni : 36 cm

Boyu : 76 cm

KULLANILAN MALZEME:

Hamur : Beyaz Seramik Hamuru

Boya : Toprak Boyası

Sır : Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK :

Yapım Tekniği : Sır altı

Piştirme Tekniği : Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ :

Kullanılan Renkler : Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı,
Beyaz, Siyah, Kahverengi

Zemin Rengi : Kobalt Mavisi, Beyaz, Mercan Kırmızısı

Kontur Rengi : Siyah

Sır rengi : Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetri olarak düzenlenmiştir. Panonun tepelik bölümünde yer alan hurdeli ruminin zemini ağırlıklı olarak kobalt mavisiyle renklendirilmiştir. Hurde bölümlerinde turkuaz kullanılmıştır. Merkezde yer alan hayat ağacının zemininde kobalt mavisi, pençlerin tohum kısımları mercan kırmızı, yapraklar ise turkuaz rengiyle boyanmıştır. Hayat ağacı ve tepeliğin birleşim yerine denk gelecek şekilde tepelik formu verilmiş bordür yer almaktadır. Bordürün üzerinde yer alan hatai, penç ve yapraklar simetrik düzenleme ile yerleştirilmiştir.

Çizim No: 36

ÖRNEK NO	: 2
FOTOĞRAF NO	: 14
ÇİZİM NO	: 37
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Sütunların Kadınlar Mahfili Bölümündedir
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 66.6 cm
Boy	: 84 cm

KULLANILAN MALZEME:

Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

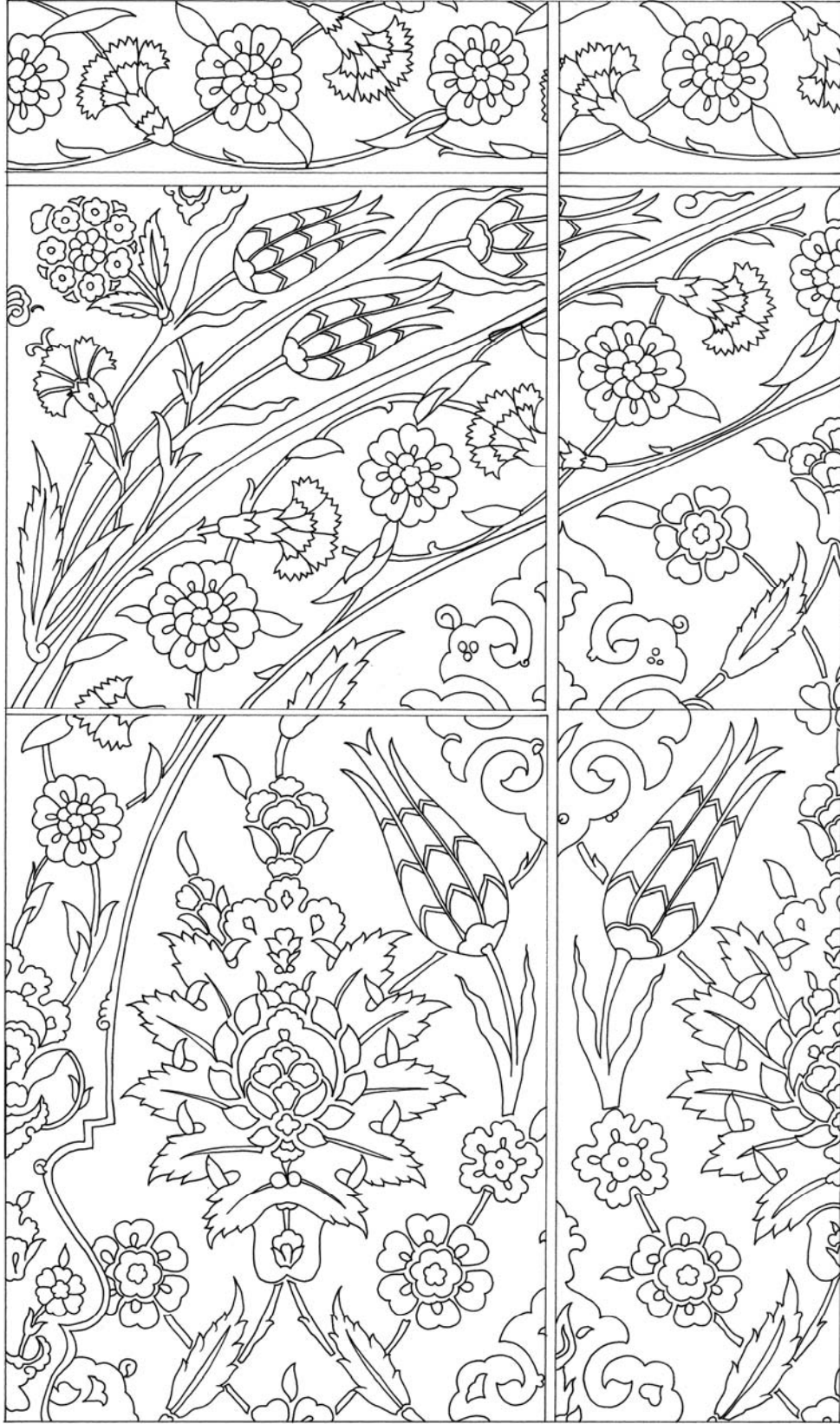
UYGULANAN TEKNİK :

Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ :

Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz, Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetri olarak düzenlenmiştir. Kompozisyonda yer alan tepelik bordürü ve üst bordür kobalt mavisi üzerine yerleştirilen penç, hatai ve yapraklardan oluşan üçlü helezon hatla oluşturulmuştur. Tepelik bölümünde beyaz zemin üzerine lale, karanfil ve yapraklardan oluşan natüralist düzenleme yapılmıştır. Panoda yer alan karolar $\frac{1}{2}$ simetriye göre merkezde büyük bir hatanın altından çıkan penç grubu ve üzerinde lale motifiyle oluşturulmuştur.

Çizim No: 37

ÖRNEK NO	: 3
FOTOĞRAF NO	: 15
ÇİZİM NO	: 38
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Sütunların Kadınlar Mahfili Bölümündedir
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 66 cm
Boyu	: 58 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru

Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz, Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetri olarak düzenlenmiştir. Kompozisyonda yer alan tepelik bordürü ve üst bordür kobalt mavisi üzerine yerleştirilen penç, hatai ve yapraklardan oluşan üçlü helezon hatla oluşturulmuştur. Tepelik bölümünde beyaz zemin üzerine lale, karanfil, süzen çiçeği, gül ve yapraklardan oluşan natüralist düzenleme yapılmıştır. Panoda yer alan karolar $\frac{1}{4}$ ayna simetriye göre hazırlanmıştır. Merkezdeki büyük penç ile yanlarda yer alan pençleri ayırıcı şekilde bulutlar yer almaktadır.

Çizim No: 38

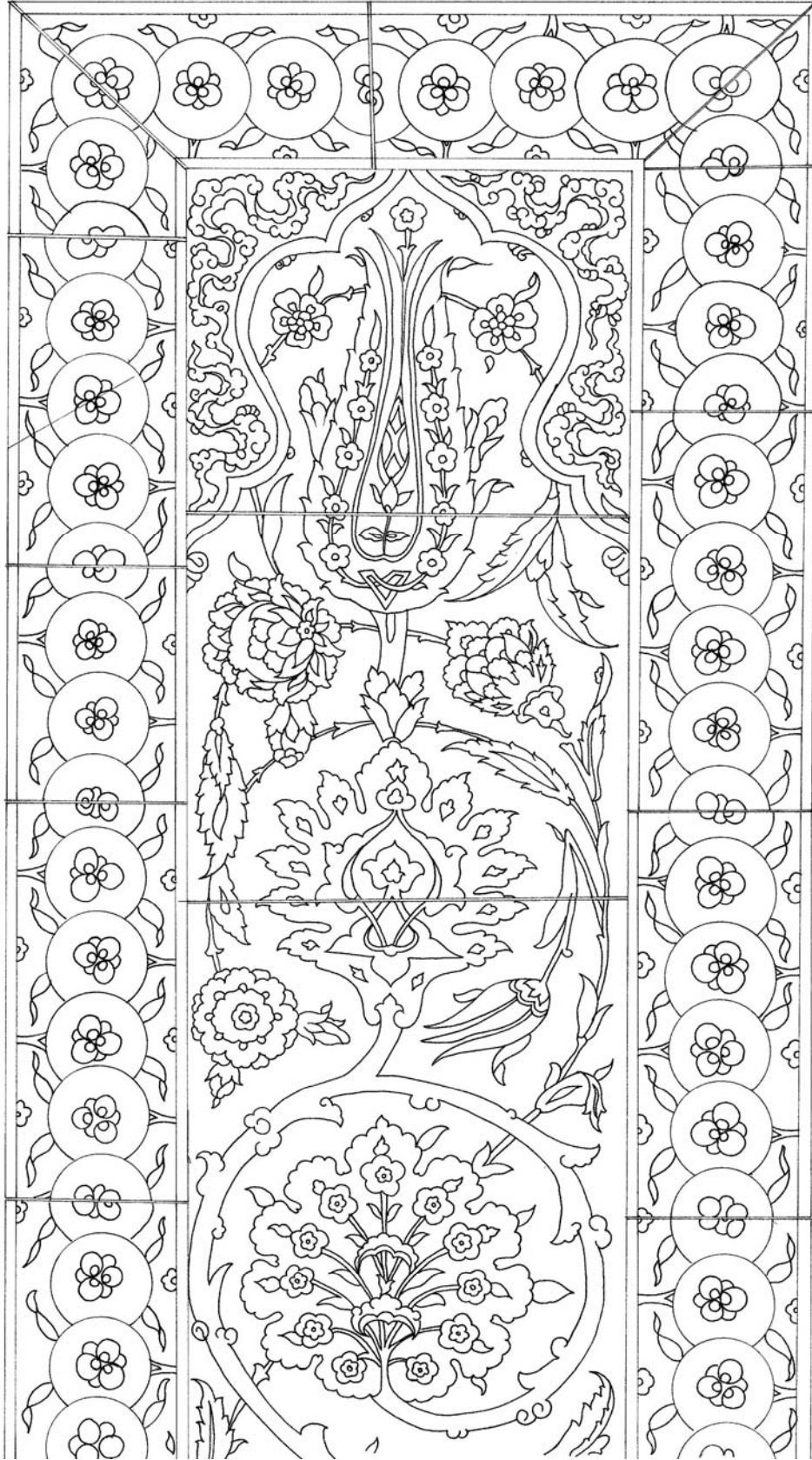

ÖRNEK NO	: 4
FOTOĞRAF NO	: 16
ÇİZİM NO	: 39
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarlarında Yer Alır
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 38.9 cm
Boy	: 54.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz, Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Tek yöne doğru hazırlanan kompozisyon ulama tarzında tasarlanmıştır. Helezonlara yükselen kalın dallar üzerine, içleri rumi ve pençlerle bezeli büyük hatailer yerleştirilmiştir. Desenin en üst bölümünde ise büyük bir lale motifi içleri penç motifleriyle zenginleştirilmiş olarak yerleştirilmiştir. Kalın dalların arasından geçerek yükselen ince dallarda ise pençler, yapraklar ve laleler kullanılarak kompozisyon zenginleştirilmiştir. Panonun köşe dolgularında ise lacivert zemin üzerine bulutlar uygulanmıştır. Kompozisyonun etrafını tamamen saran bordürde çintemani motifleri küçük penç ve yapraklarla çevrelenmiştir.

Kalın dallarda yoğun olarak kobalt mavisi, ince dallardaki hatailerde ise açık kobalt mavisi kullanılmıştır. Lalelerde ve ayrıntılarda kırmızı, çintemani, ayrıntı ve rumi zeminlerinde turkuaz kullanılmıştır. Kontur rengi siyahtır.

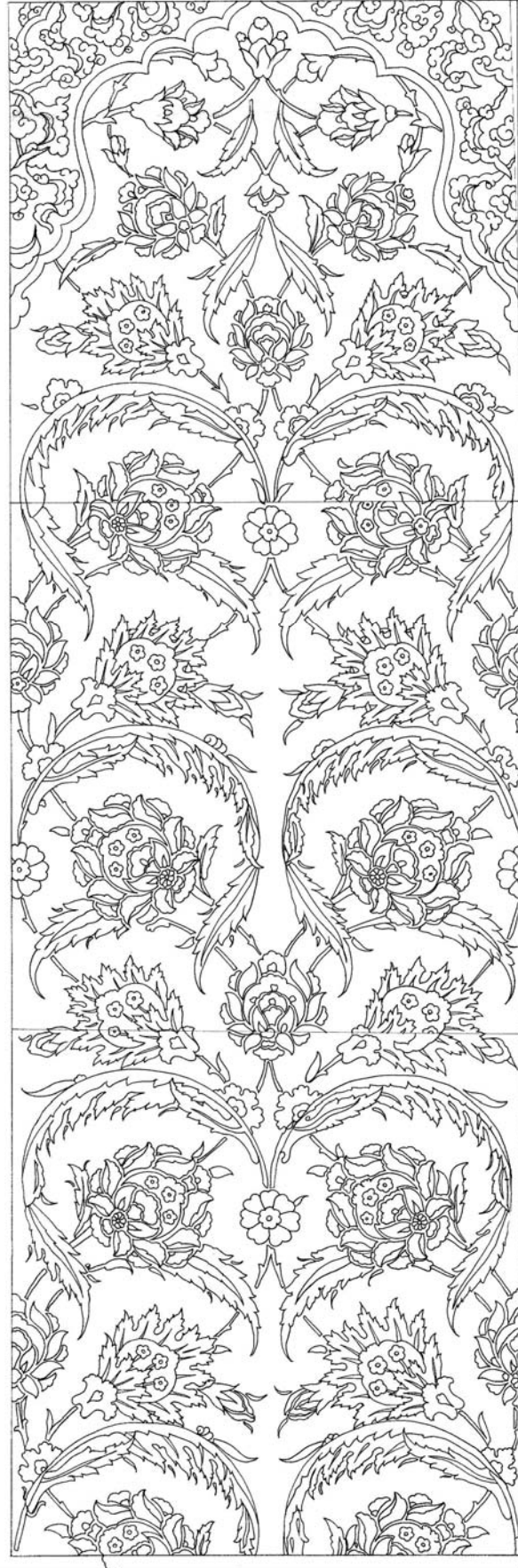
Çizim No: 39

ÖRNEK NO	: 5
FOTOĞRAF NO	: 17
ÇİZİM NO	: 40
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Son Cemaat Mahalli Mihrap İçi
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 29.5 cm
Boyu	: 4 karo 120 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz, Turkuaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetri olarak düzenlenmiştir. Tepelik bölümü turkuaz zemin üzerine yerleştirilen bulutlarla oluşturulmuştur. Karolar iki ters simetri hat üzerine yerleştirilen hatai, penç, gonca, kılçıklı yaprak ve hurdeli yapraklarla düzenlenmiştir. Tepelik ve pano kobalt mavisi zeminli ince bir dendanla birbirinden ayrılmaktadır.

Çizim No: 40

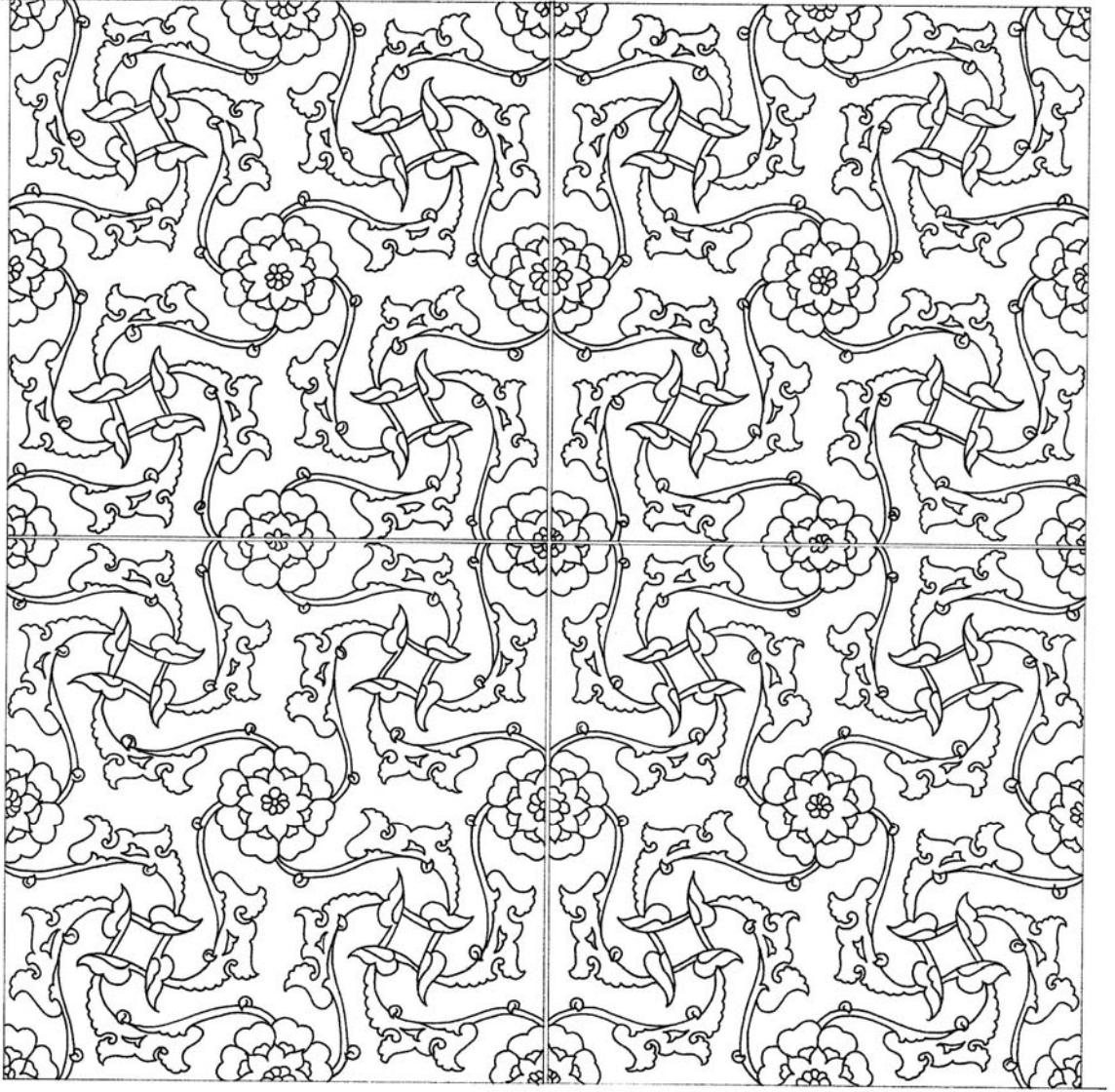

ÖRNEK NO	: 6
FOTOĞRAF NO	: 18
ÇİZİM NO	: 41
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 25 cm
Boy	: 25 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon merkezi ulama çini pano olarak $\frac{1}{4}$ simetri olarak hazırlanmıştır. Tek bir çini karo içinde tasarlanan kompozisyonda merkezden yan ve köşelerdeki pençlerden çıkan rumiler hareketli bir düzen içinde birbirlerinin üzerine gelecek şekilde dizilmiştir.

Zemin beyaz olarak bırakılmıştır. Desen siyah renkle konturlanmıştır. Desenin büyük bir bölümünde kobalt mavisi kullanılmıştır. Pençlerin orta kısımlarında ve rumilerin hurdelerinde turkuaz ve mercan kırmızısı kullanılmıştır.

Çizim No: 41

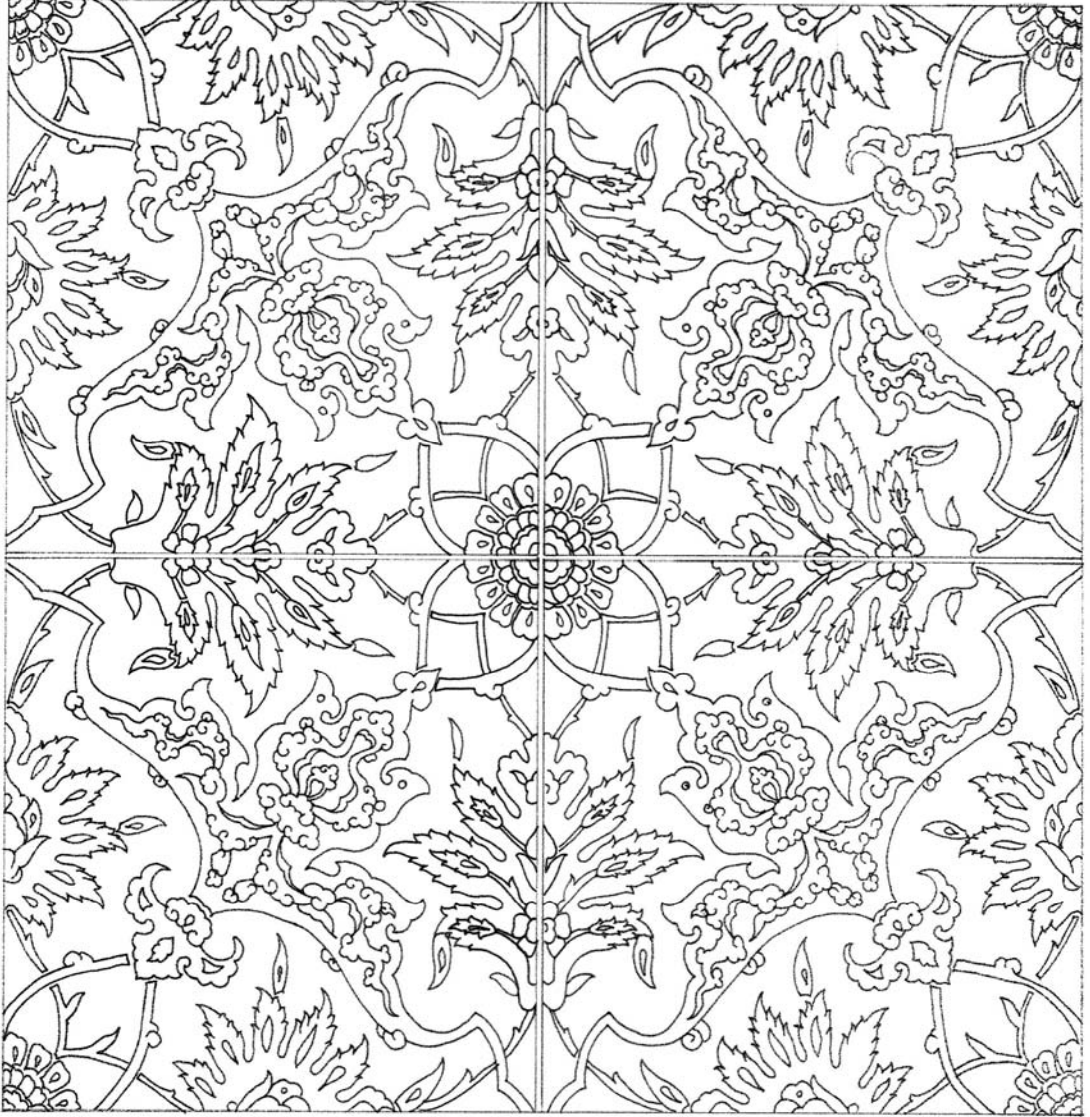

ÖRNEK NO	: 7
FOTOĞRAF NO	: 19
ÇİZİM NO	: 42
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 25.6 cm
Boyu	: 26.5 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ çapraz simetri olarak hazırlanmıştır. Tekrarlanan ulama desen, çini parçaların sadece biri için çizilip, sonradan istenildiği kadar çoğalacak şekilde düzenlenmiştir. Dört karonun birleşmesiyle oluşan kompozisyonda göbekte pençten çıkan hatayı çiçekleri kendi arasında saplarla yan kenarlara bağlarken, yine pencin altından çıkan, içi bulut motifleriyle bezeli dilimli tepelik, üst köşede diğer pençe birleşmektedir.

Beyaz zemin üzerine rumi ve hatayı zeminlerinde kobalt mavisi, agraflarda turkuaz, detaylarda ise mercan kırmızısı kullanılmıştır. Kontur rengi olarak siyah kullanılmıştır.

Çizim No: 42

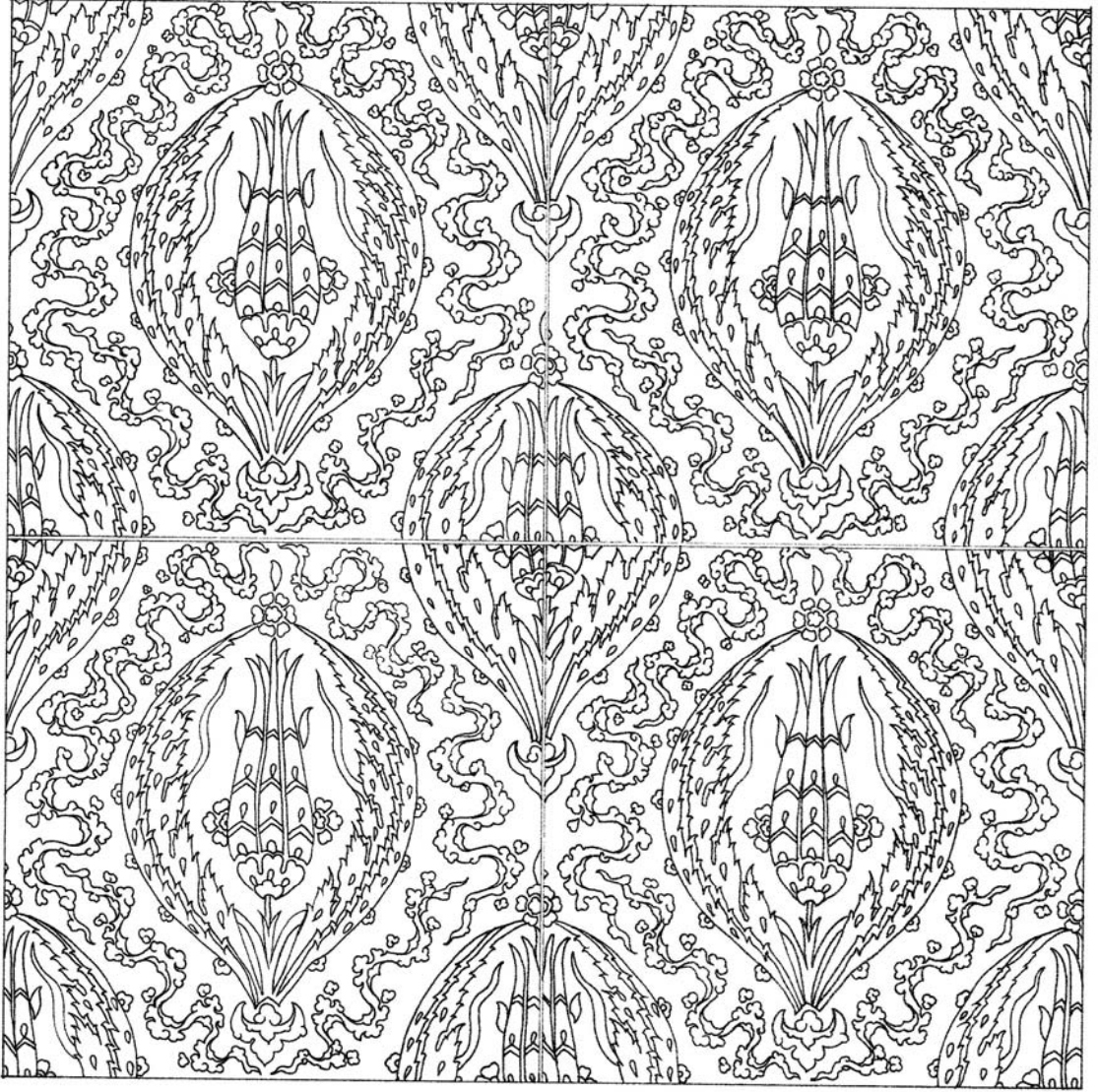

ÖRNEK NO	: 8
FOTOĞRAF NO	: 20
ÇİZİM NO	: 43
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 27 cm
Boyu	: 27 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : $\frac{1}{2}$ orta simetri olarak hazırlanan kompozisyonda yan yana ve dikine düzenlemeler yapılmıştır. Orta merkezde yapraklar arasında lale motifi uygulanmıştır. Köşelere $\frac{1}{4}$ laleler yerleştirilmiştir. Orta ve köşelerdeki lalelerin arasında kalan boşluğa bulutlar yerleştirilmiştir.

Beyaz zemin üzerine laleler kırmızı, yapraklar turkuaz ve kobalt mavisi, konturlar siyah olarak uygulanmıştır.

Çizim No: 43

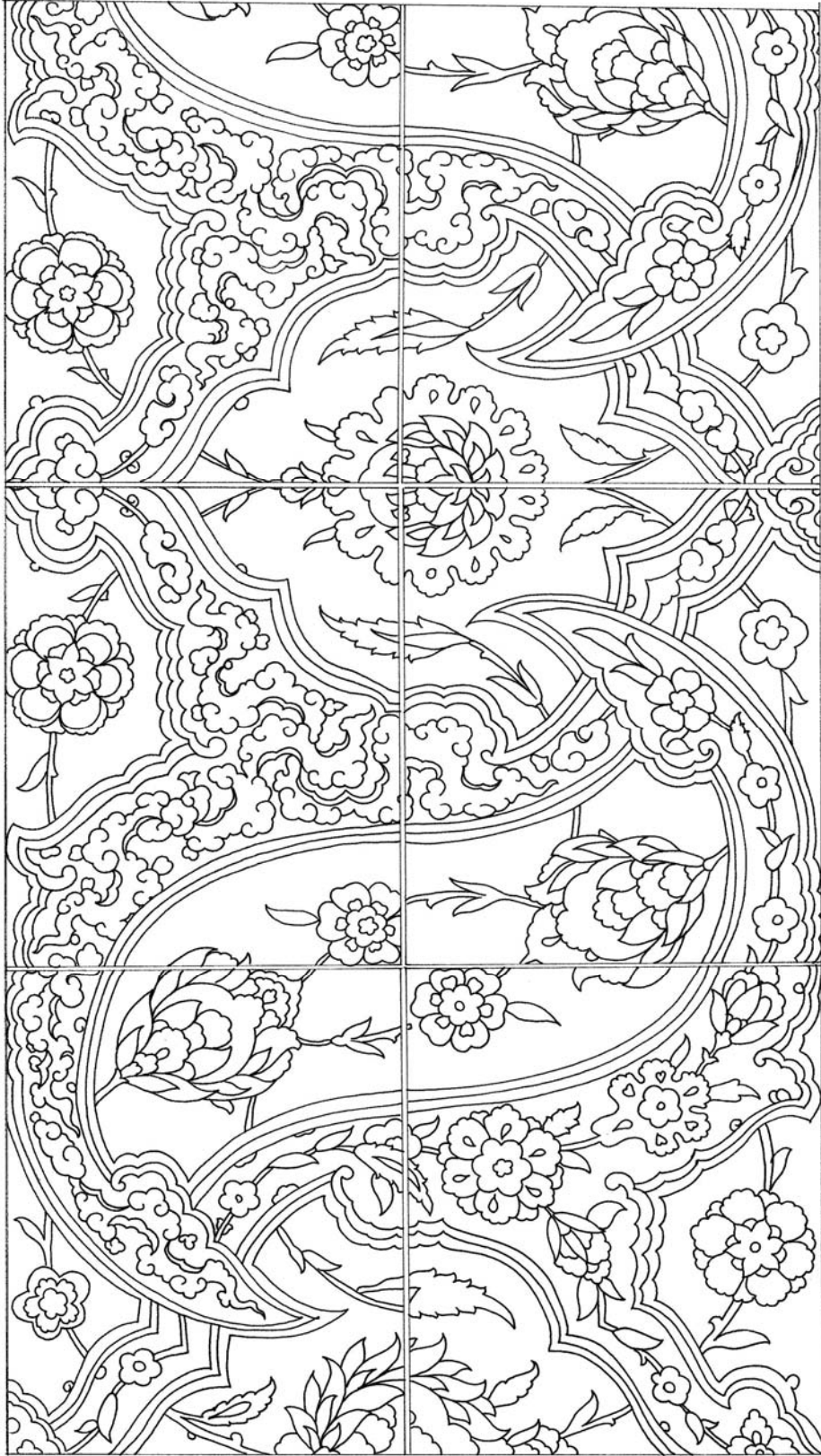

ÖRNEK NO	: 9
FOTOĞRAF NO	: 21
ÇİZİM NO	: 44
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 22 cm
Boyu	: 26 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Bordur şeklinde iki karonun birleştirilmesiyle oluşan kompozisyonda ayırma rumiler kullanılarak desene zenginlik katılmıştır. Ayırma rumilerin içleri dönüşümlü olarak bulutlarla diğeri ise penç, hatayi ve yapraklardan oluşan kompozisyonla bezenmiştir. İnce dallar üzerine hatayi, penç motifleri ve yapraklar yerleştirilmiştir.

Kompozisyonun zemininde beyaz, hatayi, penç ve yapraklarda ise kırmızı, turkuaz ve açık kobalt mavisi kullanılmıştır. Ayırma rumilerde, zeminde kobalt mavisi, bulutlarda ve çiçeklerde beyaz, ayrıntılarda ise kırmızı ve turkuaz kullanılmıştır.

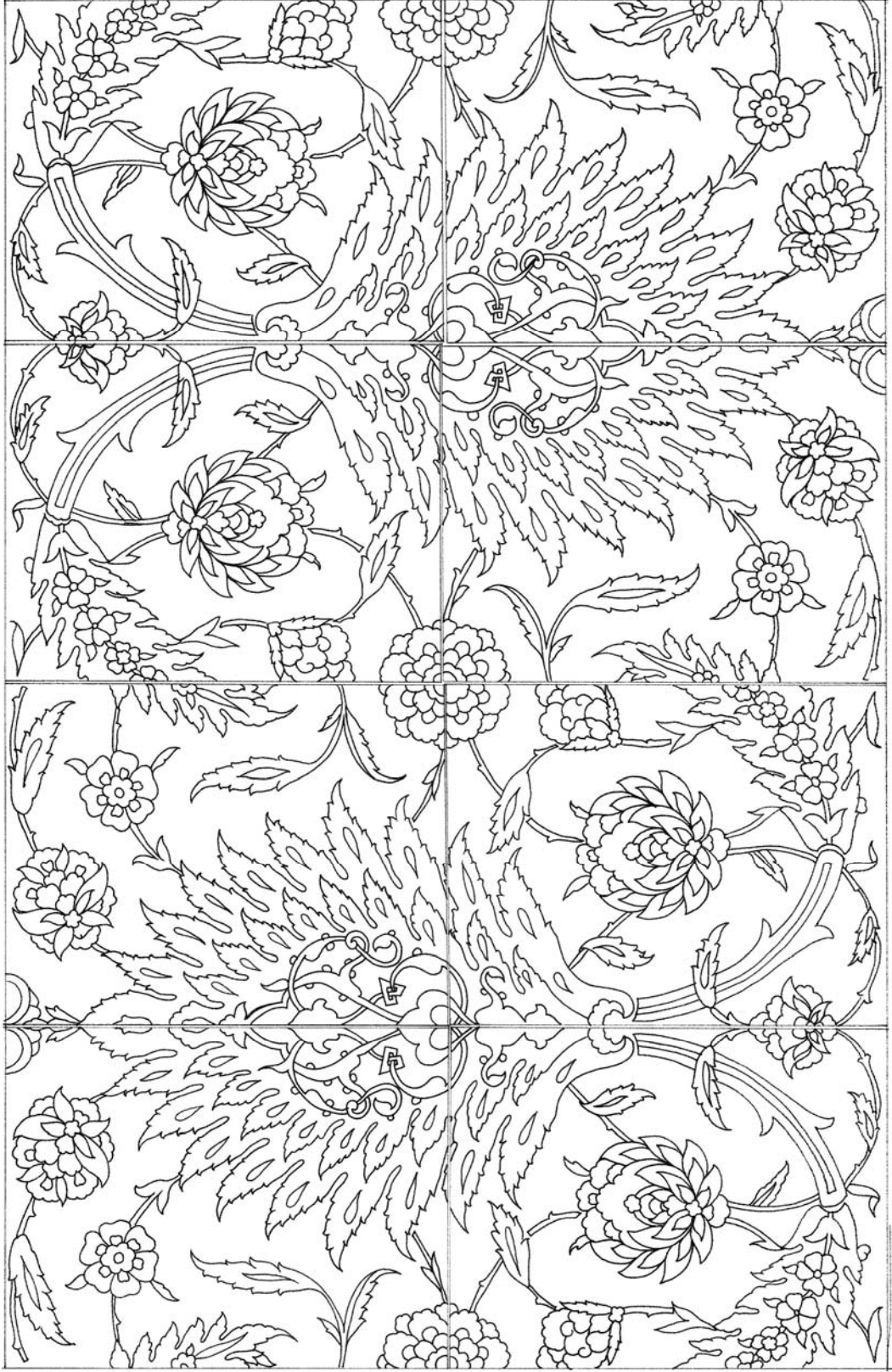
Çizim No: 44

ÖRNEK NO	: 10
FOTOĞRAF NO	: 22
ÇİZİM NO	: 45
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 27 cm
Boyu	: 21 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Ters simetri kompozisyonu şeklinde yerleştirilen hatai motiflerinin içerisi rumilerle süslenmiştir. Hatainin sap kısmından nakışlı yaprak çıkmıştır. Bu kompozisyonun aralarında ise “S” hattı üzerine yerleştirilen hatai, penç, gonca gül ve küçük yaprak motifleri bulunmaktadır.

Çizim No: 45

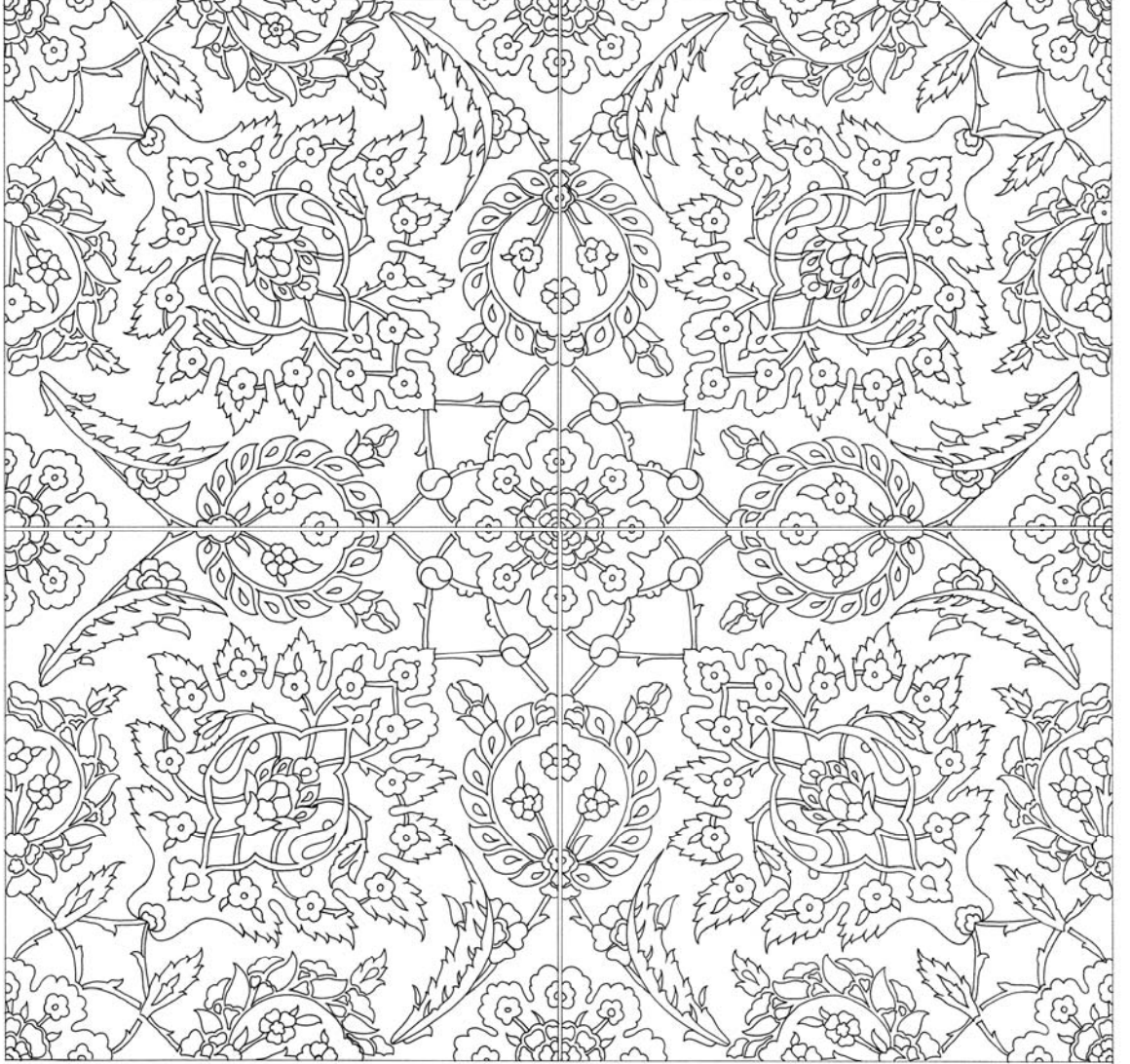

ÖRNEK NO	: 11
FOTOĞRAF NO	: 23
ÇİZİM NO	: 46
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 27 cm
Boyu	: 28 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ çapraz simetri olarak hazırlanmıştır. Tekrarlanan ulama desen, çini parçaların sadece biri için çizilip, sonradan istenildiği kadar çoğalacak şekilde düzenlenmiştir. Dört karonun birleşmesiyle oluşan kompozisyonda göbekte hatayiden çıkan hatayı çiçekleri kendi arasında saplarla alt ve üst çapraz köşelere bağlanmaktadır. Orta merkezdeki hatayinin içine hatayı, rumi ve küçük penç çiçekleri yerleştirilmiştir.

Beyaz zemin üzerine hatayı, penç ve yapraklar kobalt mavisi olarak uygulanmıştır. Detaylarda turkuaz ve mercan kırmızısı kullanılmıştır. Kontur rengi olarak siyah kullanılmıştır.

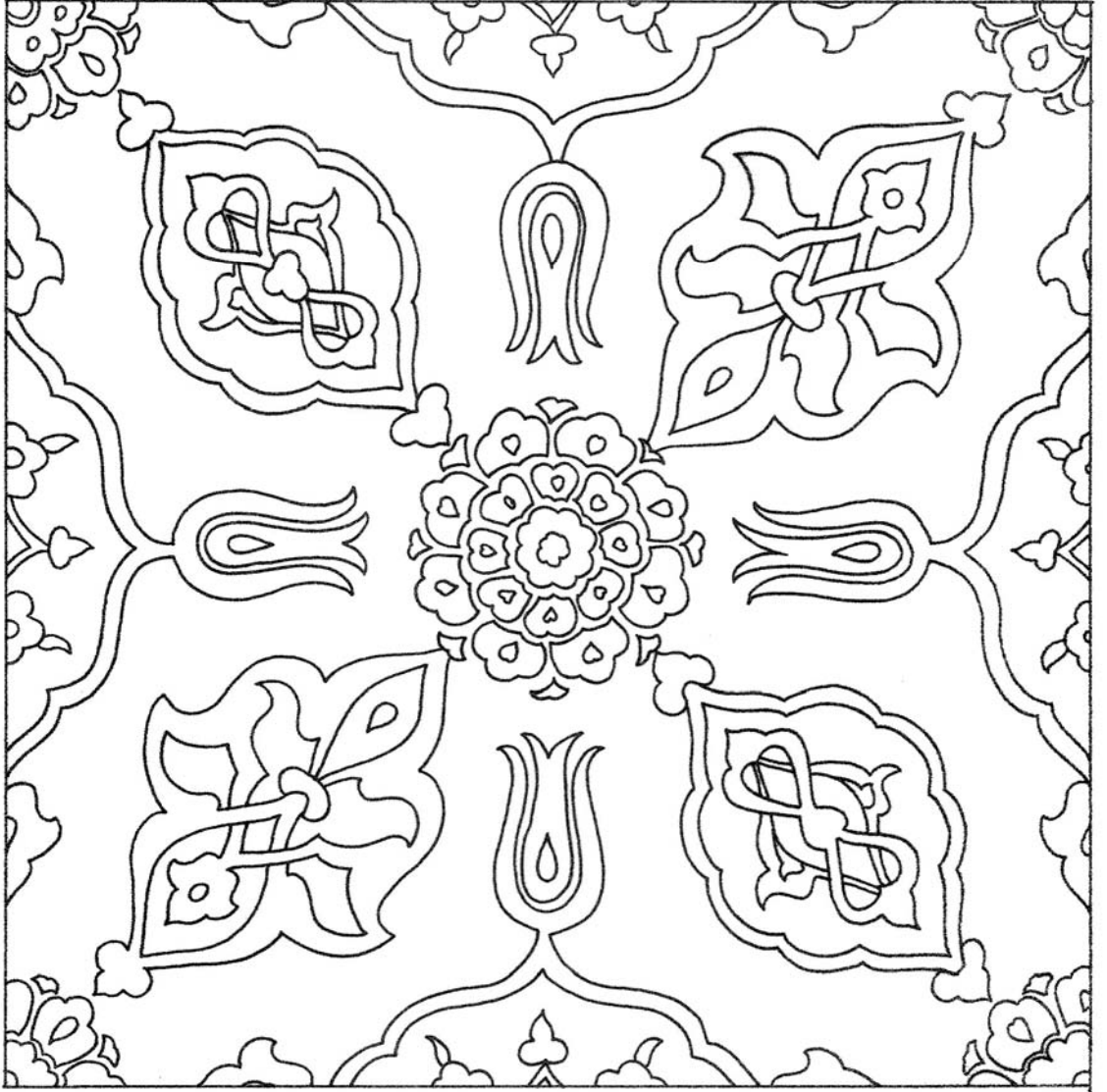
Çizim No: 46

ÖRNEK NO	: 12
FOTOĞRAF NO	: 24
ÇİZİM NO	: 47
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 23 cm
Boyu	: 23 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetri olarak hazırlanmıştır. Köşelerde yer alan pençlerden madalyon şeklinde hazırlanmış rumi kompozisyonları merkezde yer alan pençe birleştirilmiştir. Karonun yan bölümlerinde bulunan içi penç ve yaprakla bezenmiş madalyondan çıkan laleler madalyonlar arasında kalan boşluklara denk gelecek şekilde düzenlenmiştir.

Çizim No: 47

ÖRNEK NO	: 13
FOTOĞRAF NO	: 25
ÇİZİM NO	: 48
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 23.7 cm
Boyu	: 23.7 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetrik olarak düzenlenmiştir. Köşelere ve merkeze yerleştirilen pençlerden çıkan saplar helezon şeklinde hazırlanıp üzerlerine hatai ve pençler yerleştirilmiştir. Köşelerde bulunan pençlerden merkeze doğru kanatlı rumilerle kompozisyon tamamlanmıştır.

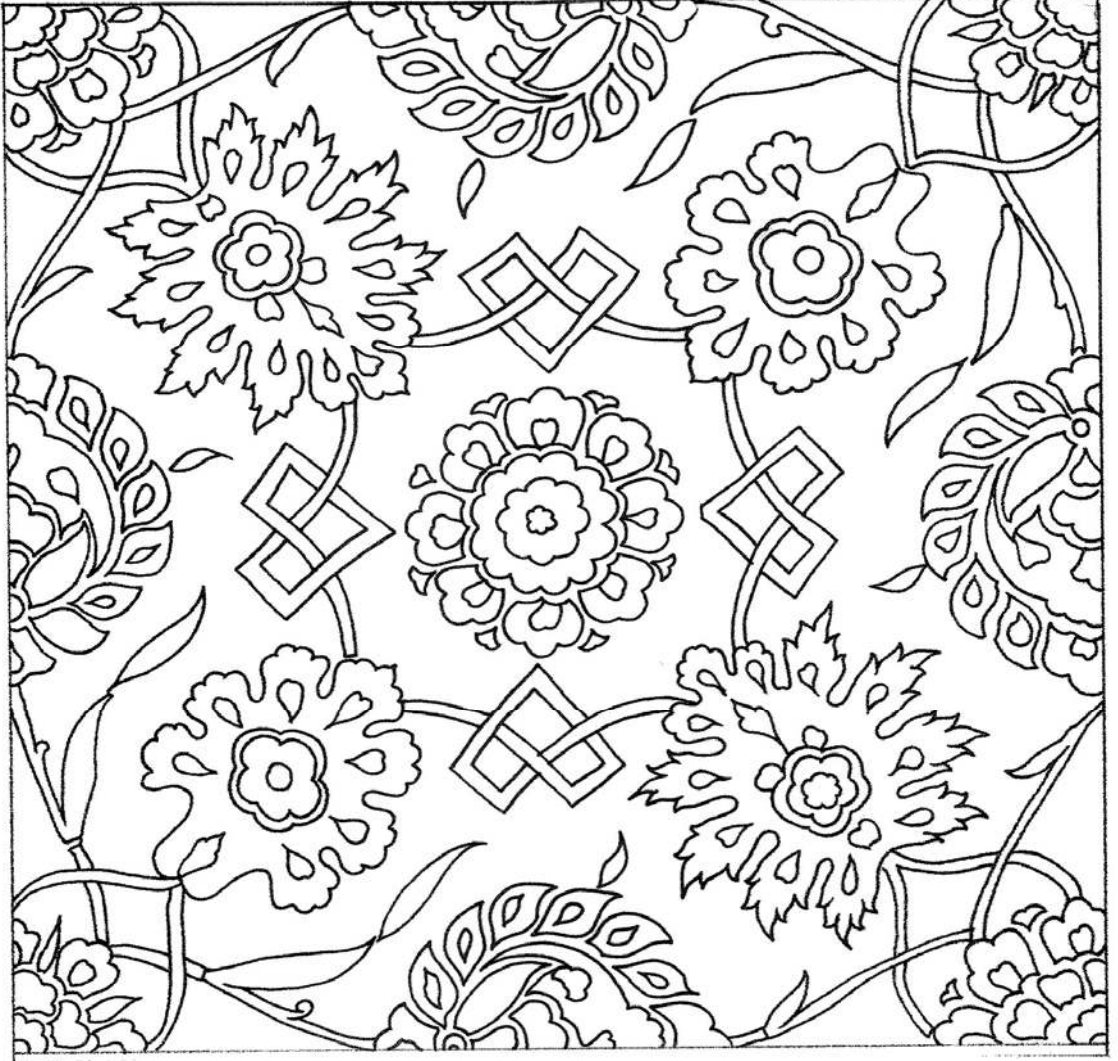
Çizim No: 48

ÖRNEK NO	: 14
FOTOĞRAF NO	: 26
ÇİZİM NO	: 49
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 27cm
Boy	: 26.5cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetri olarak düzenlenmiştir. Köşelere yerleştirilen penç motifinden çıkan saplar kenarlardaki hatailere yapraklarla bağlantı yapmaktadır. Orta bölümde yer alan hatailer aşk düğümüyle birbirine bağlanmaktadır. Merkeze penç motifi bulunmaktadır.

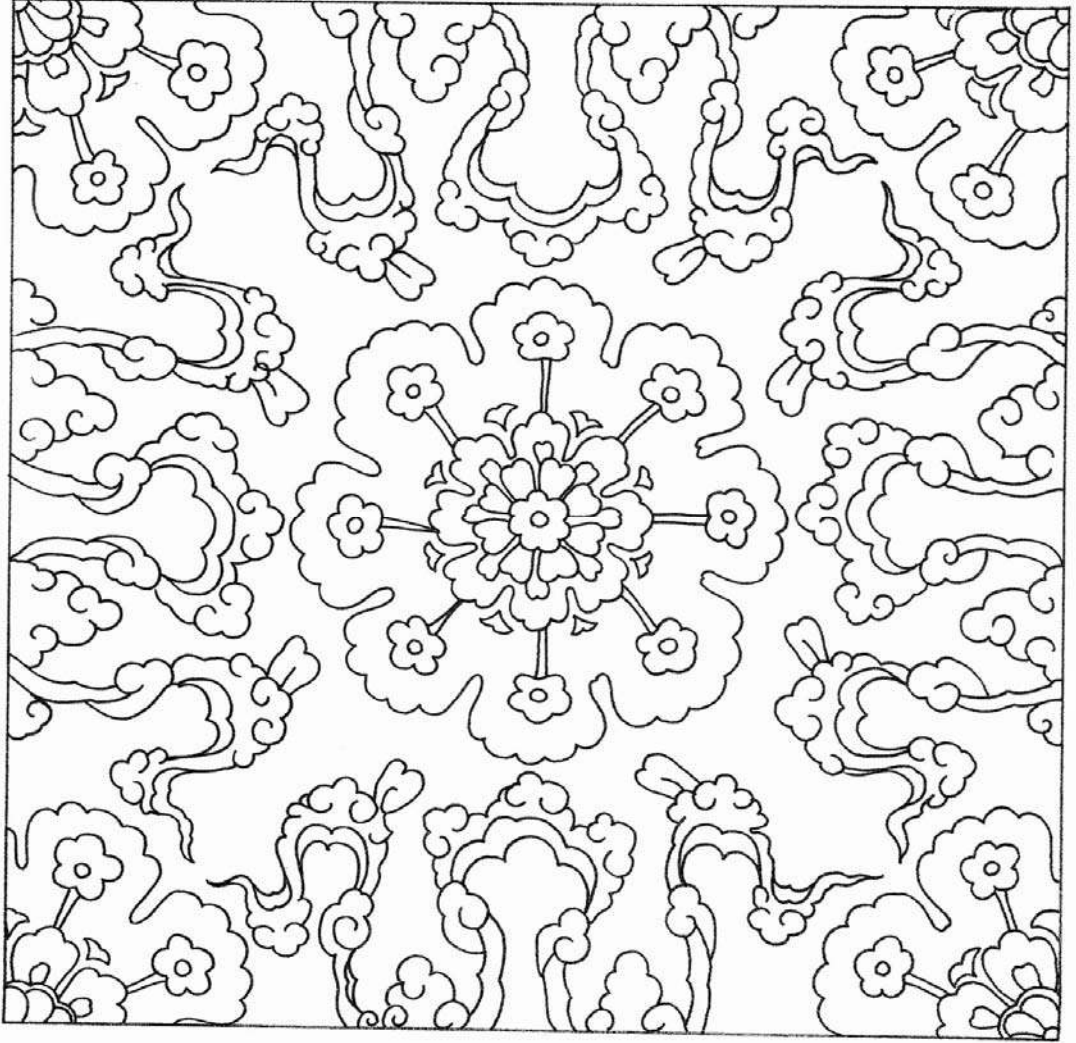
Çizim No: 49

ÖRNEK NO	: 15
FOTOĞRAF NO	: 27
ÇİZİM NO	: 50
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 23.5 cm
Boyu	: 23.5 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru

Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetri olarak düzenlenmiştir. Merkez ve köşelerde yer alan pençlerin aralarında kalan boşluklar bulut motifleriyle tasarlanmıştır.

Çizim No: 50

ÖRNEK NO	: 16
FOTOĞRAF NO	: 28
ÇİZİM NO	: 51
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 26.5 cm
Boy	: 26.5 cm

KULLANILAN MALZEME:

Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

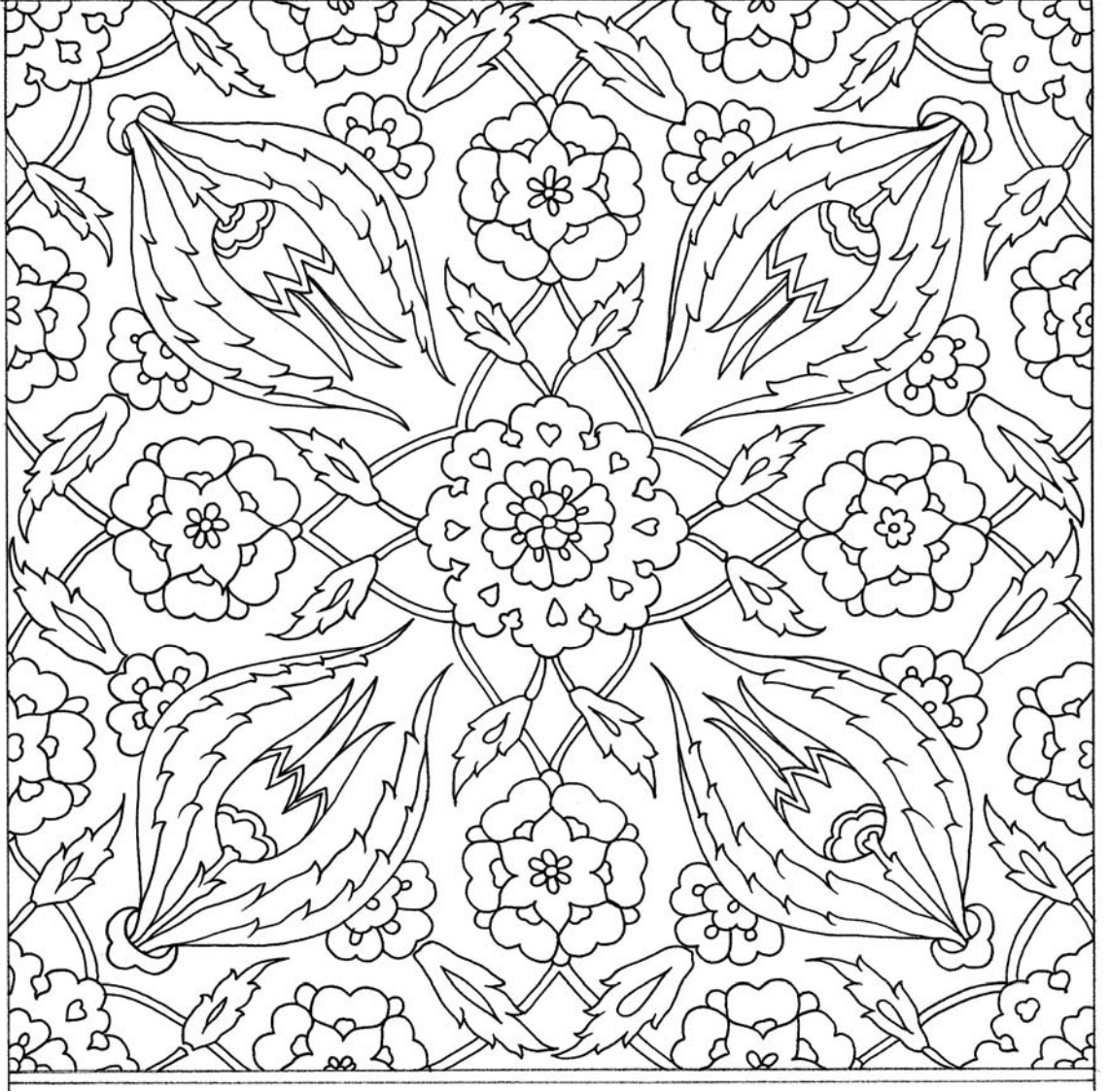
UYGULANAN TEKNİK :

Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ :

Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetri olarak düzenlenmiştir. Merkeze yerleştirilen penç motifinden çıkan saplar, kılçıklı yapraklar arasına yerleştirilmiş agraftan çıkan lale motifinin kenarında yer alan penç motifleriyle birleşmektedir.

Çizim No: 51

ÖRNEK NO	: 17
FOTOĞRAF NO	: 29
ÇİZİM NO	: 52
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 26.5 cm
Boyu	: 26.5 cm

KULLANILAN MALZEME:

Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK :

Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ :

Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon saz yolu üslubunda bir kökten çıkan hurdeli ve kılçıklı yapraklarla oluşturulmuştur. Karoların yan yana yerleştirilmesiyle kompozisyonda bütünlük sağlanmıştır.

Çizim No: 52

ÖRNEK NO	: 18
FOTOĞRAF NO	: 30
ÇİZİM NO	: 53
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 21 cm
Boyu	: 24 cm

KULLANILAN MALZEME:

Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK :

Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ :

Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ çapraz simetri olarak düzenlenmiştir. Kenarlara yerleştirilen hatai motiflerinden çıkan dalların bir kısmına hurdeli yapraklar, bir kısmına lale motifleri yerleştirilmiştir.

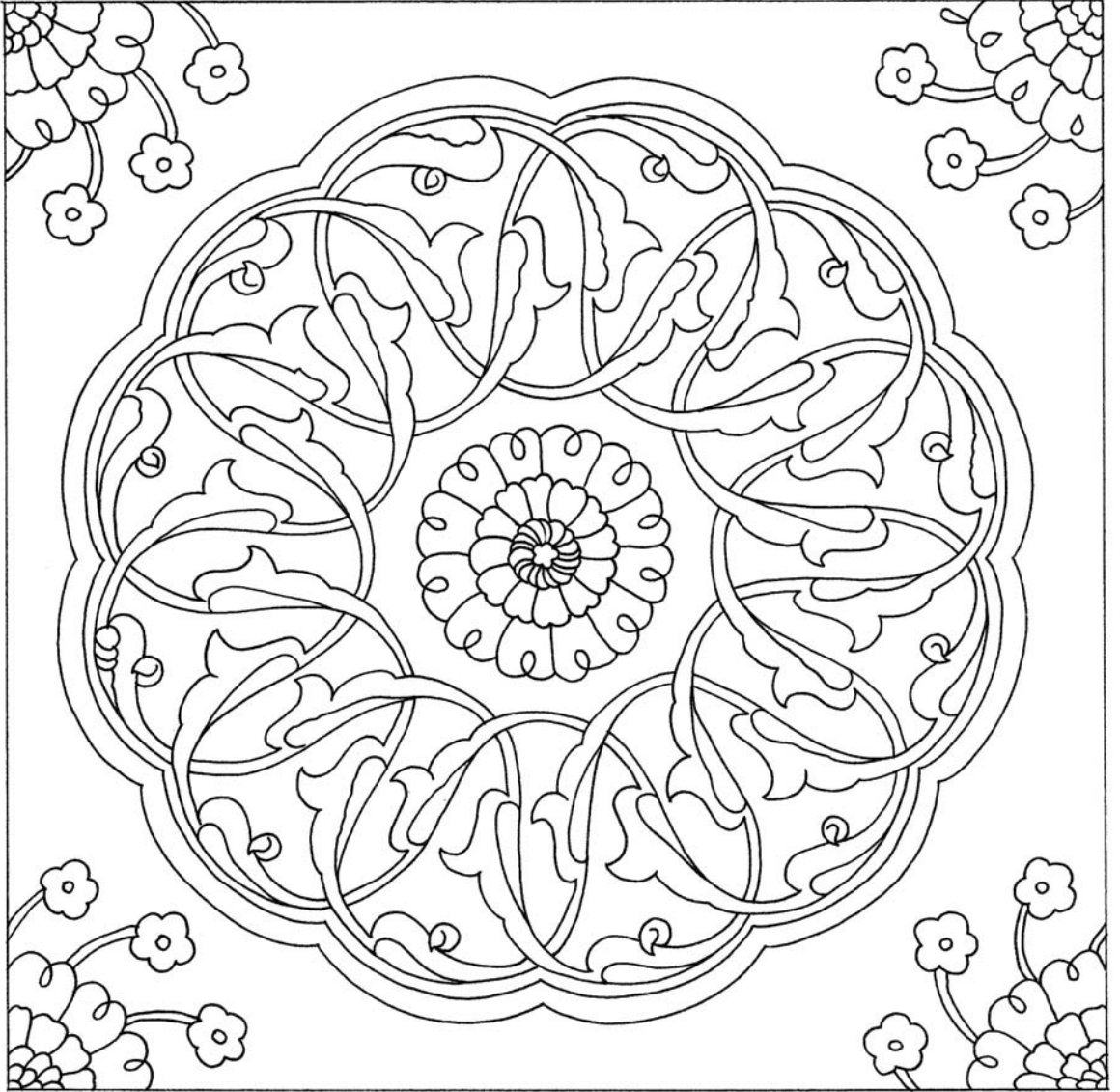
Çizim No: 53

ÖRNEK NO	: 19
FOTOĞRAF NO	: 31
ÇİZİM NO	: 54
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 28 cm
Boyu	: 28 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Kompozisyon merkeze yerleştirilen penç motifinin etrafını saran iki hat üzerine yerleştirilmiş rumi madalyon ve köşelere yerleştirilmiş penç motifinin çarkıfelek formda yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

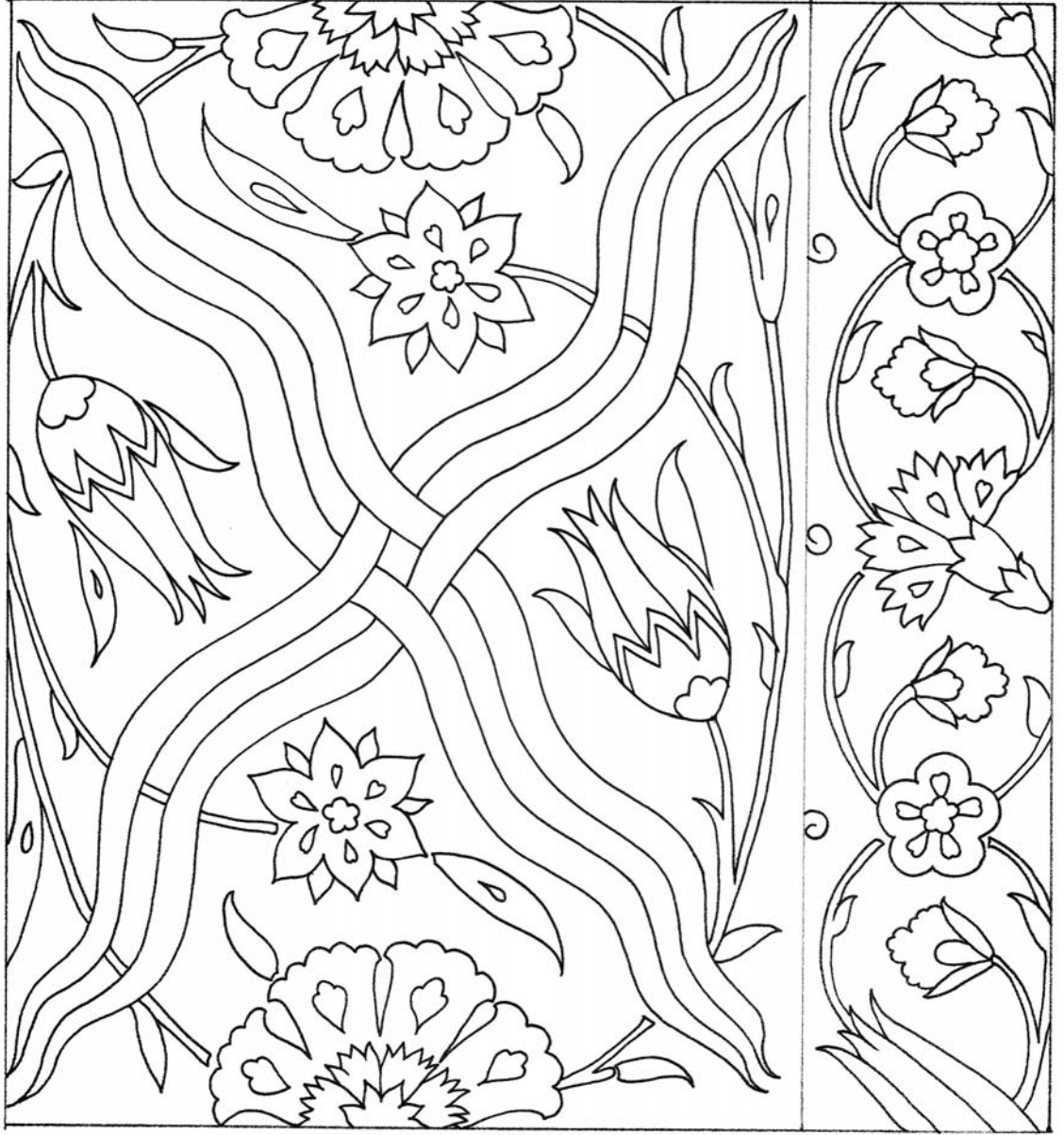
Çizim No: 54

ÖRNEK NO	: 20
FOTOĞRAF NO	: 32
ÇİZİM NO	: 55
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 24 cm
Boyu	: 26 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz, Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Karo üzerine kompozisyon iki bölümde oluşturulmuştur. Merkeze yerleştirilen bulutlar geçme şeklinde düzenlenmiştir. Alt ve üst kısma yerleştirilen pençlerden çıkan sapların üzerine lale ve nergis çiçekleri yapraklarla birlikte yerleştirilmiştir. Bordür bölümü iki hat üzerine yerleştirilen karanfil, lale ve penç motifleriyle hazırlanmıştır.

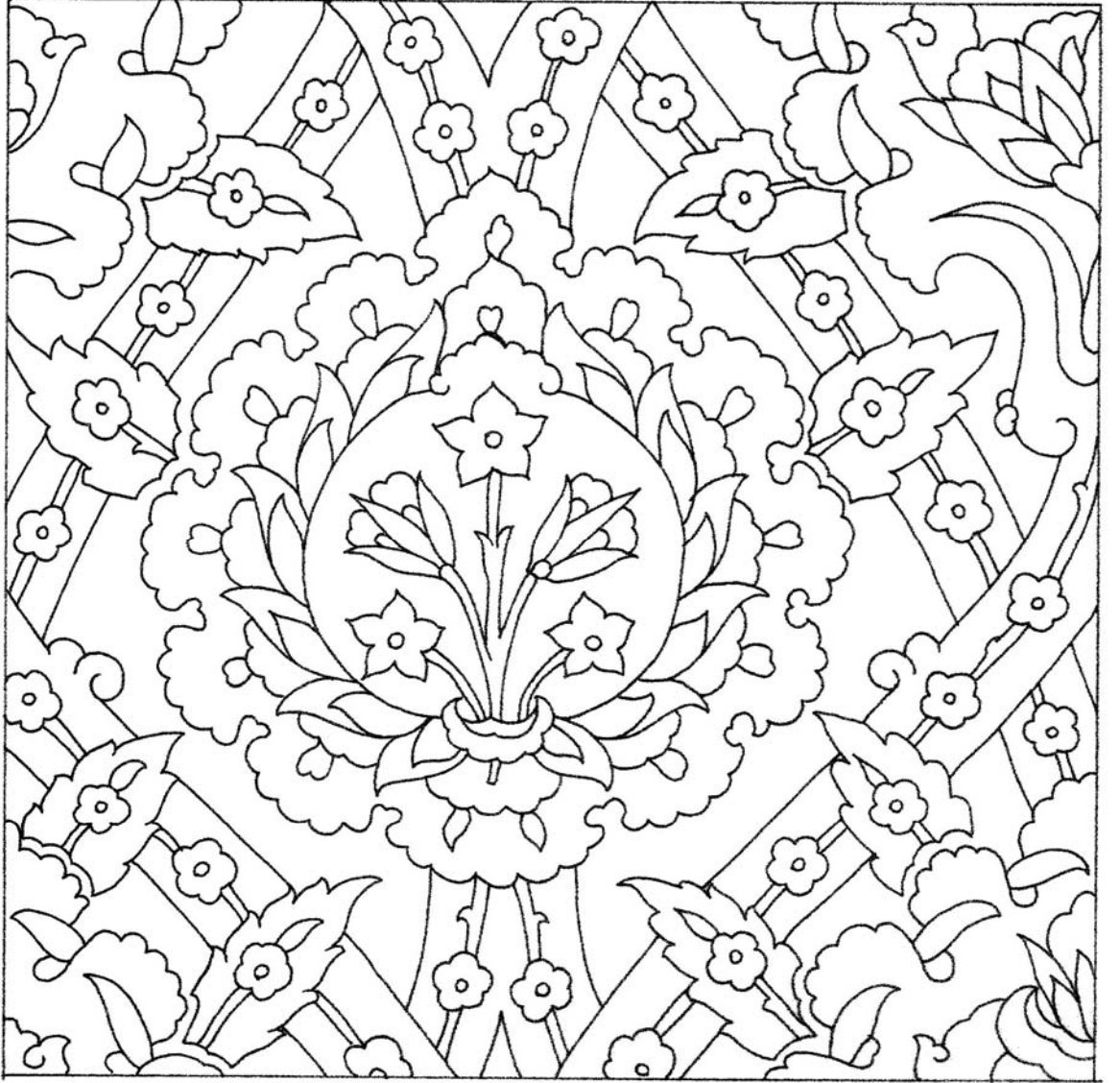
Çizim No: 55

ÖRNEK NO	: 21
FOTOĞRAF NO	: 33
ÇİZİM NO	: 56
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 24 cm
Boyu	: 34.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetrik düzende hazırlanmıştır. Merkeze yerleştirilen hatai motifinin üzerindeki yapraklar lalelerle hurdelenmiştir. Kenarlara yerleştirilen ortabağlardan çıkan sapların içleri pençerle bezenmiştir. Köşelerde yer alan madalyonların içlerinde tepelikler bulunmaktadır. Boşluklar bulutlarla doldurulmuştur. Kompozisyon dört karonun bir araya gelmesiyle tamamlanmaktadır.

Çizim No: 56

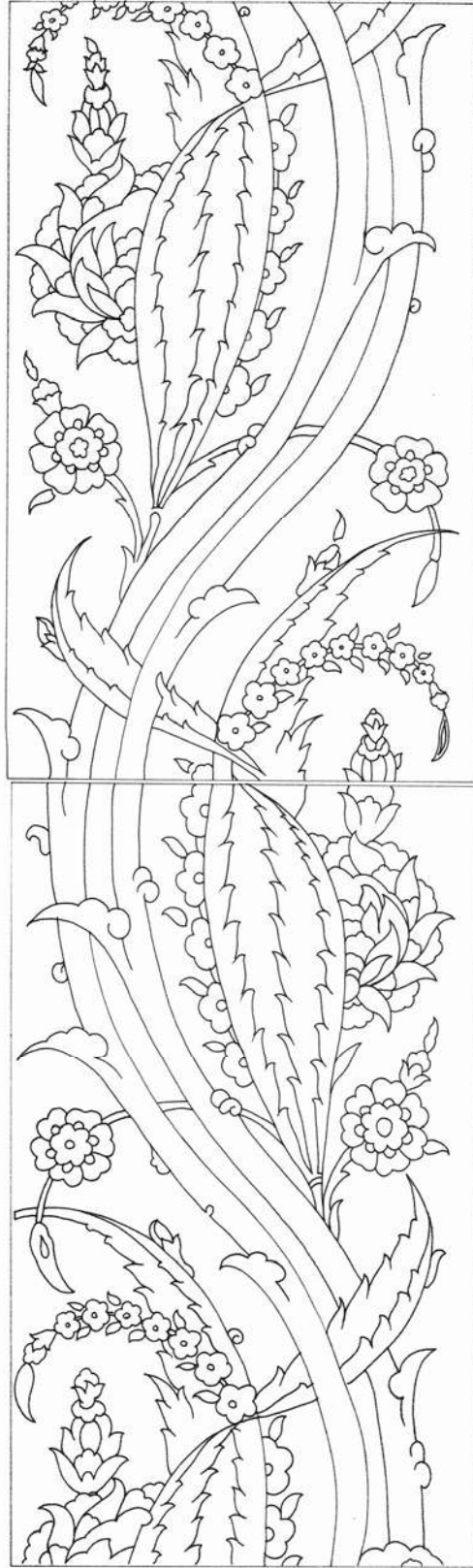

ÖRNEK NO	: 22
FOTOĞRAF NO	: 34
ÇİZİM NO	: 57
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 18 cm
Boyu	: 30 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Desen tek yöne doğru giden, üzerinde iri hatayı ve saz yaprakların yer aldığı kalınca bir dalın dışında, saz yapraklarından ve hatayiden çıkan küçük pençler ve goncalarla zenginleştirilmiştir. Saz yapraklarının sırtlarından içe doğru penç çiçekleri yerleştirilmiştir.

Kalın dallarda kobalt mavisi, yaprakların sırtlarında turkuaz iç kısımlarında ise açık kobalt mavisi, detaylarda mercan kırmızısı ve konturlarda siyah kullanılmıştır.

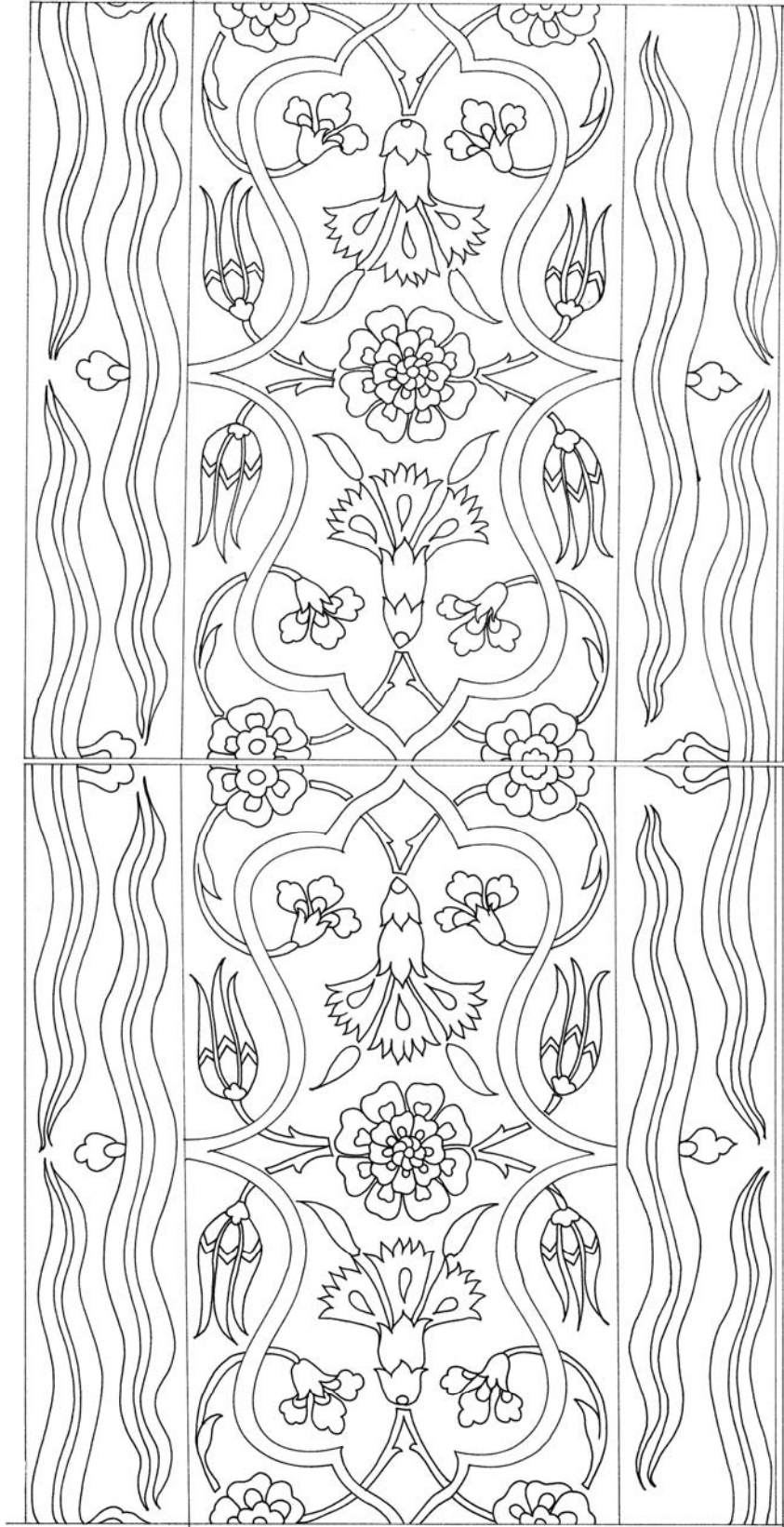
Çizim No: 57

ÖRNEK NO	: 23
FOTOĞRAF NO	: 35
ÇİZİM NO	: 58
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 29 cm
Boyu	: 29 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz, Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kitabe paftalar şeklinde tasarlanan bu kompozisyonda orta kısımda yer alan penç motifinden stilize lale motifleri çıkmaktadır. Kitabelerin birleşim noktalarında yer alan pençlerden ise stilize karanfil ve gonca gül çıkmıştır.

Çizim No: 58

ÖRNEK NO	: 24
FOTOĞRAF NO	: 36
ÇİZİM NO	: 59
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 30.5 cm
Boy	: 30.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Mavi, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon kenarlara yerleştirilen hataillerden çıkan saplara yerleştirilmiş hurdeli yapraklarla düzenlenmiştir. Altı karonun biraya getirilmesiyle kompozisyon tamamlanmaktadır.

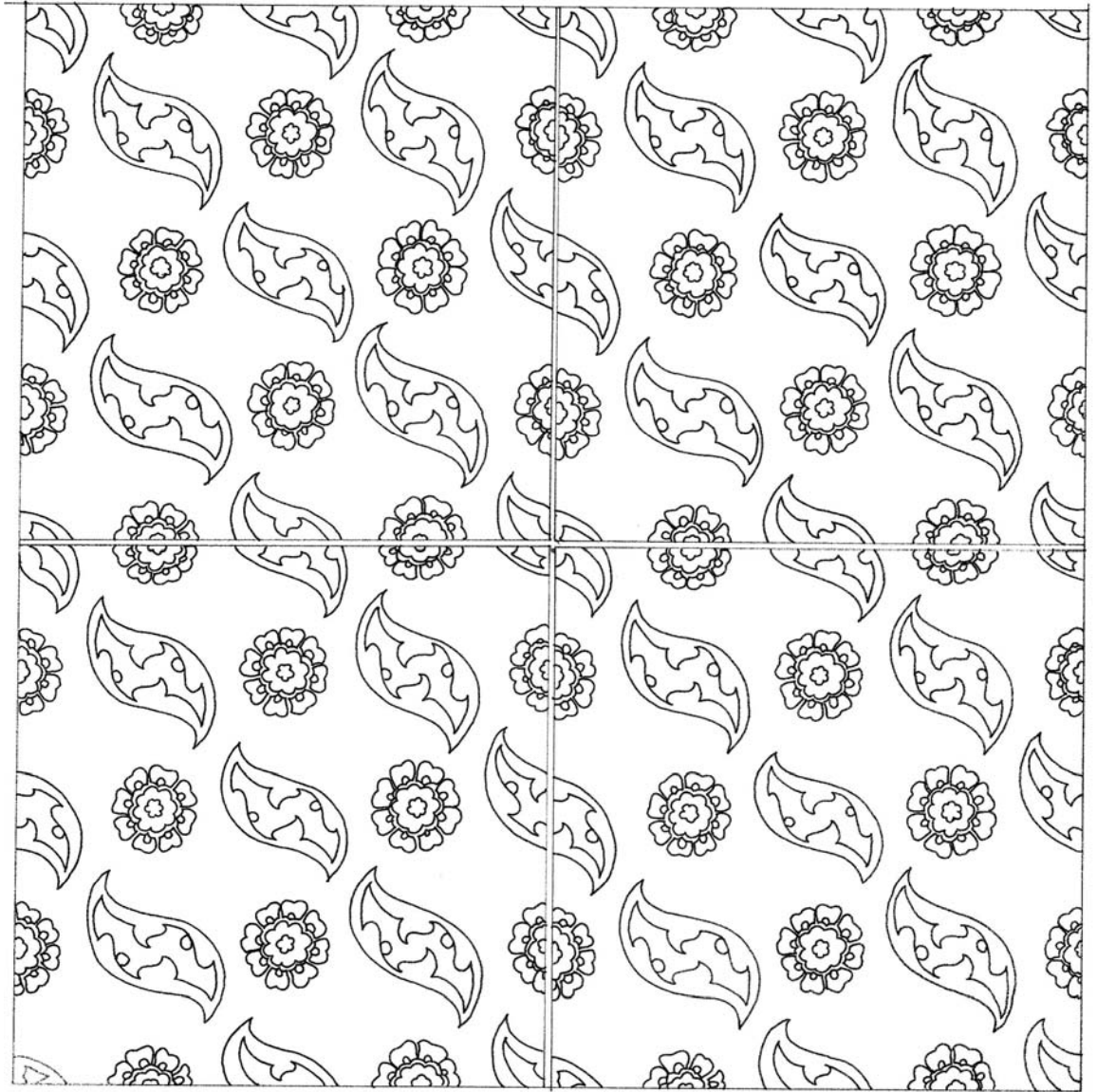
Çizim No: 59

ÖRNEK NO	: 25
FOTOĞRAF NO	: 37
ÇİZİM NO	: 60
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 27 cm
Boyu	: 26.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ çapraz ayna simetri olarak düzenlenmiştir. Çapraz kat üzerine birbirinden bağımsız olarak penç ve hurdeli rumi motifleri yerleştirilmiştir. Desen sonsuz düzende tekrar etmektedir.

Çizim No: 60

ÖRNEK NO	: 26
FOTOĞRAF NO	: 38
ÇİZİM NO	: 61
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 33.25 cm
Boyu	: 33.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ çapraz simetri olarak oluşturulmuştur. Köşelerde yer alan penç motiflerinden birinde geçme sistemle çıkan sapların ucunda hatai motifi, diğerinde ise hurdeli yaprak çıkmaktadır. Kenarlarda saplarla birbirine bağlanmış hatailer yer almaktadır.

Çizim No: 61

ÖRNEK NO	: 27
FOTOĞRAF NO	: 39
ÇİZİM NO	: 62
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 32.5 cm
Boyu	: 33.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:

Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah, Yeşil
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon iki karonun yan yana gelmesiyle tamamlanmaktadır. Karonun kenarında yer alan penç motifinden çıkan saplar kenarlara yerleştirilmiş hatai motiflerinden geçerek merkezde içi sümbül çiçeğiyle bezeli dilimli yaprakları oluşturmaktadır.

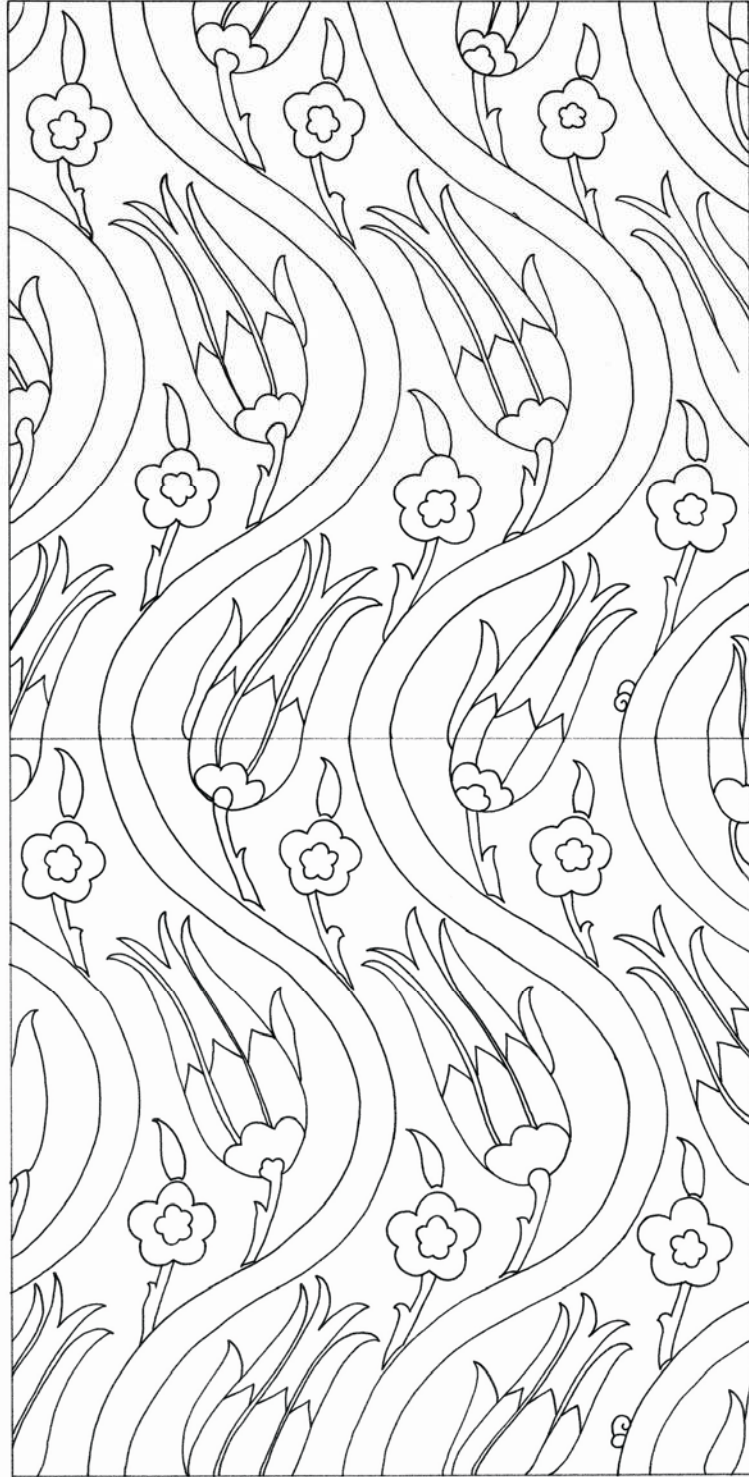
Çizim No: 62

ÖRNEK NO	: 28
FOTOĞRAF NO	: 40
ÇİZİM NO	: 63
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 22.5 cm
Boy	: 24 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon yan yana yerleştirilmiş “S” hattı üzerine lale ve penç motiflerinin sırasıyla konulmasıyla oluşturulmuştur. Pençlerin üzerinde ve lalelerin kenarlarında yapraklar bulunmaktadır.

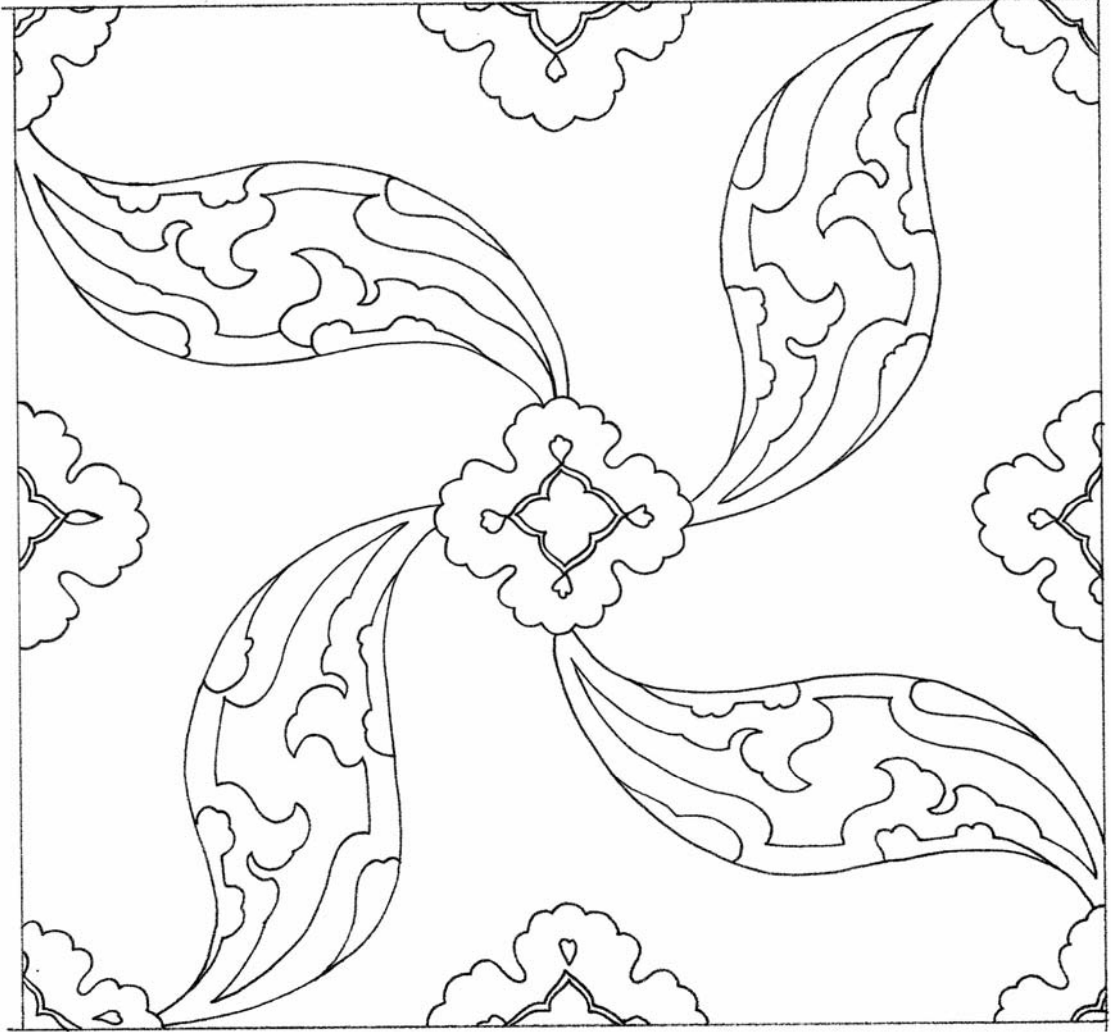
Çizim No: 63

ÖRNEK NO	: 29
FOTOĞRAF NO	: 41
ÇİZİM NO	: 64
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 21 cm
Boy	: 22 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetrik düzende hazırlanmıştır. Merkeze yerleştirilen penç potifinden çıkan hurdeli Rumiler çarkıfelek formunda yerleştirilmiştir.

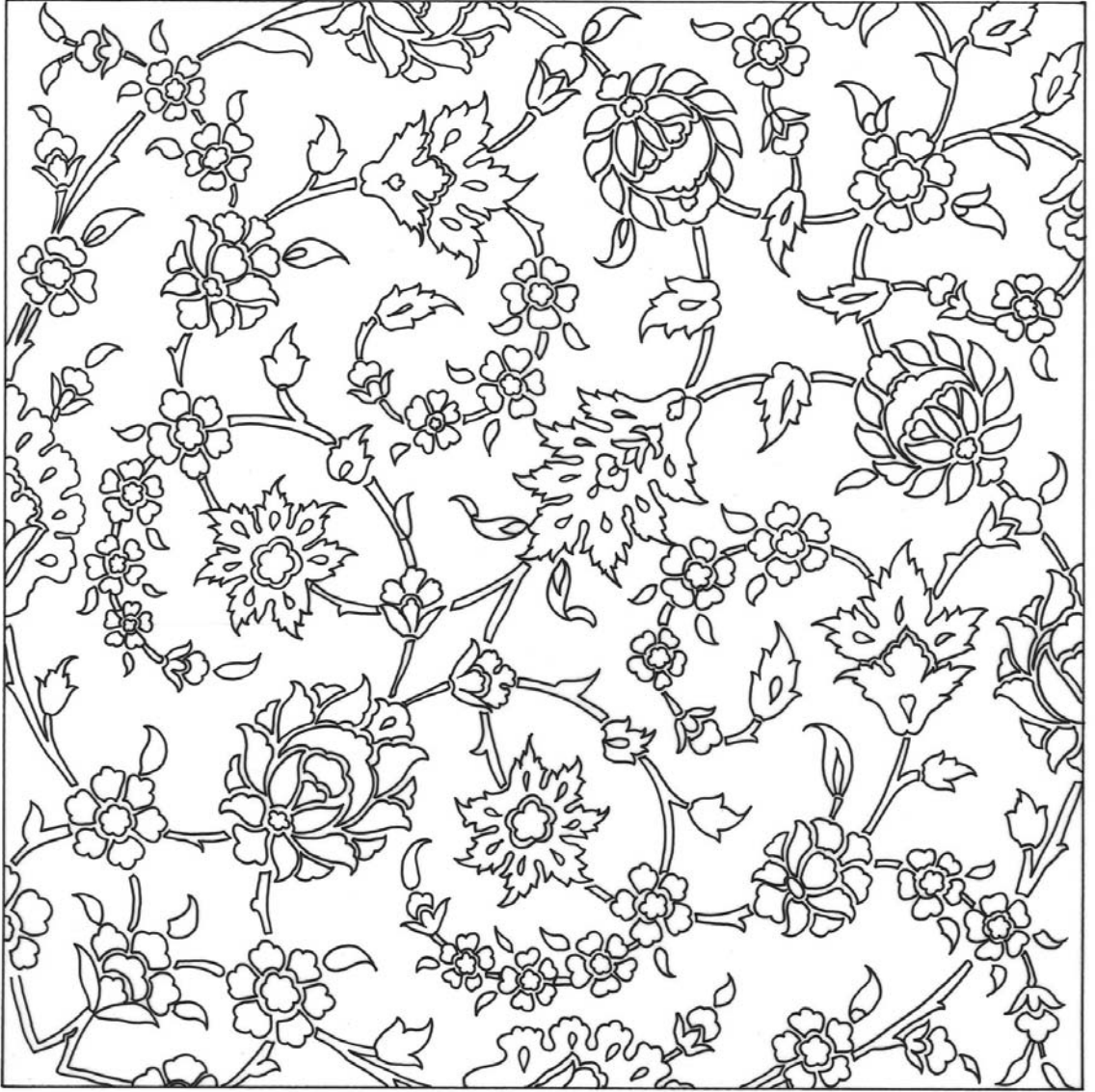
Çizim No: 64

ÖRNEK NO	: 30
FOTOĞRAF NO	: 42
ÇİZİM NO	: 65
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 26.5 cm
Boyu	: 26.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ çapraz simetrik düzende hazırlanmıştır. Merkeze yerleştirilen iki farklı hataiden çıkan sapların üzerine penç hatai ve yaprak motifleri helezonlarla yerleştirilmiştir. Kullanılan pençler ve hatailerin bazıları negatiftir.

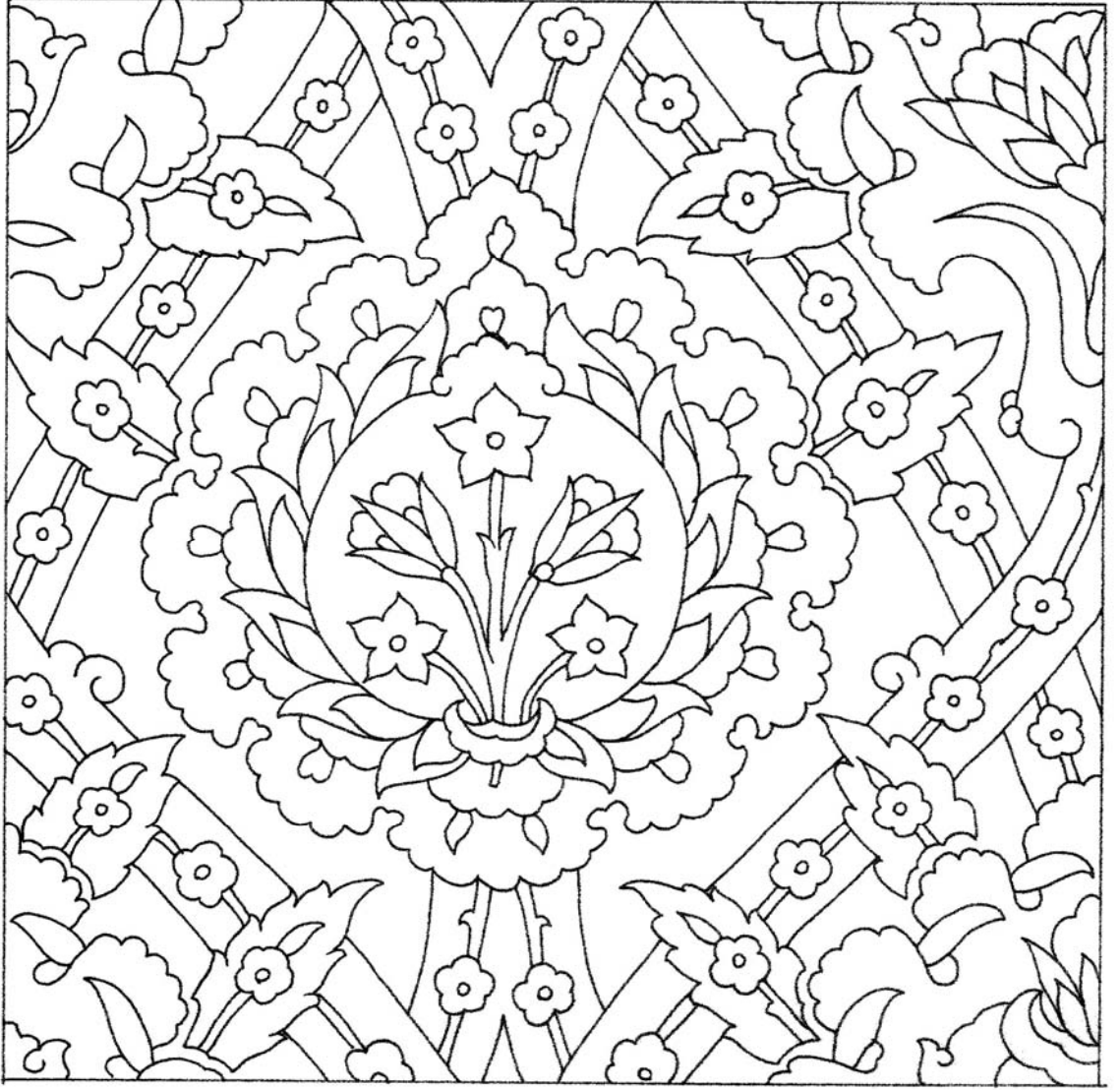
Çizim No: 65

ÖRNEK NO	: 31
FOTOĞRAF NO	: 43
ÇİZİM NO	: 66
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 23.5 cm
Boyu	: 23 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Mavi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon dört karonun bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Karonun merkezine yerleştirilen hatai motifinin meşime kısmına penç ve goncalar yerleştirilmiştir. Hataiden çıkan kalın saplar kenarlarda yer alan hatailerle birleşmektedir. Kalın dalların içleri ince dal üzerine yerleştirilmiş pençlerle bezelidir.

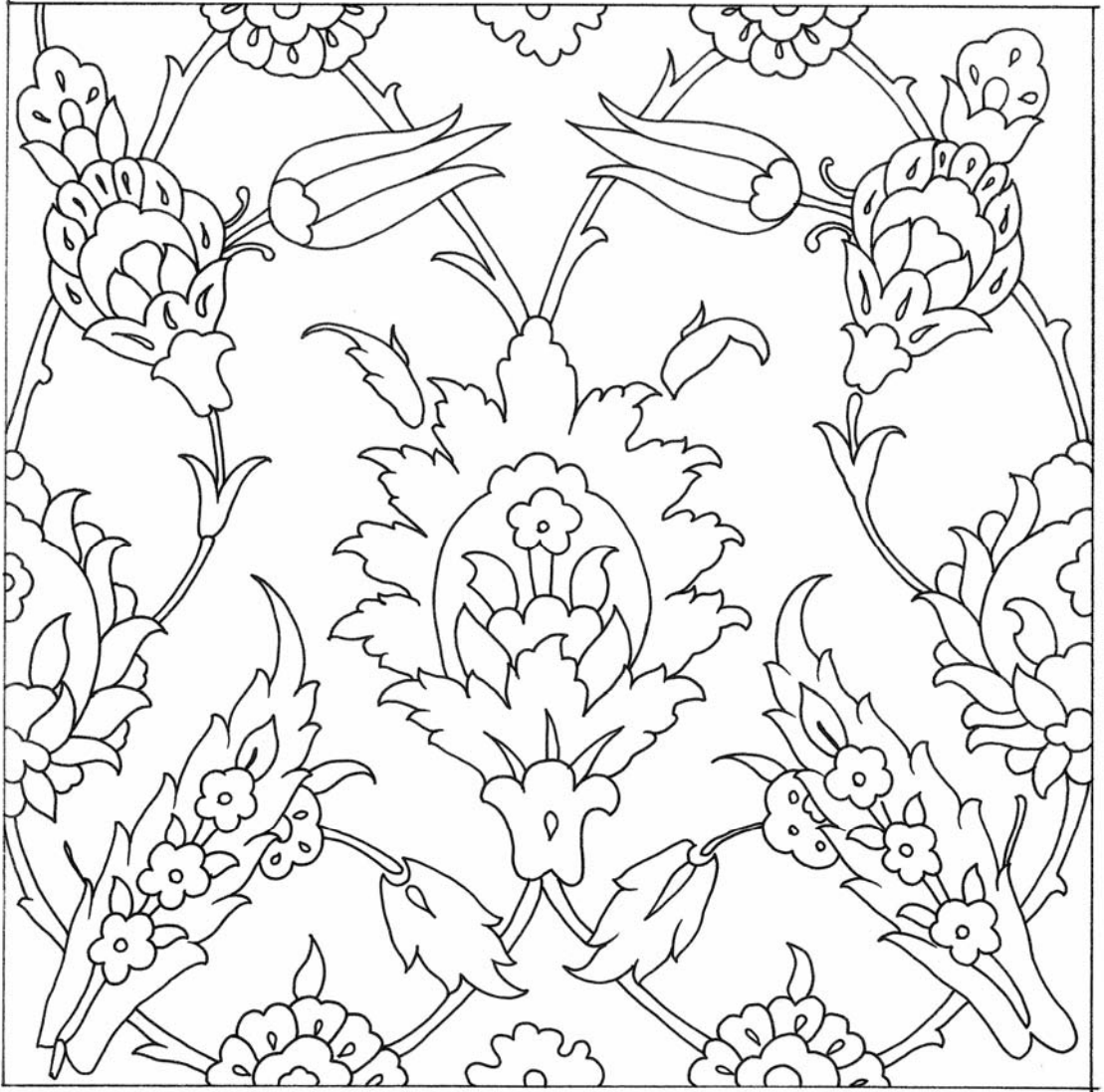
Çizim No: 66

ÖRNEK NO	: 32
FOTOĞRAF NO	: 44
ÇİZİM NO	: 67
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Son Cemaat Mahalli
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 25 cm
Boyu	: 25 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı

Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon merkeze yerleştirilmiş hatai motifinden çıkan sapların helezon yaparak kenarlardaki hatai ve penç motiflerinden geçmesiyle ½ simetrik düzende hazırlanmıştır. Kenarlarda yer alan hatailerden çıkan ince sapların uçlarına hatai, gonca ve lale motifleri yerleştirilmiştir.

Çizim No: 67

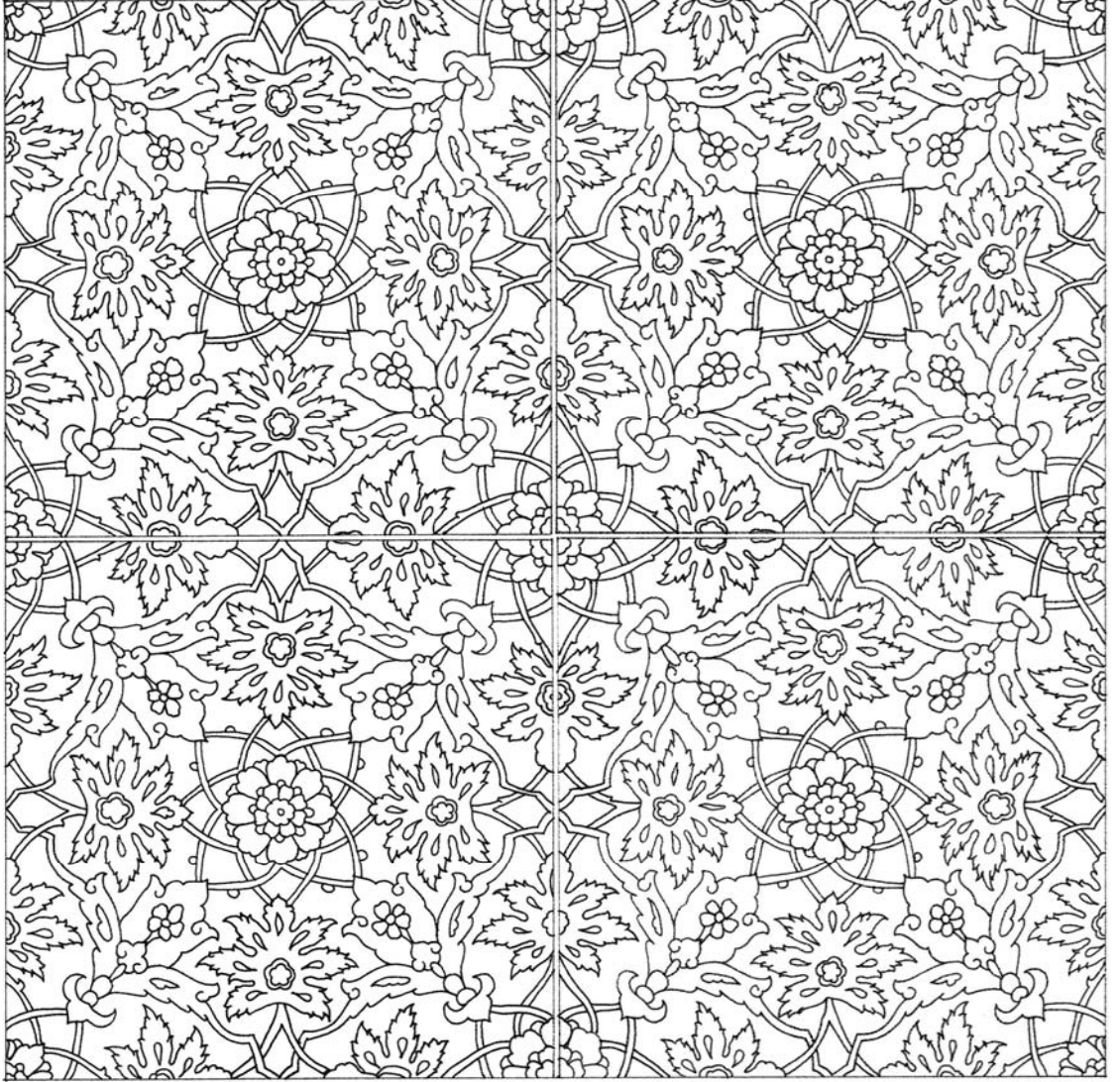

ÖRNEK NO	: 33
FOTOĞRAF NO	: 45
ÇİZİM NO	: 68
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 27.5 cm
Boyu	: 28 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru

Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Çini karonun dörtte bir alanına yerleşen tekrar eden desenin köşesindeki desende, bir penç motifi yanlara yayılarak merkezde diğer penç motifine birleşmektedir. Köşede aynı pençten çıkarak merkeze birleşen bir de tepelik motifi bulunmaktadır.

Kompozisyonda yoğun olarak açık kobalt mavisi kullanılmıştır. Ayrıntılarda kırmızı ve turkuaz, konturlarında ise siyah kullanılmıştır.

Çizim No: 68

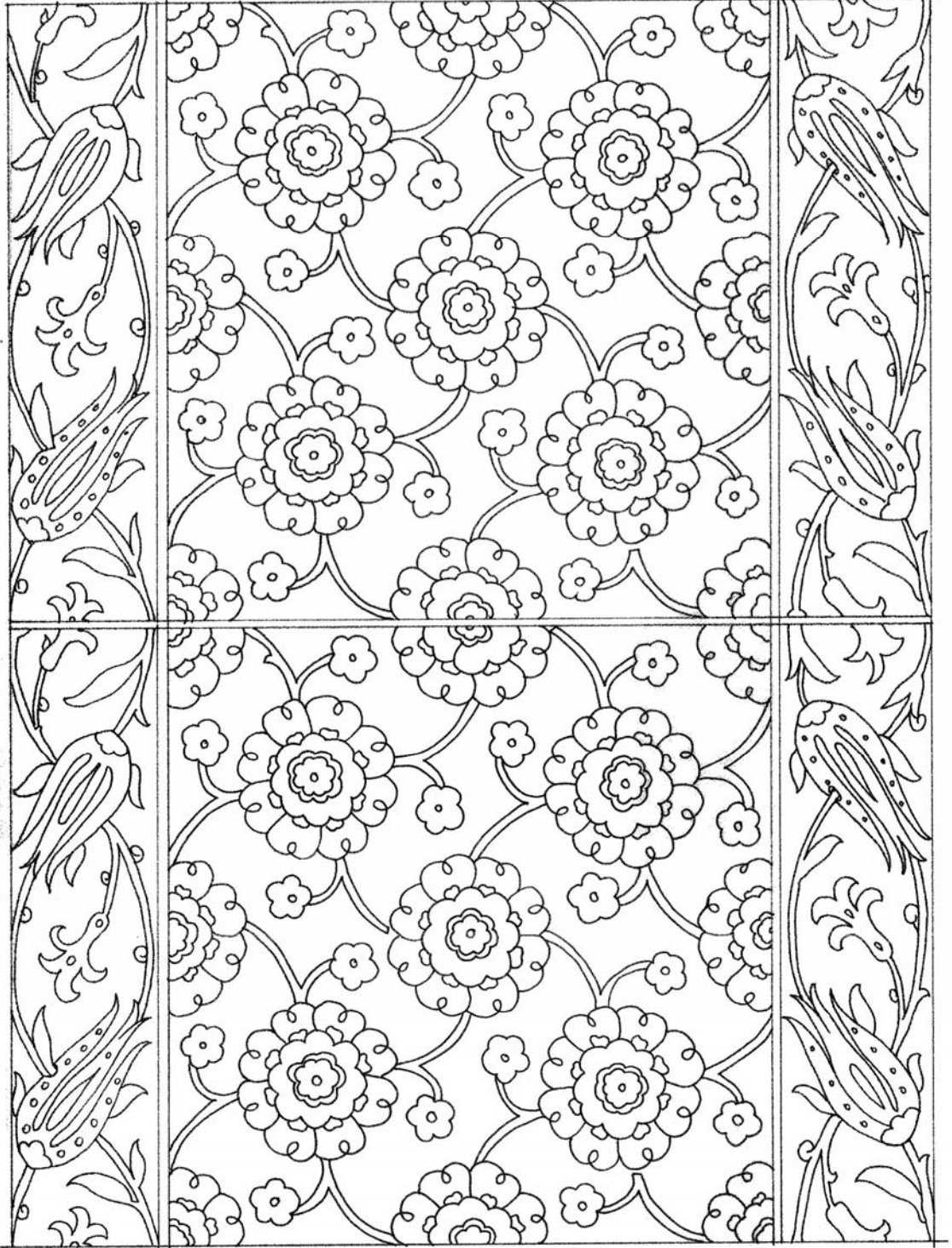

ÖRNEK NO	: 34
FOTOĞRAF NO	: 46
ÇİZİM NO	: 69
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 38.5 cm
Boy	: 22 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : “S” hattı üzerine yerleştirilen büyük pençlerden çıkan dallar çark-ı felek şeklinde kompozisyon oluşturmaktadır. Bu dalların uçları küçük pençlerle süslenmiştir.

Bu kompozisyonun bordüründe ise iki ayrı “S” hattı üzerine yerleştirilmiş stilize lale ve sümbüller yer almıştır. Lale ve sümbüllerin ters yerleştirildiği görülmektedir.

Çizim No: 69

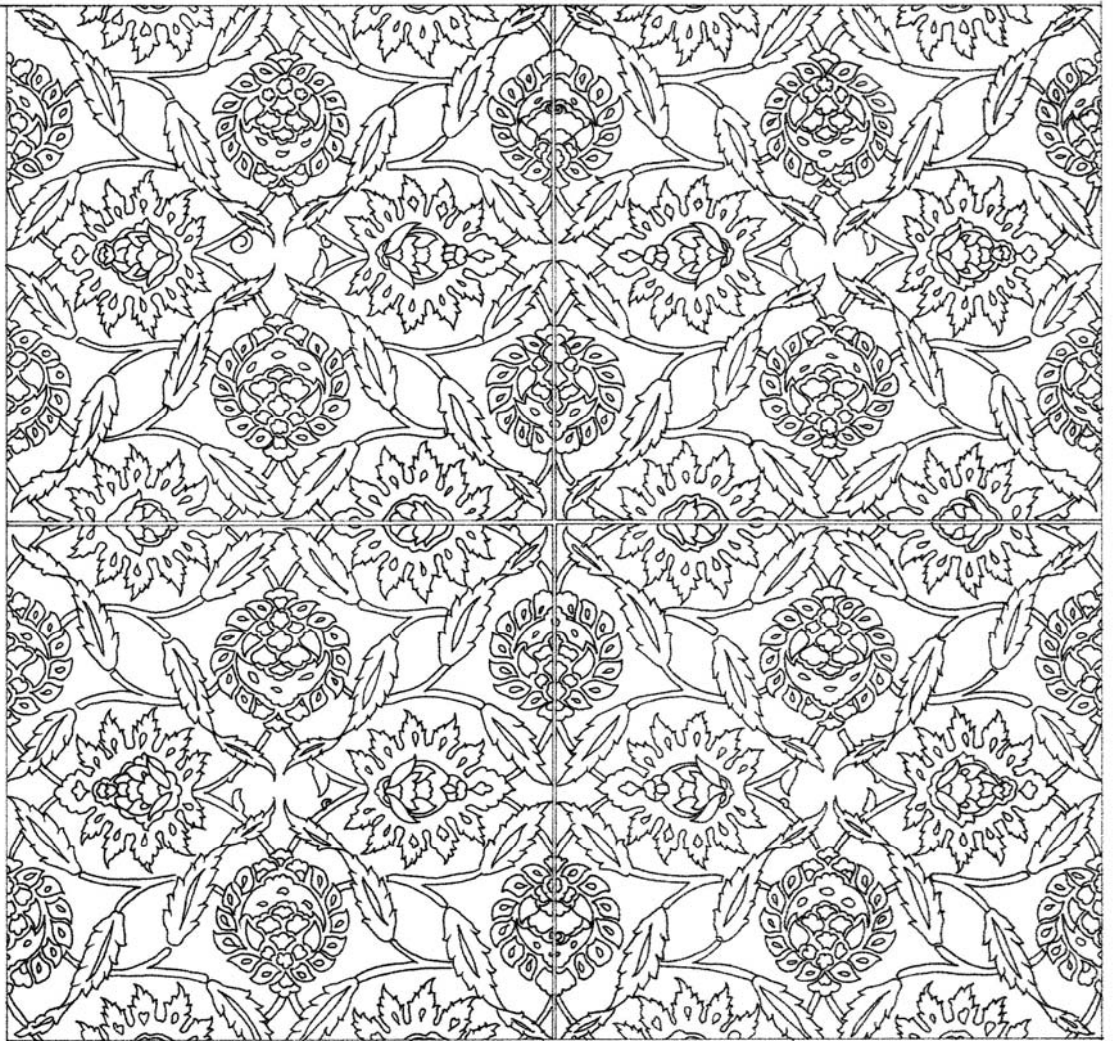

ÖRNEK NO	: 35
FOTOĞRAF NO	: 47
ÇİZİM NO	: 70
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 25.5 cm
Boy	: 27 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası

Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır Rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Çini karo iki farklı hatayı motifinin dönüşümlü olarak yerleştirilmesiyle oluşmaktadır. Hatayı motiflerinden çıkan nakışlı yapraklar merkeze ve dışa doğru kompozisyon oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir.

Kompozisyonda yoğun olarak açık kobalt mavisi kullanılmıştır. Ayrıntılarda kırmızı ve turkuaz, konturlarında ise siyah kullanılmıştır.

Çizim No: 70

ÖRNEK NO	: 36
FOTOĞRAF NO	: 48
ÇİZİM NO	: 71
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 20.5 cm
Boyu	: 35 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru

Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Karolar beyaz zemin üzerine içinde rumi motifleri bulunan hatayi ile bezenmiştir. Hatayinin üst kısmından laleler çıkmış, bu lalelerin üzerinde ise lale yaprakları bulunmaktadır. Karoların birleşme yerinde karanfil motifleri yer almaktadır. Karolarda kullanılan diğer bir hatayi motifinin içinden kalın dallar çıkmaktadır. Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetri olarak yerleştirilmiştir.

Çizim No: 71

ÖRNEK NO	: 37
FOTOĞRAF NO	: 49
ÇİZİM NO	: 72
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 21.5 cm
Boyu	: 27.5 cm

KULLANILAN MALZEME :

Hamur : Beyaz Seramik Hamuru

Boya : Toprak Boyası

Sır : Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK :

Yapım Tekniği : Sır altı

Pişirme Tekniği : Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ :

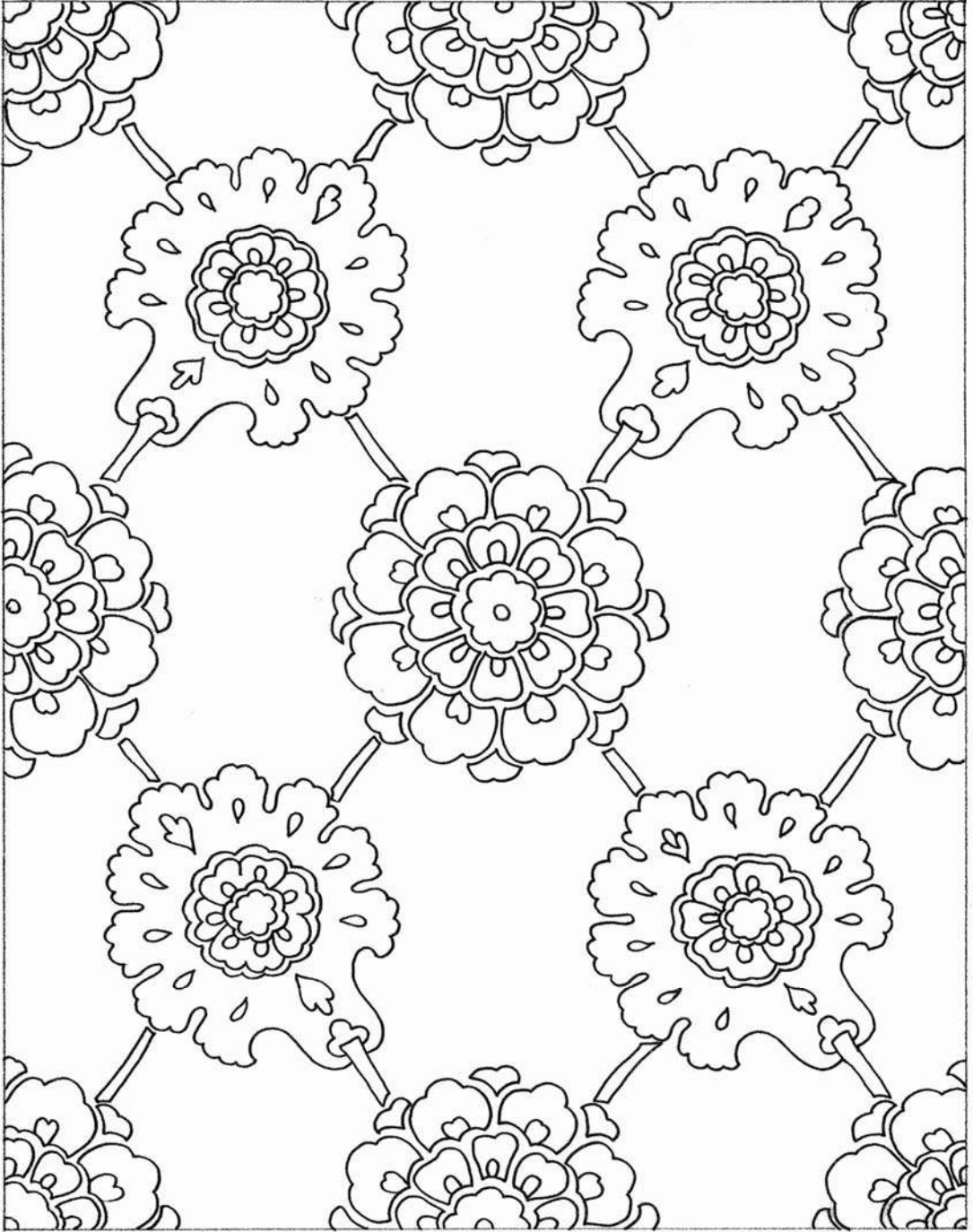
Kullanılan Renkler : Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı,
Beyaz, Siyah

Zemin Rengi : Beyaz

Kontur Rengi : Siyah

Sır rengi : Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetrik düzende oluşturulmuştur. Bir sıra penç bir sıra hatai motifi yerleştirilirken hatailer bir sırada sağa bir sırada sola bakacak şekilde hazırlanmıştır. Hatai ve pençler ince saplarla birbirlerine bağlanmışlardır.

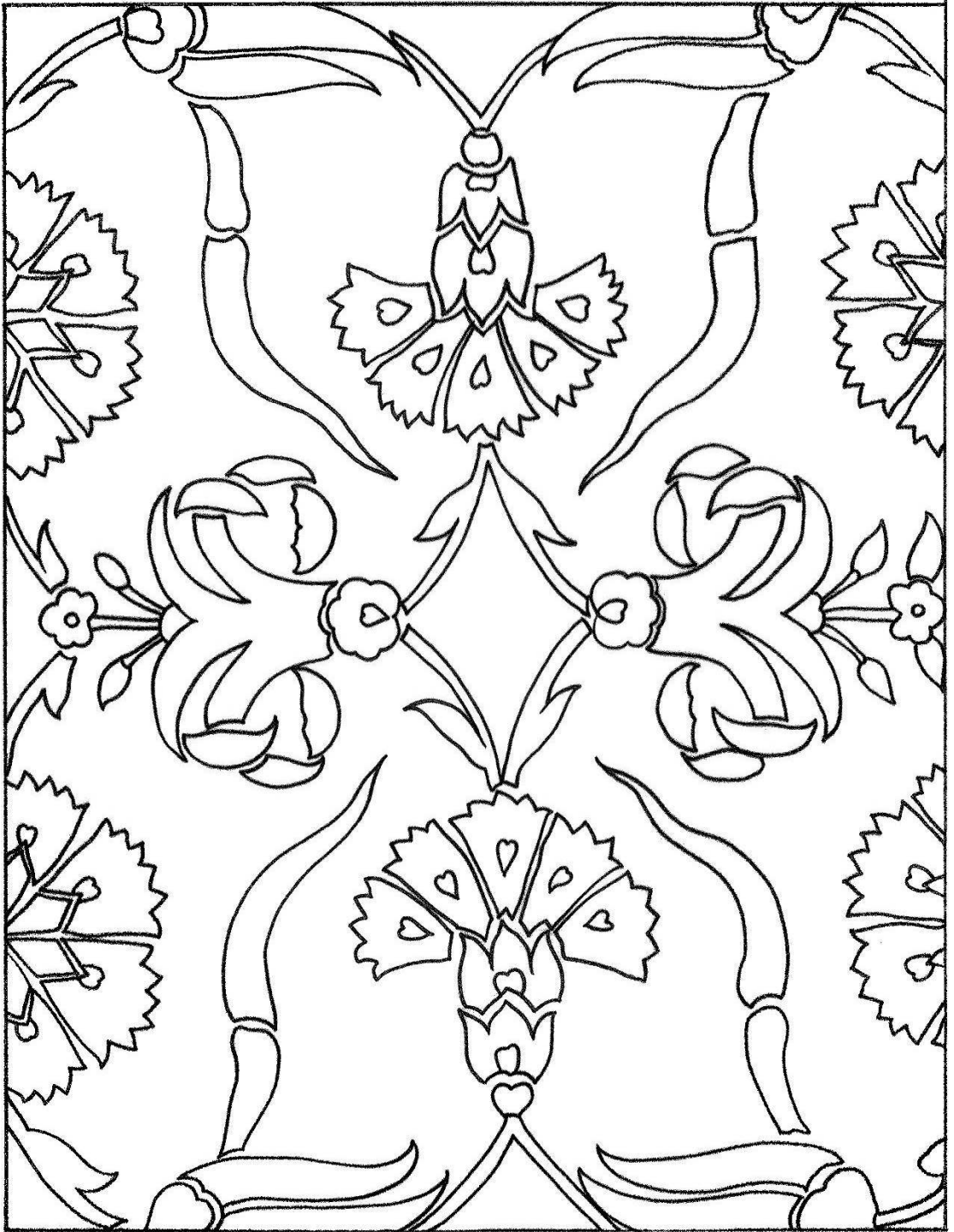
Çizim No: 72

ÖRNEK NO	: 38
FOTOĞRAF NO	: 50
ÇİZİM NO	: 73
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 16.5 cm
Boyu	: 21.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetrik düzende oluşturulmuştur. Karonun kenarında yer alan karanfil motifinden çıkan sapa lale, karanfil ve zambak motifi merkeze doğru helezon yapacak şekilde yerleştirilmiştir.

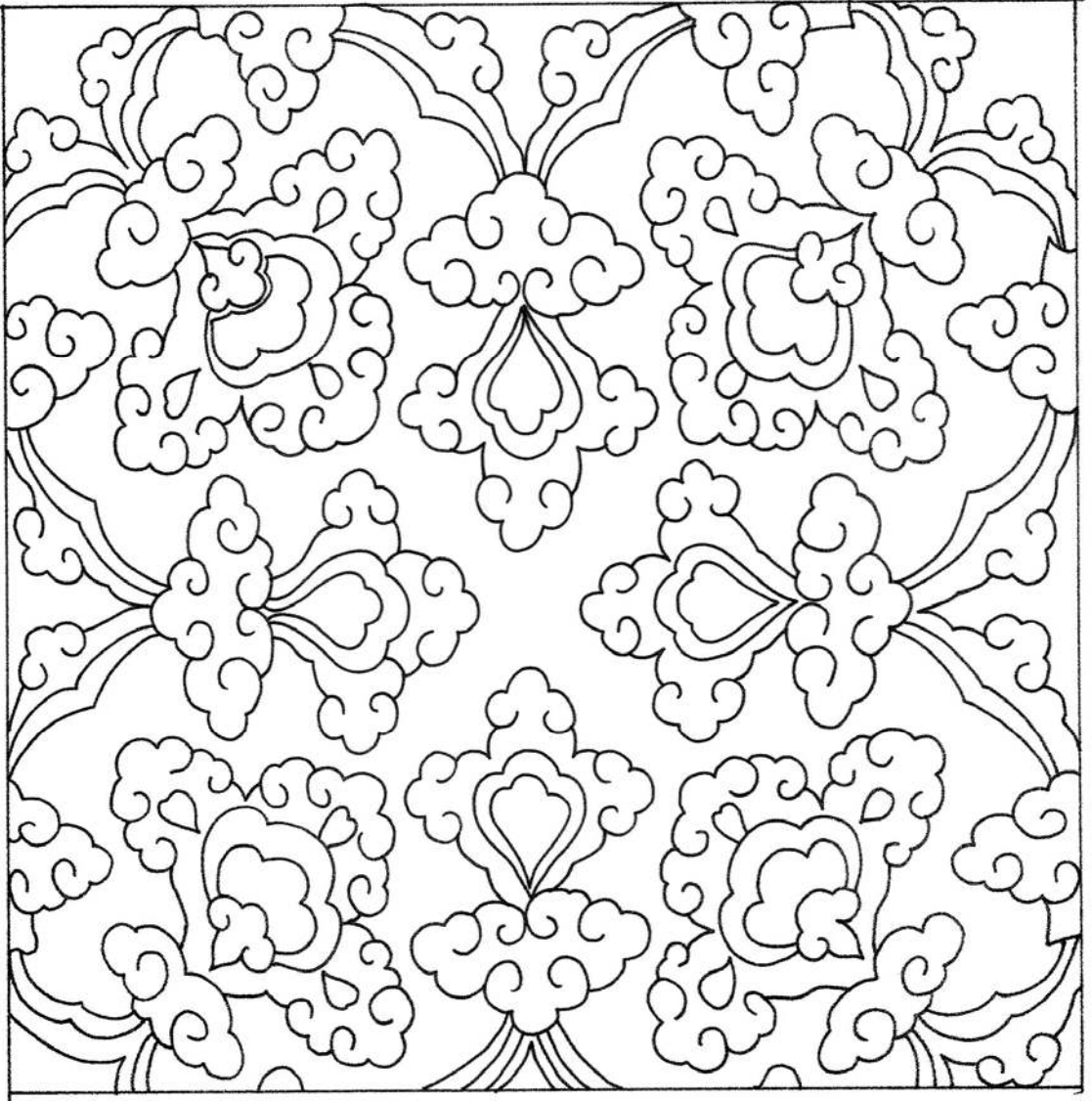
Çizim No: 73

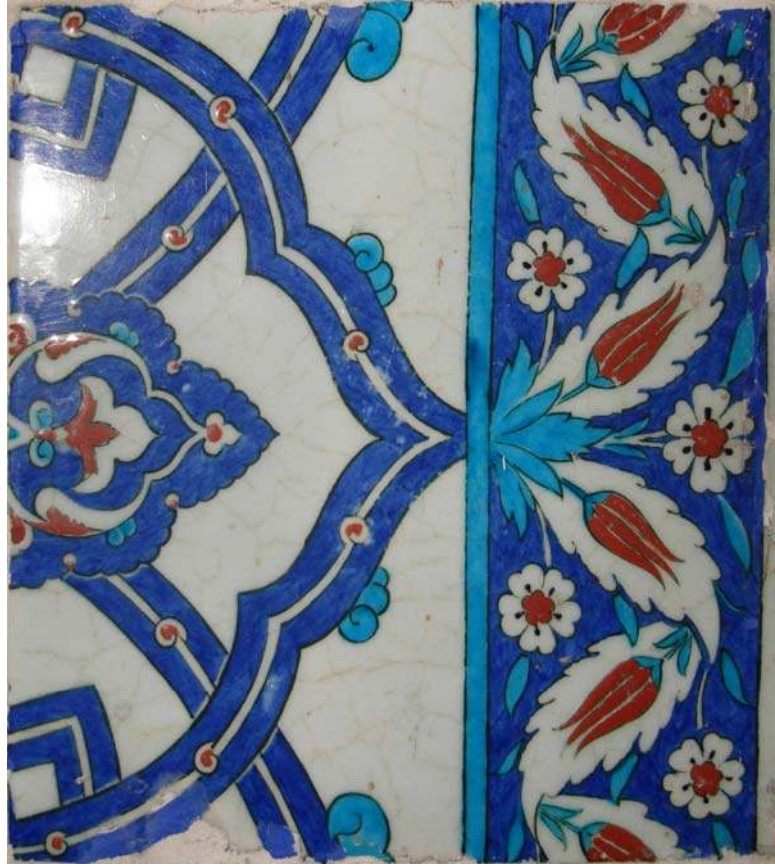
ÖRNEK NO	: 39
FOTOĞRAF NO	: 51
ÇİZİM NO	: 74
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 22 cm
Boyu	: 22 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası

Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetrik esaslara göre hazırlanmıştır. Merkeze doğru yerleştirilen bulut orta bağlarının bulutlarla birleşmesiyle oluşturulmuştur.

Çizim No: 74

ÖRNEK NO	: 40
FOTOĞRAF NO	: 52
ÇİZİM NO	: 75
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 33 cm
Boyu	: 33.5 cm

KULLANILAN MALZEME:

Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
-------	------------------------

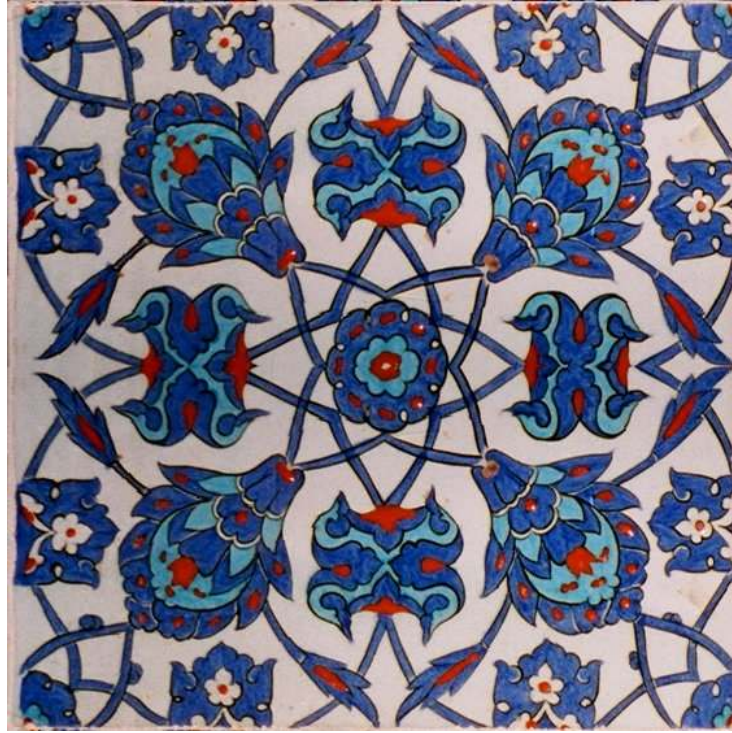
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz, Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Karo büyük bir panonun bir parçası olarak düzenlenmiştir. Yapılan restorasyonlarda karolar kompozisyonun aslına uyulmadan rastgele yerleştirilmiştir. Panonun kenar parçası olarak düzenlenen karonun kenarına cetvelle ayrılan bordür yerleştirilmiştir. Bordür merkezde yaprak kümesinden çıkan içi laleyle hurdeli yaprakların dönüşleriyle hazırlanmıştır. Aralarda kalan boşluklar penç ve yapraklarla bezenmiştir. Pano dilimli Rumilerin sarmal şekilde yerleştirilmesiyle hazırlanmıştır. Dilimli Rumilerin içleri bulut ve penç gruplarıyla hurdelenmiştir.

Çizim No: 75

ÖRNEK NO	: 41
FOTOĞRAF NO	: 53
ÇİZİM NO	: 76
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 27.5 cm
Boy	: 27.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetrik düzende hazırlanmıştır. Merkezde yer alan penç motifinden çıkan saplar yıldız formu oluşturacak şekilde ikişer sapın birleşmesiyle orta bağ ve hatailere bağlanmıştır. Hatailerin kenarından çıkan sapların ucuna yaprak motifleri yerleştirilmiştir.

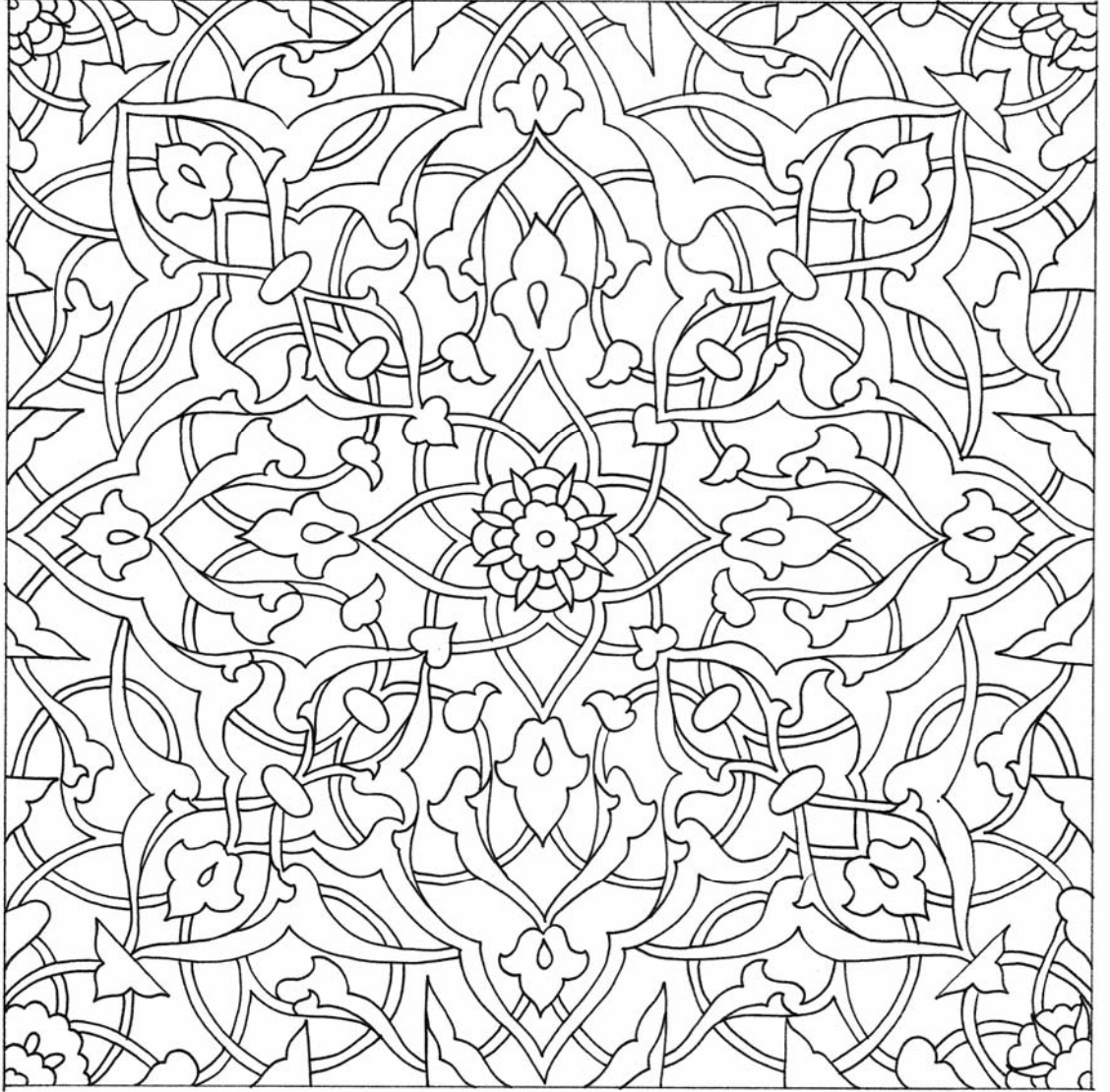
Çizim No: 76

ÖRNEK NO	: 42
FOTOĞRAF NO	: 54
ÇİZİM NO	: 77
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 25.5 cm
Boy	: 25.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi,Turkuaz,Mercan Kırmızısı,Beyaz,Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{4}$ simetri olarak merkeze yerleştirilen penç motifinden çıkan sapların yıldız formunda ortabağlarla birleşip Rumilerin helezonlarının diğer orta bağlara birleşmesiyle oluşmuştur. Rumi motifleri kanatlı ve hurdeli olarak tasarlanmıştır.

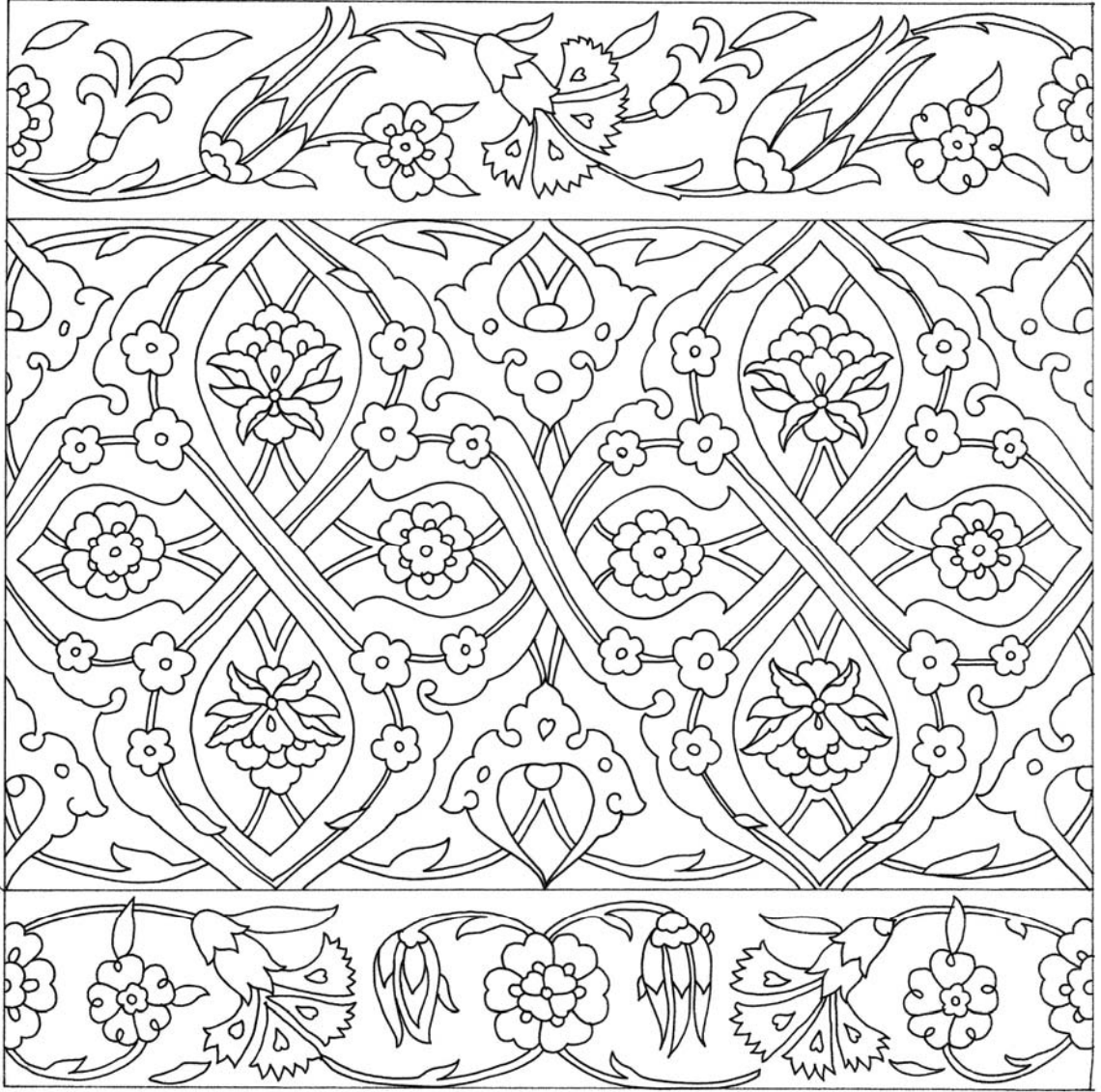
Çizim No: 77

ÖRNEK NO	: 43
FOTOĞRAF NO	: 55
ÇİZİM NO	: 78
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 31 cm
Boyu	: 31 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası

Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz, Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon aynı karo kenarlarında yer alan iki farklı bordürle oluşturulmuştur. Bordürler kobalt zemin üzerine karanfil, lale, sümbül, penç ve yapraklarla düzenlenmiştir. Merkezde yer alan kompozisyonda içleri pençlerle hurdelenmiş rumiler bulunmaktadır. Bordür kenarlarında bulunan orta bağlardan çıkan saplar helezonik olarak düzenlenip üzerlerine hatai, penç ve yapraklar yerleştirilmiştir.

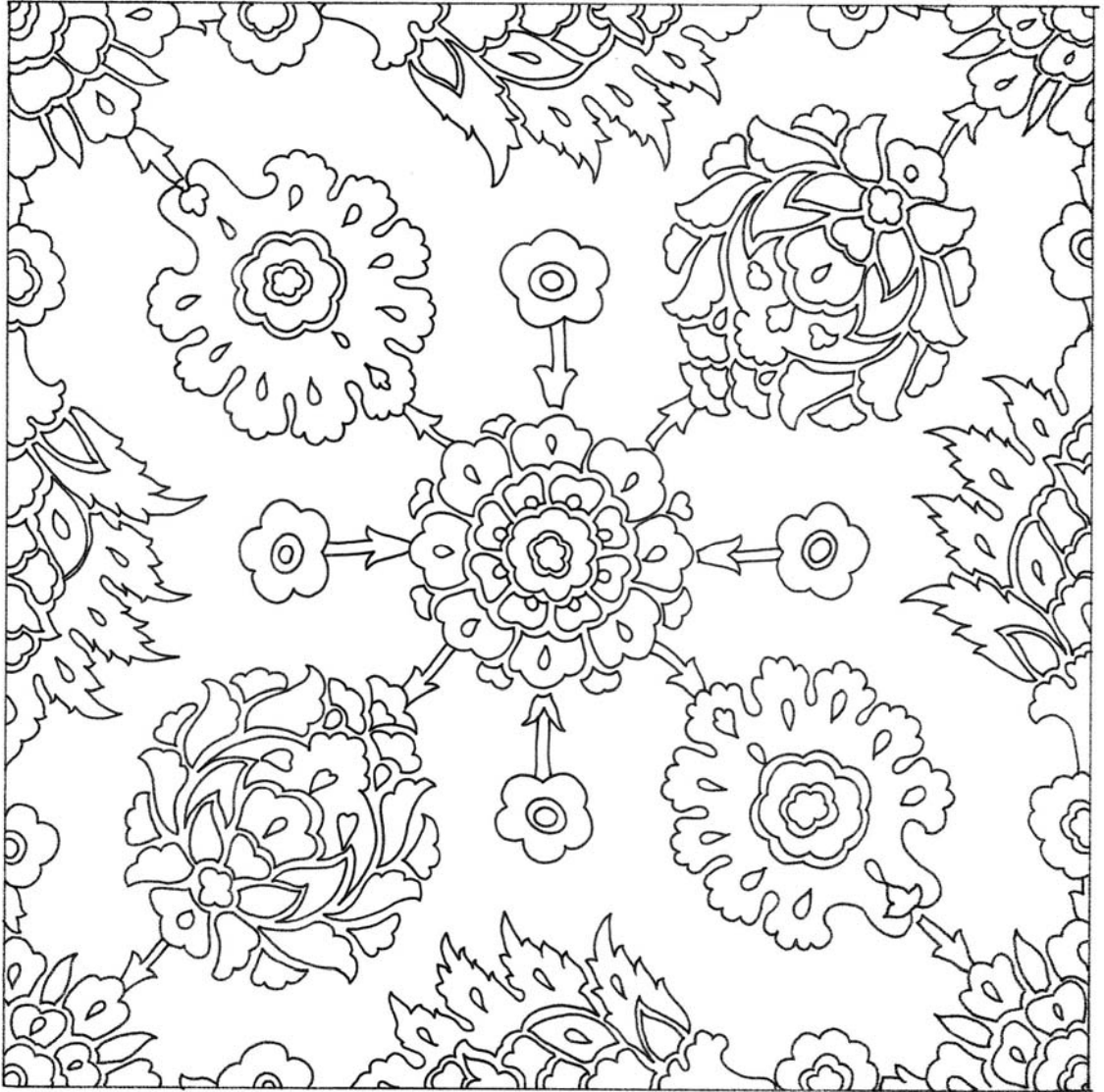
Çizim No: 78

ÖRNEK NO	: 44
FOTOĞRAF NO	: 56
ÇİZİM NO	: 79
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 25 cm
Boy	: 25 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf

UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Kompozisyonda köşelere yerleştirilen penç motiflerinden çıkan saplara hatailer, hataiden çıkan saplar da merkezde bulunan penç motifine bağlanmıştır. Merkezdeki pençten kenarlara doğru saplarla pençler yerleştirilmiştir. Köşelerde yer alan pençlerin aralarında yarı hatai ve pençler bulunmaktadır.

Çizim No: 79

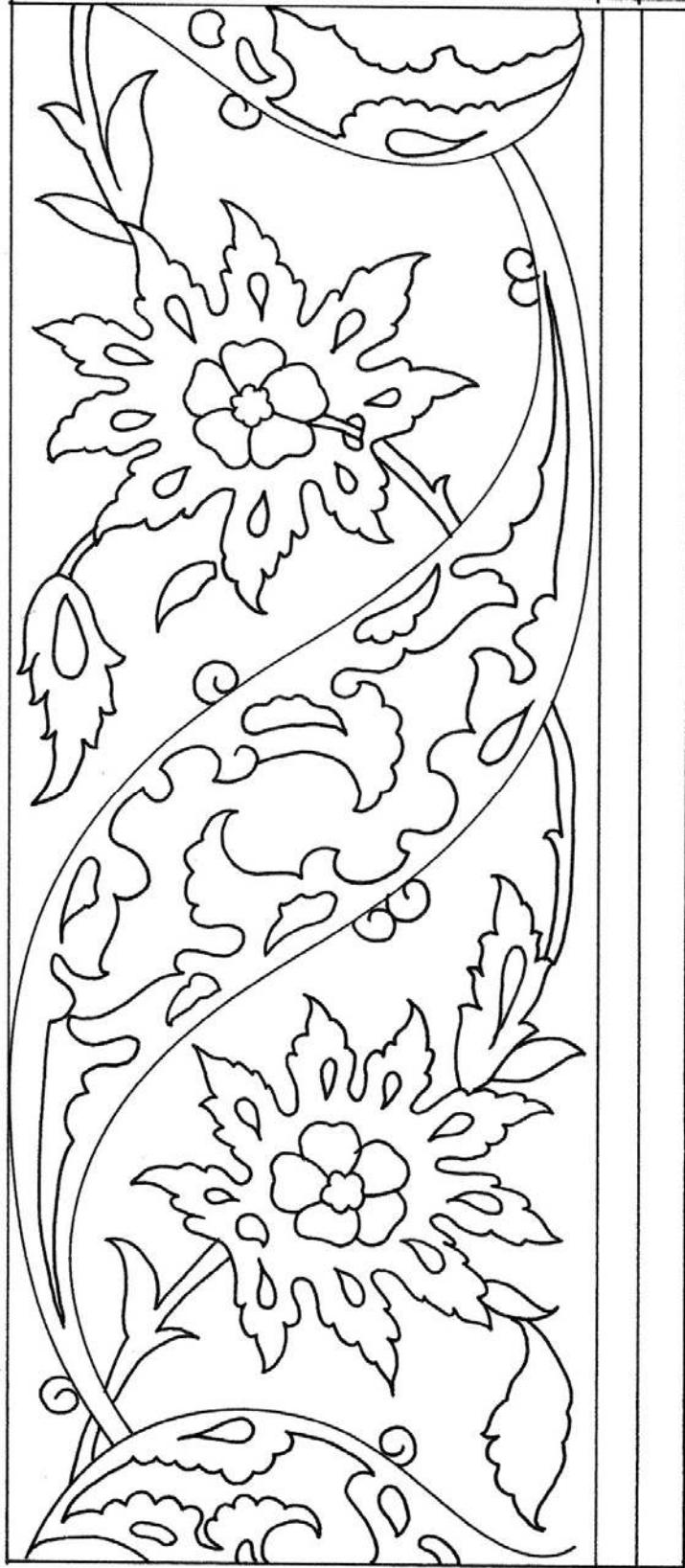

ÖRNEK NO	: 45
FOTOĞRAF NO	: 57
ÇİZİM NO	: 80
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 11 cm
Boyu	: 25.5 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Kobalt Mavisi, Turkuaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Bordürde “S” şeklindeki soyut formların içlerine dilimli rumi motifleri yerleştirilmiştir. Soyut formların altından geçen ince dalın üzerine yerleştirilen hatayi ve yapraklar kompozisyonu zenginleştirmiştir.

Bordürün zemininde kobalt mavisi uygulanmıştır.Rumi hatayi ve yapraklar beyaz zeminli, ayrıntıları mercan kırmızısıdır. Soyut formların zemininde turkuaz kullanılmıştır. Kontur rengi siyahtır.

Çizim No: 80

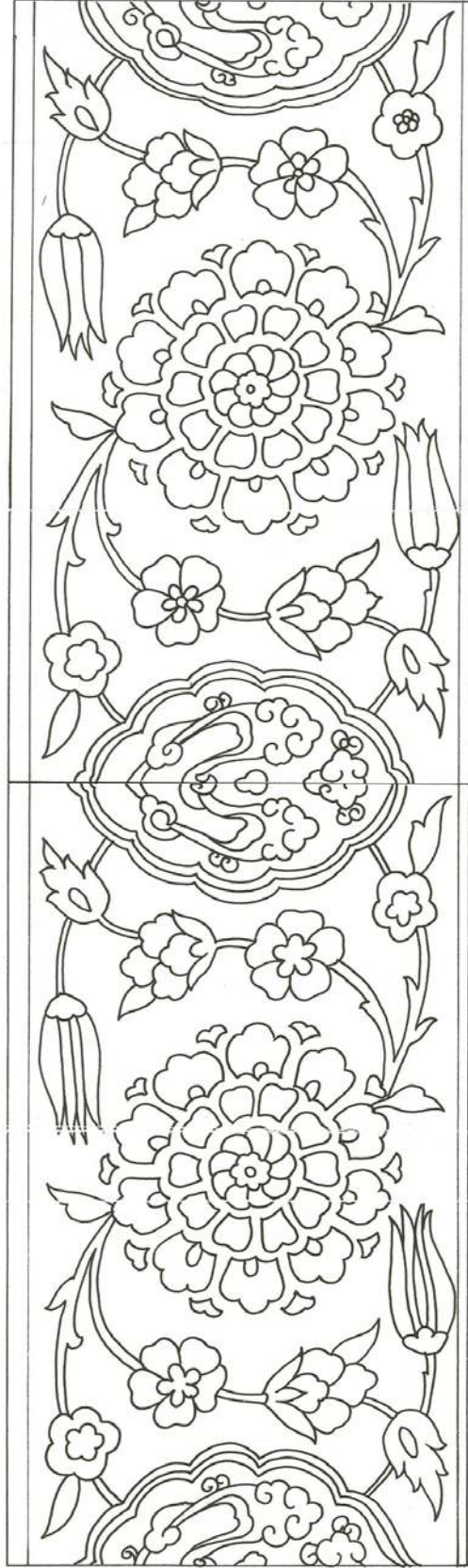

ÖRNEK NO	: 46
FOTOĞRAF NO	: 58
ÇİZİM NO	: 81
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Giriş Kat Duvarları (Camide yer alan çinilerin genelinde bordür olarak kullanılmıştır.)
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 12 cm
Boyu	: 22 cm
KULLANILAN MALZEME	:
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı

Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama
SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Merkezde yer alan penç motifinden çarkıfelek tarzında çıkan dallar üzerinde penç, yaprak ve stilize edilmiş lale motifleri yer almaktadır. Kompozisyonun iki kenarında yer alan yarım şemse formları turkuaz zemin üzerine yerleştirilen bulutlarla zenginleştirilmiştir. İki bordürün yan yana yerleştirilmesiyle şemse formu tamamlanmaktadır.

Kompozisyonun zemini kobalt mavisi, penç motifleri ve bulutlar beyaz, ayrıntılarda ise turkuaz ve mercan kırmızısı uygulanmıştır.

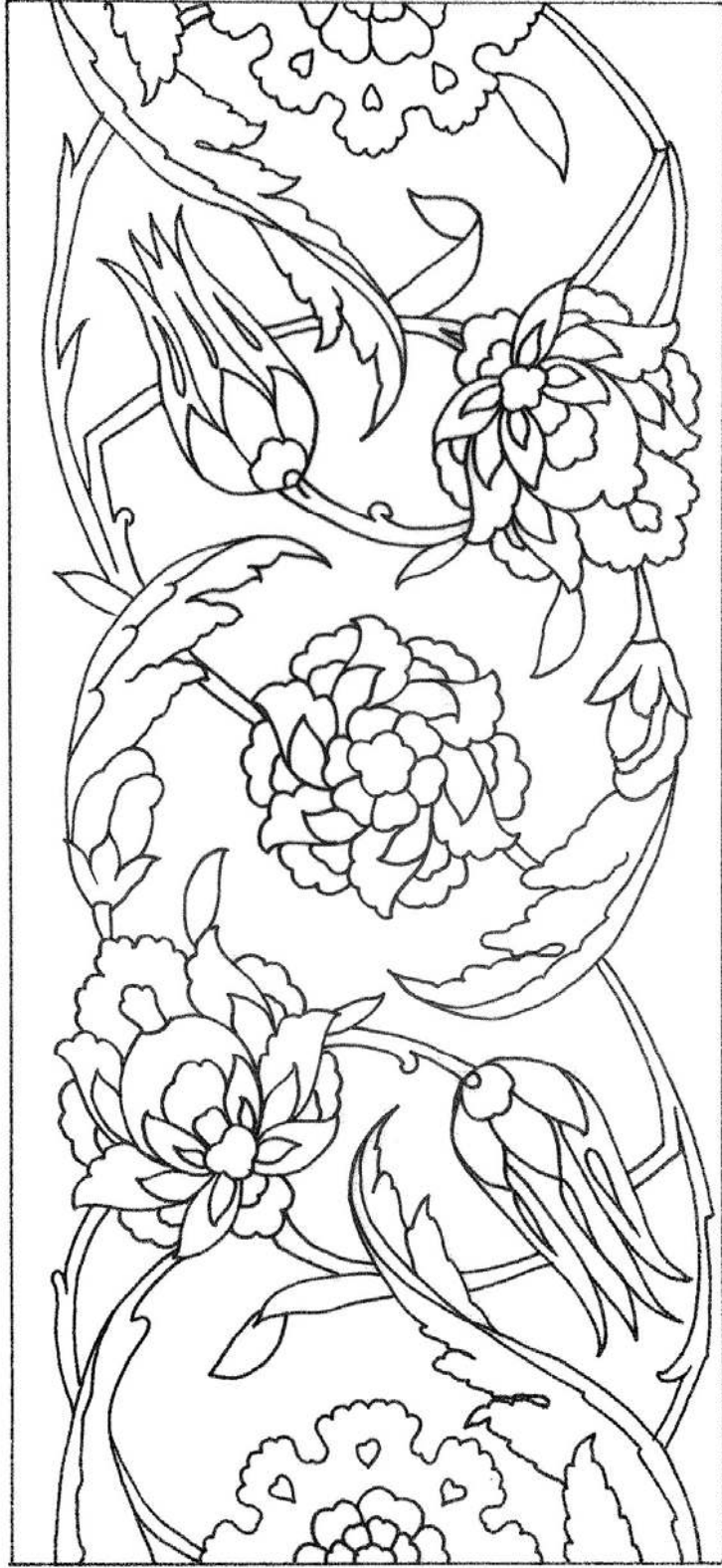
Çizim No: 81

ÖRNEK NO	: 47
FOTOĞRAF NO	: 59
ÇİZİM NO	: 82
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Son Cemaat Mahalli
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 12 cm
Boyu	: 26 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Turkuaz, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Kobalt mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon merkeze yerleştirilen penç motifinden çıkan sapların helezon şeklinde dönerek ana hattı oluşturmaktadır. Saplardan birinin ucunda hatai motifi ve onun ucunda da gonca gül ve dilimli yaprak bulunmaktadır. Diğer sap çıkması kenarlarda bulunan pençlerden geçerek yaprak ve ucunda lale ile sonlanmaktadır. Zemin kobalt mavisiyle boyanmıştır.

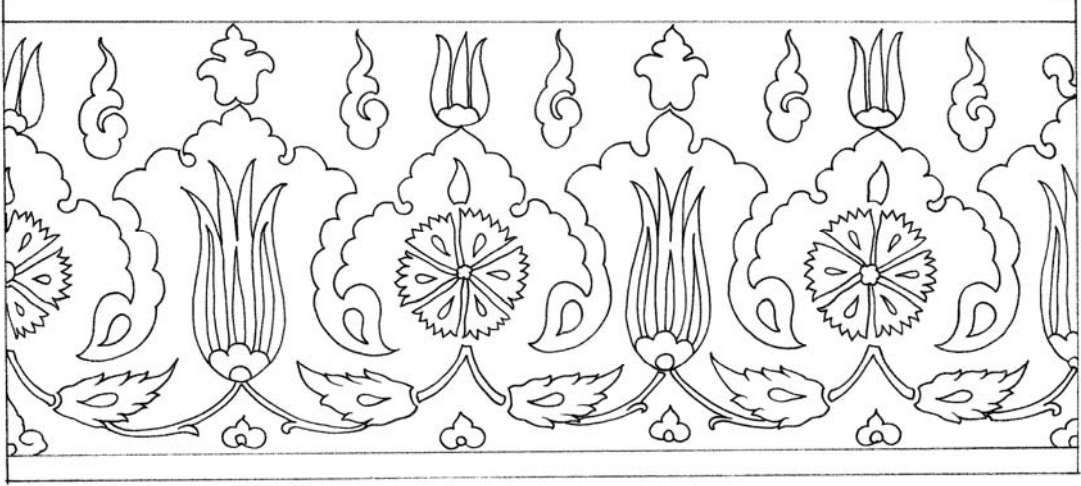
Çizim No: 82

ÖRNEK NO	: 48
FOTOĞRAF NO	: 60
ÇİZİM NO	: 83
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Caminin Geneline Kullanılmıştır
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 14.5 cm
Boyu	: 32 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Mercan Kırmızısı, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Beyaz
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon dilimli tepelik formda düzenlenmiştir. Formların içlerine lale ve karanfil motifleri yaprak ve saplarla birleştirilerek düzenlenmiştir. Tepelik uçlarına lale ve sümbül motifleri, arada kalan boşluklara bulutlar yerleştirilmiştir.

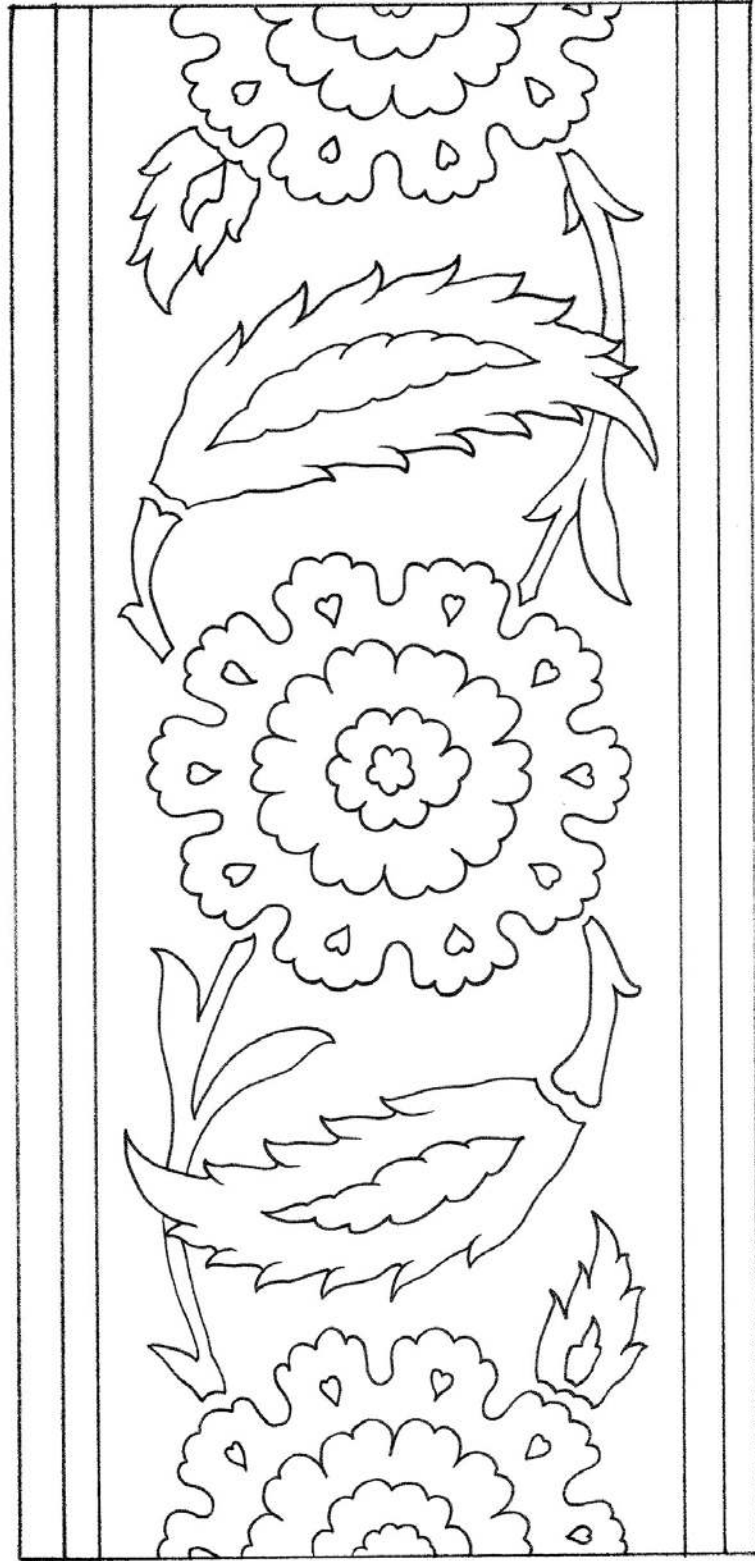
Çizim No: 83

ÖRNEK NO	: 49
FOTOĞRAF NO	: 61
ÇİZİM NO	: 84
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 13 cm
Boyu	: 27.5 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sıraltı
Piştirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ : Kompozisyon $\frac{1}{2}$ simetri olarak düzenlenmiştir. Merkeze yerleştirilen penç motifinin kenarlarında “S” hatlı kılçıklı yapraklar bulunmaktadır. Kenarlarda bulunan yarım pençlerden çıkan saplar da yapraklarla bezenerek “S” hattı oluşturmaktadır.

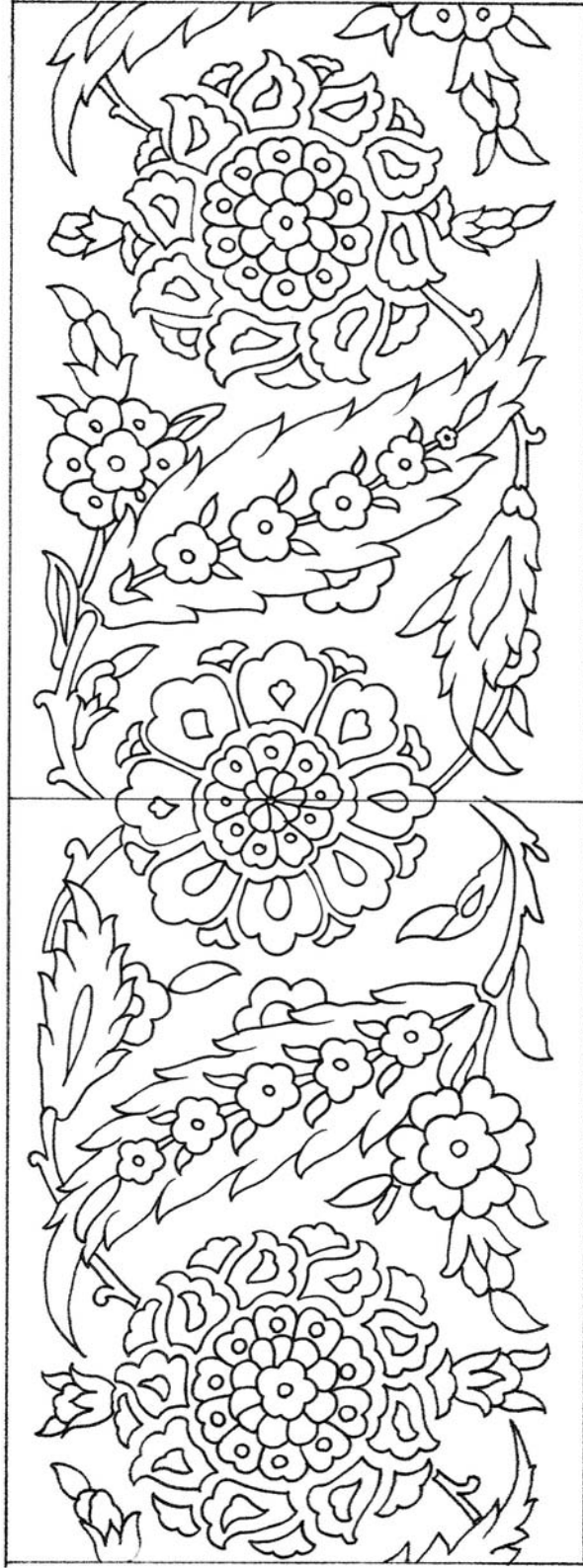
Çizim No: 84

ÖRNEK NO	: 50
FOTOĞRAF NO	: 62
ÇİZİM NO	: 85
ÜRÜNÜN CİNSİ	: Çini
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER	: İstanbul
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU CAMİ	: Rüstem Paşa Camii
CAMİDE BULUNDUĞU YER	: Kadınlar Mahfili
İNCELEME TARİHİ	: 27.01.2007
BUGÜNKÜ DURUMU	: Onarım Görmüş
ÜRÜNÜN BOYUTLARI	:
Eni	: 12.5 cm
Boy	: 17 cm
KULLANILAN MALZEME:	
Hamur	: Beyaz Seramik Hamuru
Boya	: Toprak Boyası
Sır	: Şeffaf
UYGULANAN TEKNİK	:
Yapım Tekniği	: Sır altı
Pişirme Tekniği	: Geleneksel Fırınlama

SÜSLEME TEKNİĞİ	:
Kullanılan Renkler	: Kobalt Mavisi, Mercan Kırmızısı, Yeşil, Beyaz, Siyah
Zemin Rengi	: Kobalt Mavisi
Kontur Rengi	: Siyah
Sır rengi	: Şeffaf

KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ: Kompozisyonda merkeze yerleştirilen penç motifinin kenarlarında “S” hatlı içi penç motifleriyle hurdelenmiş yapraklar ve yaprakların kenarlarında penç ve goncalar bulunmaktadır. Kenarlarda bulunan yarım pençlerden çıkan saplar da yapraklarla bezenerek “S” hattıyla merkezdeki penç motifiyile birleşmektedir.

Çizim No: 85

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇLAR

Türklerin estetik duygulara verdiği önem onların kendilerine özgü sanat tarzlarını meydana getirmelerinde etkili olmuştur. İslam kültürü çevresi içine giren Türkler mimarlık alanındaki özgün denemelerine diğer alanlarda da devam etmişlerdir. Bu denemelerin günümüze kadar ulaşmış olmaları ve büyük ilgi görmeleri bu eserlerin ne kadar eşsiz ve değerli olduklarını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Türkler mimari yapılar başta olmak üzere birçok alanda süsleme öğelerini kullanmışlardır. Günümüze kadar ulaşan süsleme unsurlarından biri de çini sanatıdır.

Geleneksel sanatlar içindeki süsleme öğelerinden olan çininin, el sanatlarına olan katkısı yadsınamayacak bir gerçektir. Türk süsleme sanatlarına olan katkısına 8.-9. yüzyıllarda Uygurlarla başladığı bilinen çini sanatı, Büyük Selçuklularla gösterdiği köklü gelişimini Anadolu Selçukluları ile sürdürmüştür. Bir süsleme unsuru olarak sivil ve dini mimaride kullanılan birbirinden güzel çini örneklerine yine bu dönemde rastlanmaktadır.

Çini yapım tekniklerinden olan sırlı tuğla tekniği Anadolu Selçukluları döneminde kullanılan ilk önemli tekniktir. Mozaik tekniği ise yine Selçuklular tarafından geliştirilmiş ve çini sanatına kazandırılmış ikinci önemli çini süsleme tekniğidir.

14. yüzyıl sonu 15. yüzyıl başlarında Osmanlılar tarafından geliştirilip çinide kullanılan renkli sır tekniği bu gelişmesine 16. yüzyılda da devam ederek süsleme sanatlarımızda yaygın olarak kullanılmıştır. Mimaride çok çeşitli örnekleri

görülmektedir. Mimari yapılarda özellikle cami süslemelerinde renkli sır altı tekniği ile üretilen çiniler kullanılmıştır.

Mimari eserlerimizden 16. yüzyıl çini sanatının görkemini ve desen çeşitliliğini barındıran Rüstem Paşa Camii bu sanatın günümüze ulaşmasında önemli bir yere sahiptir.

Rüstem Paşa Camiinin iç duvarlarını kaplayan çiniler, kadınlar mahfili, mihrap, minber, sütunlar, son cemaat mahalli, kubbenin dört köşesi, kemerler, kemer ayakları ve payelerdeki çiniler araştırmaya konu olarak alınmıştır.

Araştırmalar sonucunda Rüstem Paşa Camiinin genelinde İznik çinilerinin kullanıldığı fakat bu çinilerinin yetersiz kalması nedeniyle az da olsa Kütahya çini örneklerine de yer verilmiştir.

Araştırmaya konu olarak Rüstem paşa camii çinilerinden 50 adet çini örneği ele alınmıştır. Çinilerin 39 adedi karo, 6 adedi bordür, 5 adedi de pano şeklinde düzenlenmiştir. Ele alınan çiniler caminin giriş kat duvarlarında, kadınlar mahfilinde, sütunlarda ve son cemaat mahallinde yer almaktadır. Camiinin geçirmiş olduğu restorasyonlara bağlı olarak inceleme konusu olarak alınan 50 adet çininin tamamı da onarım görmüştür. Tespit edilen 39 karo örneğinden 16 adedi kare formunda, 23 adedi ise yerleştirildikleri zeminin ölçülerine göre 38,5 x 22 – 18 x 30 cm arasında; 6 adet bordür 14,5 x 32 – 12,5 x 17 cm arasında; 5 adet pano ise 67 x 84 – 39 x 55 cm arasında ölçülendirilerek tasarlanmıştır. Çini örnekleri kullanılan malzeme bakımından incelendiğinde tamamının beyaz seramik hamurundan yapıldığı, toprak boyası ile boyanıp şeffaf sır ile sırlanmıştır. Çini uygulama tekniğine bakıldığında yapım tekniğinin sır altı, pişirme tekniğinin geleneksel fırınlama şeklindedir. Çini süslemede kullanılan kobalt mavisi, mercan kırmızısı, turkuaz mavisi, mavi, kahverengi, yeşil, renkler aynı zamanda kompozisyonun özellikleri doğrultusunda zemin rengi olarak da uygulanmıştır. Kontur rengi siyahtır.

Rüstem Paşa Camiinde kullanılan çinilerin kompozisyonları Osmanlı sanatının yüzyıllar boyunca uyguladığı stilize motifler ile 16. yüzyıl ortalarında ortaya çıkan natüralist bitki motifleriyle birlikte kullanılmıştır. Cami duvarlarının yüzeyleri ile taşıyıcı ayakları kaplayan çinilerin çoğunda sonsuz düzende tekrarlanan desenler uygulanmıştır. Çokgen planlı mihrap nişinin her bir yüzeyinde tekrarlanan birbirinin eşi panolarda, minberde ve son cemaat mahallinde bahar açmış dalların yer aldığı kompozisyonlar bulunmaktadır. Natüralist akıma geçiş dönemini yansıtan saz yolu üslubuyla bezenmiş karolar giriş kat duvarlarında yer almaktadır.

Camideki çini bezemelerin genel motif özelliklerine bakıldığında bitkisel kökenli hatai, penç grubunun yanında natüralist üslupta karanfil, gül, lale, sümbül desenlerine de yer verilmiştir. Camide yer alan rumi motifleri kimi zaman madalyon formunda karşımıza çıkarken kimi zaman da hatai formda düzenlenmiştir.

Kompozisyon düzenlemelerinde tek bir karonun simetrik düzen içinde birleştirilmeleriyle oluşan sonsuzluk temasının yanı sıra birbirinin tekrarı olmayan kendi içinde bütünlük arz eden panolar da bulunmaktadır. Caminin genelinde kullanılan bordür ve tepeliklerde hatayi, bulut ve lale motifleri sıkça kullanılmıştır. Cami duvarlarının köşe birleşim yerlerinde birbirini tekrar eden ve camin geneline yayılmış hatayi, geçme ve yapraklardan oluşan köşe bordürleri yer almaktadır.

Camide kullanılan çeşitli bezeme unsurlarının yanı sıra çini teknikleri kullanılarak yapılmış olan kitabeler yer almaktadır. Bu kitabeler mihrap üstünde, kapı ve pencere alınlıklarında bulunur.

5.2 ÖNERİLER

Rüstem Paşa Camii çini desenleri ile ilgili yapılan bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlara dayalı olarak aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

Araştırmalar sonucunda Rüstem Paşa Camii çinilerinin yapı ve özelliklerinin yer aldığı yayınların yetersiz olduğu görülmüş ve çini sanatı ile ilgili eğitim veren kurumların bu konuyla ilgili araştırmalarının arttırılması gerekliliği kanısına varılmıştır.

Caminin korunması amacıyla muhtelif yerlere kamera sistemi yerleştirilmiştir ve vakıf tarafından bir bekçi temizlik ve koruma işlerinde görevlendirilmiştir. Ancak camiye yerli ve yabancı turistlerin yoğun ilgisi aynı zamanda Eminönü esnafının ibadet saatlerinde bu camiyi tercih etmeleri camiinin güvenliğini yetersiz kılmaktadır. Güvenlik sisteminin güçlendirilmesi ve kadrolu elemanların görevlendirilmesi daha yararlı olacaktır.

Literatür taraması yapılırken Rüstem Paşa Camii çinileri ile ilgili kaynakların yetersiz olduğu, var olan kaynakların da fiyatlarının yüksek olması ve kütüphanelerde yaygın olarak bulunamaması sebebiyle kaynaklara ulaşmada sıkıntı yaşandığı görülmüştür. Bu sebeple, basılan kitapların kütüphanelere ulaştırılarak yaygınlaştırılması gerekliliği anlaşılmıştır.

Geçmişte kültürümüzde yer alan çini örneklerimizin günümüzde yaşatılması için kataloglar hazırlanmalı dolayısıyla eğitim kurumlarıyla piyasa işbirliği içinde olmalıdırlar.

Eğitim kurumları bu konularda yapılmış olan çalışmaları kaynak oluşturmak için sponsorlar aracılığıyla yayınlama yoluna gitmelidir.

KAYNAKÇA

- AKAR, A. **Ayasofya’da Bulunan Türk Eserleri ve Süslemelerine Dair Bir Araştırma**. Vakıflar Dergisi (9). Ankara.
- AKBAYGİL, I. (1989). **İznik Yılı İle Çiniciliğin Önemini Vurgulamak İstiyoruz**. Antik Dekor Dergisi (4). İstanbul: Antik. A.Ş. Yayınları.
- AKTAN, L. (2001). **Türk Çini Sanatında Gül ve Goncası**. Antik Dekor Dergisi (67). İstanbul: Antik. A.Ş. Yayınları.
- ALTUN, A. (1991). **Sadberk Hanım Müzesi Türk Çini ve Seramikleri**. İstanbul: Vehbi Koç Vakfı.
- ANONİM, ANA BRİTANİCA. “Camii”. INC İşbirliği Yayınları, Cilt 5, İstanbul: s.275
- ANONİM, MEYDAN LAROUSSE. “Cami”. Cilt 2. İstanbul: S.748–754
- ANONİM, MEYDAN LAROUSSE. “Dini Yapılar”. Cilt 6. İstanbul. S.497–499
- ASLANAPA, O. (1984). **Türk Sanatı**. (6. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ASLANAPA, O. (1986). **Osmanlı Devri Mimarisi**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- ASLANAPA, O. (1996). **Osmanlı Mimarisi**. (1. Basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- BAKIR, S. T. (1999). **İznik Çinileri ve Gülbenkyan Koleksiyonu** (1. Baskı). Ankara: T.C. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- BARIŞTA, Ö. (1998). **Türk El Sanatları**. (İkinci. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- BİNARK, İ. (1973). **Türk Dekoratif, Resim, Seramik, Örme ve İşleme, Heykeltıraşlık, Oymacılık, Meskukat ve Maden Sanatları Bibliyografyası**. Vakıflar Dergisi (10). Ankara.
- BİROL, İ., A. DERMAN, Ç. (1995). **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**. (İkinci Baskı). İstanbul: Kubbealtı İktisadi İşletmesi.
- ÇEKİN, Z. (1997). **Sır Olmuş Nakkaşların Sırlı Nakışları ve Atik Valide Camii**. Art Dekor Dergisi. (49). İstanbul: Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş.
- DAYIGİL, F. (1969). **İstanbul Çinilerinde Lale**. Vakıflar Dergisi (1). Ankara.

- DAYIGİL, F. (1974). **İstanbul Çinilerinde Lale**. Vakıflar Dergisi (2). Ankara. Edebiyat Fakültesi Matbaası
- DEMİRİZ, Y. (2000). **Rüstem Paşa Camii ve Çinileri**. Skylife Dergisi. (6). İstanbul: Doğan Ofset Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.
- DEMİRİZ, Y. (2000). **İslam Sanatında Geometrik Süsleme**. İstanbul: Lebib Yalkın Yayın A.Ş.
- DURAN, G. (1996). **Ali Üsküdari, Motif ve Üslup Anlayışı**. Sanatta Yeterlilik Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı.
- İstanbul Valiliği İl Kültür Müdürlüğü. (2000). **700. Kuruluş Yıldönümünde İstanbul'daki Osmanlı Mimari Eserleri**. İstanbul
- KESKİNER, C. (2000). **Türk Süsleme Sanatlarında Stilize Çiçekler –Hatai-** . (1. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- KESKİNER, C. (1991) **Türk Motifleri**. İstanbul: Turing ve Otomobil Kurumu.
- KILIÇ, B. (2000). **Edirne'deki Erken Osmanlı Devri Eserlerinde Çini Süslemeler**. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı.
- KIVILCIM, S. (1989). **1989'un Sihirli Kelimesi: İznik**. Antik Dekor Dergisi (4). İstanbul: Antik. A.Ş. Yayınları.
- KOS, K. (1995). **İstanbul Şehir Tarihi ve Mimarisi**. Çeviren: Naciye GÜNGÖRMÜŞ. Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- KUBAN, D. (1998). **Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları**. İstanbul: Kent - Endüstri Merkezi Yayınları.
- ÖLÇER, N. (1989). **İznik Çinileri Sergisine İlgi Çok Fazla**. Antik Dekor Dergisi (4). İstanbul: Antik. A.Ş. Yayınları.
- ÖNDER, M. (1998). **Antika ve Eski Eserler Kılavuzu**. (İkinci Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- RAMAZANOĞLU, G. (1995). **Mimar Sinan'da Tezyinat Anlayışı**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- RİFAT, S. (1999). **Osmanlı Çinileri. Osmanlı Gökkuşağında Yolculuk**. Eminoğlu, M. İstanbul: Yapı ve Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- SAİM, A. (1933). **İstanbul ve Eski Eserleri**. İstanbul: Milli Mecmua Matbaası.

- SİNEMOĞLU, N. (1988). **Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri. Mimar Sinan Dönemi Duvar Çinilerine Biçim Mekan - Satış, Renk ve Perspektif Açılarından Bakış.** Bayram, S. (ed). İstanbul: T.C. Başbakanlık Genel Müdürlüğü İle Türkiye Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü.
- SOUSTİEL, L. (2000). **Osmanlı Seramiklerinin Görkemi.** Fransızcadan Çeviren: Elif GÖKTEKE. İstanbul: Graphis Ltd.
- SOYHAN, C. (2002). **Türk ve İslam Eserleri Müzesi.** İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Yayınları.
- SÖNMEZ, Z. (1988). **Mimar Sinan Dönemi Türk Mimarlığı ve Sanatı.** İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- SÖZEN, M. (1975). **Türk Mimarisinin Gelişimi ve Mimar Sinan,** İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- SÖZEN, M. (1998). **Geleneksel Türk El Sanatları.** İstanbul: Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık.
- TAYLOR, J. (2000). **İmparatorlukların Başkenti İstanbul.** Çeviren: İnci TÜRKOĞLU. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- TEZCAN, B. (2005). **Ateş Çiçekleri “Sır” larını Açıklıyor.** Yol Boyunca Dergisi (99). İstanbul: Doğan Ofset Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.
- TEZCAN, H. (2002). **Osmanlı Saray Dokumalarının ve Çinilerinin Kesişen ve Ayrılan Yolları.** Antik Dekor Dergisi (68). İstanbul: Antik. A.Ş. Yayınları.
- TURANİ, Adnan. (1998). **Sanat Terimleri Sözlüğü.** İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş.
- TÜRKMEN, M. (1984). **Desenlerle Mimar Sinan.** İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi
- ÜNVER, S. (1962). **Edirne’deki Mimari Eserlerimizdeki Tabii Çiçek Süslemeleri Hakkında.** Vakıflar Dergisi. (5). Ankara.
- ÜNVER, S. (1973). **Cumhuriyetimizin 50. Yılında Türk Süslemesinin Düny Bugünü Yarını.** Kültür ve Sanat Dergisi. (2). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- YENİŞEHİRLİOĞLU, F. (1985). **Onaltıncı Yüzyıl Osmanlı Yapılarında Görülen Çini Süsleme Programının Gelişimi.** Atatürk Kültür Merkezi. (3) Ankara:
- YERASİMOS, S. (2000). **İstanbul İmparatorluk Başkenti.** Çeviren: Ela GÜNTEKİN, Ayşegül SÖNMEZAY. İstanbul: Osmanlı Bankası Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

YETKİN, Ş. (1988). **Mimar Sinan'ın Eserlerinde Çini Süsleme Düzeni**
Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri. İstanbul:

YILMAZ, N. (1995). **Ayasofya Bünyesinde Bir Osmanlı Kültür Kurumu: I.**
Mahmut Kütüphanesi. Art Dekor Dergisi. (22). İstanbul: Hürriyet Ofset
Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş.

<<http://kutahya-net.tripod.com/cinicilik.htm> (2003, Ağustos 15)

<<http://www.istanbul.edu.tr/Bolumler/guzelsanat/sozluk.htm>